

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

VÝCHOVA K HODNOTÁM

V ČESKÉM SKAUTSKÉM HNUTÍ

The education for values of Czech scouts movement

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Jana Uhlířová, CSc.

Autor diplomové práce: Lenka Hajduchová

Studijní obor: Učitelství pro 1.stupeň ZŠ

Forma studia: prezenční

Diplomová práce dokončena: červen, 2010

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením
Doc. PhDr. Jany Uhlířové, CSc. s použitím uvedené literatury a informačních
zdrojů.

V Praze dne: 11.6. 2010

Podpis:

Poděkování

Velmi děkuji paní Doc. PhDr. Janě Uhlířové, CSc. za cenné rady, připomínky a odbornou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

NÁZEV:

Výchova k hodnotám v českém skautském hnutí

ANOTACE:

Diplomová práce se zabývá výchovou k hodnotám a výchovou k hodnotám ve skautském hnutí. Cílem práce je hledání odpovědi na to, zda hodnoty, které se v současné skautské výchově objevují, jsou hodnotami aktuálními v životě dnešního člověka a tedy i dítěte. V teoretické části se autorka zabývá pojmem hodnota, výchovou ve volném čase, skautingem a jeho výchovnými prvky. Ve výzkumné části autorka pomocí rozhovorů zjišťuje, zda žáci mladšího školního věku, kteří jsou ovlivněni skautingem, se odlišují od svých vrstevníků v názorech a postojích k základním lidským hodnotám, zda kvalitně tráví svůj volný čas a vstupují do celoživotního procesu za realizaci lidských hodnot. Závěr práce potvrzuje naplnění hypotéz pro výzkumnou část a skutečnost, že hodnoty v současné skautské výchově jsou aktuálními v životě dnešního člověka.

KLÍČOVÁ SLOVA:

hodnoty, výchova k hodnotám, hodnotová orientace, volný čas, skauting

TITLE:

The education for values of Czech Scout Movement

ANOTATION:

This thesis is mainly concerned with the education from values and education for values of the Scout Movement. The aim of this thesis is searching the answer if the values of today Scouting education are actual values of human life and child's life. The authoress of this thesis deals with the concept of value, the leisure time education, Scouting and education elements of this in the theoretical part. In the interviewing the authoress determined by practical part if the elementary school pupils, who are affected by Scouting are different from their contemporaries in their views and attitudes to basic human values and if they spend leisure time well and enter the lifelong process for human values realisation which was proved to be true.

KEYWORDS:

Values, education for values, value orientation, leisure time, Scouting.

OBSAH:

ÚVOD	7
1. METODY PRÁCE	9
1.1 Výzkumné metody použité v diplomové práci.....	9
1.2 Zkoumaný soubor.....	14
2. TEORETICKÁ ČÁST	15
2.1 Hodnoty, hodnotová orientace a výchova k nim	15
2.2 Vývojová psychologie žáků mladšího školního věku.....	18
2.3 Charakteristika vývoje hodnot a morálky dětí	20
2.4 Volný čas dětí a výchova k hodnotám	23
2.5 Způsoby trávení volného času dětí.....	25
2.6 Organizace pro děti a mládež a výchova k hodnotám.....	26
2.7 Skauting	29
2.7.1 Základní informace o skautingu	
2.7.2 Historie organizace a její vývoj	
2.7.3 Základní principy	
2.7.4 Obecná legislativa	
2.7.5 Struktura organizace	
2.7.6 Symboly organizace	
2.7.7 Program – metody, systém zkoušek	
2.7.8 Medailony významných osobností	
2.7.9 Současný skauting	
3. PRAKTICKÁ VÝZKUMNÁ ČÁST	48
3.1 Rozhovor s žáky 5. tříd 1.stupně ZŠ, „ne skauty“ („a“).....	48
3.2 Rozhovor s žáky 5. tříd 1.stupně ZŠ, skauty („b“)	62
3.3 Porovnání rozhovorů skautů a „ne skautů“ („a“ a „b“)	83
3.4 Rozhovor s rodiči skautů, „ne skauty“ („c“)	85
3.5 Rozhovor s rodiči skautů, skauty („d“)	90
3.6 Svědectví pamětníka	93
3.7 Slohová práce	94
3.8 Skupinová diskuze	95

3.9 Závěr výzkumné části	96
ZÁVĚR	98
LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	100
PŘÍLOHY	

Úvod

Otázka lidských hodnot a hodnotové orientace je záležitost spojená s vývojem lidské společnosti. Tak, jak se lidská společnost vyvíjela, proměňovaly se i lidské hodnoty. Znamená to, že vývoj lidských hodnot je historicky podmíněn (a nejen historicky). Autorka si je plně vědoma významu hodnot a hodnotové orientace pro dítě a jeho spětí k dospělosti. Rovněž si uvědomuje význam a možnosti výchovy při formování společensky přijatých a závazných hodnot. Vzhledem k této práci však nevidí potřebu sledovat vývoj hodnotové orientace lidstva od prehistorie až k současnosti, ale soustřeďuje se na skutečnosti 20. a 21. století.

Pro společné soužití lidí na jedné planetě je potřeba učit se po celý život vycházet s druhými, stejně tak pro člověka jako jednotlivce je důležité přijetí druhými, pocit, že někam patří, je něčím prospěšný pro své okolí, že jeho život má smysl. Z generace na generaci se proto snažíme předávat mnohé hodnoty a předpokládáme, že naše výchova k nim je smysluplná, že bude společnosti prospěšná. K zachování „našich“ hodnot hledáme různé cesty a prostředky a skauting může být jedním z nich.

Ve své práci se autorka zabývá výchovou k hodnotám dětí na 1. stupni ZŠ, zaměřuje se na volný čas, zejména na skauting jako organizaci zabývající se výchovou. Toto zaměření si autorka zvolila proto, že skauting je u nás v České republice největší dětskou výchovnou organizací a také pro vlastní přímou zkušenost s touto organizací od její nejmladší věkové kategorie.

Cílem autorčiny práce je hledání odpovědi na to, zda hodnoty, které se v současné skautské výchově objevují, jsou hodnotami aktuálními v životě dnešního člověka a tedy i dítěte. Zároveň chce prokázat, že se nejedná o hodnoty pouze historického významu, ale mající živou platnost i v současnosti.

K dosažení cíle autorka zvolila metodu rozhovoru, pro něž stanovila následující hypotézy:

1. Autorka předpokládá, že děti mladšího školního věku, které jsou ovlivněny skautingem se odlišují od svých vrstevníků v názorech a postojích k základním lidským hodnotám.

2. Autorka předpokládá, že skauting učí děti mladšího školního věku kvalitně trávit volný čas.

3. Lze předpokládat, že žáci mladšího školního věku kontaktem se skautským zákonem vstupují do celoživotního procesu za zachování lidských hodnot.

1 METODY PRÁCE

1.1 Výzkumné metody použité v diplomové práci

Pro teoretickou část použila autorka následující metody: analýza, syntéza, srovnávání, zobecňování a konkretizace, indukce a dedukce. Pro empirickou část použila autorka práce tyto výzkumné metody: dotazníková metoda, řízený rozhovor individuální a skupinový, obsahová analýza pedagogického dokumentu.

1.1.1 Analýza a syntéza

Skalková (1983, s. 118): „Analýza pedagogických jevů a procesů znamená myšlenkové rozčleňování těchto celků na jednotlivé části. Právě mnohostranná analýza umožňuje všestranné vysvětlení analyzovaného předmětu.“ V tomto procesu se uplatňuje abstrakce i srovnávání. Myšlenky směřují od složitého k jednoduchému. Po analytickém postupu se snažíme dostat k původnímu celku. Dochází k syntéze, tj. myšlenkovému spojování částí stránek vyčleněných prostřednictvím analýzy. Význam metod teoretické analýzy a syntézy se uplatňuje při výzkumu, formulaci problému výzkumu, při vymezení vedoucí ideje a vypracování hypotézy výzkumu. V pedagogických výzkumech na sebe také vzájemně působí teoretická analýza (myšlenková) a experimentální (reálná) analýza a syntéza.

Analýzy se dají rozdělit na klasifikační, vztahové, kauzální, dialektické. Klasifikační analýza pořádá jevy, sjednocuje a připravuje na další poznávání. Vztahová analýza zkoumá vztahy mezi jednotlivými stránkami jevů, proniká hlouběji do jejich povahy. Kauzální analýza zkoumá příčinné vztahy mezi jevy, navazuje tedy na vztahovou analýzu, proniká do podstaty jevů, vysvětluje je. Nejvyšší forma analýzy je analýza dialektická. Tato analýza dle Skalkové (1983,) vychází z představy skutečnosti jako celku, který se skládá ze vzájemně se ovlivňujících částí.

1.1.2 Indukce a dedukce

Indukce je podle Skalkové chápána jako souhrn řady empirických metod, přechod od známého k neznámému. Cílem induktivních metod je proniknout do

podstaty jevů, odhalovat jejich zákonitosti. Oproti tomu dedukce je vyvozování tvrzení z jednoho, nebo několika jiných tvrzení na základě zákonů a pravidel logiky. Je to tedy vyvozování logicky nutných závěrů z tvrzení, která se chápou jako pravdivá.

1.1.3 Metoda dotazníková

Gavora (1996, s.53) definuje dotazníkovou metodu, resp. dotazník jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.“

Podle Skalkové (1983, s.86-87) je dotazník metodou, která „shromažďování dat zakládá na dotazování osob; charakterizuje se tím, že je určena pro hromadné získávání údajů.“ Autorka práce na základě definic Gavory a Skalkové rozumí metodě dotazníku takto: Dotazník shromažďuje hromadně získaná data z písemných odpovědí písemně dotazovaných osob.

Při tvorbě dotazníku je důležitá zdůvodněná volba a formulace otázek (položek v dotazníku), dále vztah otázky k výzkumnému cíli a k základním problémům výzkumu. Každá položka by se měla vztahovat k výzkumnému problému tak, aby bylo možné na základě získaných odpovědí ověřování hypotéz výzkumu. Položené otázky musí být jasně a konkrétně formulovány, se zřetelem na věk, stav či jiné vlastnosti respondenta, aby respondent otázce rozuměl, aby ji všichni respondenti rozuměli ve stejném významu.

Gavora (1996) rozlišuje 4 základní typy otázek dotazníku: Otázky uzavřené, otevřené, polouzavřené, škálované.

Autorčin záměr byl použít metodu dotazníkového šetření pro výzkumnou část této diplomové práce. Pro předvýzkum hlavní skupiny respondentů, tedy kategorie Žáci 5. ročníku 1.st. ZŠ jež se ve svém volném čase věnují skautingu a kategorie Žáci 5. ročníku ZŠ autorka práce použila dotazník (viz příloha č.24). Po zadání dotazníku prvním třem respondentům dané kategorie se rozhodla předvýzkumné šetření zastavit. Tato metoda se neosvědčila, otázky se pro respondenty dané kategorie ukázaly jako příliš složité a nejednoznačné. Pro další postup proto zvolila metodu rozhovoru, kde vycházela z otázek původního dotazníkového šetření.

1.1.4 Metoda rozhovoru (interview)

Gavora (1996) rozlišuje označení rozhovor a interview. Uvádí, že ne každý rozhovor je interview, význam tohoto slova je širší. Pro pedagogický výzkum upřednostňuje pojem interview. Při výzkumu dává interview přednost před dotazníkem v případě, že hledá bezprostřední, osobní nebo důvěrné odpovědi, když mají respondenti problém s psaným slovem nebo když je vysoká pravděpodobnost malé návratnosti dotazníku. Obsahem interview jsou otázky a odpovědi.

Skalková (1983, s.92-94) pojem interview nezmiňuje, hovoří o rozhovoru. Charakterizuje metodu rozhovoru jako metodu, která rovněž patří k těm metodám společenských věd, kdy „shromažďování dat je založeno na přímém dotazování, tj. verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta.“ Metoda rozhovoru je charakterizována především přímou sociální interakcí. Právě odtud vyplývají její významné možnosti. Při rozhovoru je možné zachytit vhodnými otázkami směřování samotného rozhovoru na základě reakcí dotazovaného. Podle počtu, jež se rozhovoru účastní, rozlišujeme rozhovory individuální, kdy výzkumný pracovník pracuje pouze s jednou osobou a rozhovory skupinové, kdy je do rozhovoru zapojeno více osob.

Autorka práce pro přehlednost dále užívá označení rozhovor dle Skalkové.

Podle struktury otázek pak Skalková (1983) rozlišuje rozhovor standardizovaný a nestandardizovaný. Standardizovaný rozhovor probíhá podle otázek, jejichž znění i pořadí jsou přesně určeny a předem připraveny. Výsledky tohoto rozhovoru jsou snadněji zpracovatelné, ale snižuje se hloubka poznání. Pro nestandardizovaný rozhovor si výzkumný pracovník připraví také otázky, na které se bude ptát. Rozhovor je však pružnější. Obsah, pořadí a formulace otázek závisí značně také na tazateli, který se přitom nemusí držet žádného schématu. Tento postup je obtížný v následném zpracování získaného materiálu je proto spíše používán, má-li se odhalit situace jednotlivého respondenta, nebo tam kde se seznamuje badatel s problémem. Za nejvhodnější se obvykle považuje polostandardizovaný rozhovor.

Při metodě rozhovoru lze formulovat otázky tak, aby respondent mohl odpovídat jednou ze čtyř základních forem (Skalková, 1983). Lze je charakterizovat jako: a) zcela otevřená odpověď; b) částečně otevřená odpověď; c) strukturovaná odpověď s otevřeným koncem (částečně strukturovaná); d) zcela strukturovaná.

K rozhovoru se autorka rozhodla na základě zkušenosti z předvýzkumu, kdy měli respondenti obtíže s psaným slovem. Autorka pro svou práci zvolila strukturovaný rozhovor, vhodnější vzhledem k jejím zkušenostem. U některých otázek použila i předem nepřipravené, doplňující otázky, ve snaze získat od respondenta více informací.

1.1.4.1 Individuální strukturovaný rozhovor, vzorek a), b)

Pro základní zkoumaný vzorek 20 a 20 žáků 5. tříd 1. stupně ZŠ zvolila jako optimum deset otázek, přičemž brala v úvahu především věk respondentů. Více otázek by bylo pro tyto respondenty náročné. Autorka zvolila pro tyto rozhovory typy rozhovorů individuální, standardizované se zcela otevřenými odpověďmi, pouze 5. a 6. otázka u rozhovoru pro vzorek a) (viz další odstavec) měla odpověď zcela strukturovanou. Otázky jsou přibližně z poloviny shodné u obou dotazovaných vzorků.

U vzorku a) Žáci 5. tříd 1. stupně ZŠ – 20 respondentů, žáků třech pátých tříd na ZŠ Zborovská Tábor je první šest otázek zaměřeno na volnočasové aktivity respondentů, jejich kamarády a preferované vlastnosti kamarádů. Sedmá otázka se ptá po respondentově vzoru.

Osmá otázka sleduje na základě možnosti třech splněných přání, co považuje respondent za důležité pro sebe a své blízké.

V deváté a desáté otázce autorka sleduje 1. jaké filmy respondenti v televizi sledují a 2. jakou mají oblíbenou knihu, což nepřímo částečně odhalí, jestli respondenti hodně čtou.

Vzorek 20 respondentů kategorie b) Žáci 5. tříd 1. stupně ZŠ, kteří jsou skauty alespoň 3 roky měli s vzorkem a) společnou otázku týkající se knihy, filmu a splnění tří přání.

Další otázky již pak úzce souviseli se skautingem. Nejprve se autorka zaměřila na to, jakým způsobem se respondenti vůbec ke skautingu dostali, proč do něj chodí a jak skaut, jakožto člověk podle nich vypadá, jaké má vlastnosti a jak se chová a co je to dobrý skutek, jež se skautem souvisí. Celý rozhovor dovršuje otázka po smyslu skautského zákona, resp. zákona světlušek a vlčat.

1.1.4.2 Individuální strukturovaný rozhovor, vzorek c), d)

K doplnění rozhovorů se žáky zvolila autorka respondenty ze skupiny rodičů. Pro vzorek c) zvolila rodiče, jejichž děti jsou skauty, ale oni mají přímou zkušenost se skautingem pouze prostřednictvím svých dětí, sami nejsou skauty. Rozhovorů se zúčastnilo postupně pět rodičů. Autorka jim položila deset otázek týkajících se jejich představ a znalostí o skautingu a působení skautingu na jejich dítě.

Pro vzorek d) vedla autorka rozhovor s pěti rodiči dětí skautů, jež sami skautují. Položila jim čtyři otázky týkající se jejich pohledu na skauting, co jim skauting přinesl, jaké zkušenosti, co by mohl přinést jejich dětem.

1.1.4.3 Individuální polostrukturovaný rozhovor, vzorek e)

Pro vzorek e) vedla autorka práce rozhovor s „oldskautem“, skautem, jež se na dnešní skauting kromě vlastního skautování dívá prostřednictvím svých dětí a vnoučat. Pro rozhovor autorka připravila pouze jednu, velmi otevřenou otázku, na kterou respondent odpovídal na základě svých zkušeností a názorů.

1.1.4.4 Skupinový strukturovaný rozhovor, vzorek b)

K doplnění přehledu o přemýšlení, názorech a hodnotách žáků 5. ročníku ZŠ - skautů zvolila autorka práce ještě skupinový strukturovaný rozhovor. Respondenti na základě vyslechnutého příběhu Isabelina malá lež (viz příloha č. 20) odpovídali na předem připravené otázky a hodnotili Isabelino chování.

1.1.5 Obsahová analýza pedagogického dokumentu

Skalková (1983) v dané souvislosti chápe pod pojmem pedagogický dokument materiály, které jsou zachycené v psané nebo tištěné podobě, magnetofonové či filmové záznamy. Může se jednat jak o protokoly a dostupné záznamy z pedagogických komisí a rad, pedagogických konferencí, záznamy z jednání sdružení rodičů a přátel školy, deníky žáků a studentů apod., lze sem ale zařadit i

dokumenty vzniklé zadáním samotného badatele. Pak se může jednat o slohové práce žáků, referáty, vyjádření rodičů a pedagogů k určitému pedagogickému problému apod. Všechny tyto dokumenty se podle J. Skalkové řadí mezi neoficiální dokumenty. Při této skutečnosti je nutné přihlížet k faktu, že materiály mohou být záměrně nebo nezáměrně zkresleny. Je proto důležité vědět, za jaké situace dokumenty vznikaly a jakých metod při nich autor použil.

Autorka jako doplňující složku svého výzkumu zvolila slohovou práci pro některé z respondentů vzorku b) Žáci 5. tříd 1. stupně ZŠ, kteří jsou skauty alespoň 3 roky. První zadané téma, „Co pro mě znamená odvaha“ se jevilo jako velmi úzké, respondenti odpovídali velmi konkrétně, autorka práce proto zvolila širší téma práce: „Co je pro mě v životě nejdůležitější.“

1.2 Zkoumaný soubor

Pro hlavní část výzkumu zvolila autorka práce respondenty žáky 5. tříd 1. stupně ZŠ, ve věku 10-12let, doplňující jsou rozhovory s rodiči žáků, kteří se ve svém volném čase věnují skautingu a s dospělými skauty.

Respondenty, které autorka pro svou práci zvolila, by se dali rozdělit do pěti skupin:

- a) Žáci 5. tříd 1. stupně ZŠ – Jedná se o 20 respondentů, žáků třech pátých tříd na ZŠ Zborovská Tábor, kterých se autorka formou řízeného rozhovoru zeptala na deset otázek týkajících se jejich volného času a hodnotové orientace
- b) Žáci 5. tříd 1. stupně ZŠ, kteří jsou skauty alespoň 3 roky – Vzorek 20 respondentů z různých tábořských základních škol navštěvující některý ze skautských oddílů v Táboře.
- c) Rodiče žáků, kteří se věnují skautingu - doplňující vzorek respondentů
- d) Rodiče žáků, kteří se věnují skautingu a sami jsou skauty – doplňující vzorek respondentů
- e) Oldskaut - pamětník – respondent, který zažil skauting v dobách, kdy byl rušen a obnovován a prostřednictvím dnešních dětí může porovnat skauting dříve a dnes z hlediska hodnot a výchovných cílů.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Hodnoty, hodnotová orientace a výchova k nim

Vymezení pojmu hodnoty. Pojem hodnota se užívá v mnohých oblastech a vědních disciplínách v různém smyslu. Autorka měla tendenci nalézt definice hodnot ve slovnících filosofie, pedagogiky, filosofie a sociologie, ale byla nucena od tohoto původního úmyslu ustoupit. Neboť zvláště filosofické slovníky ukazují pod heslem hodnota vývoj pohledu na tento termín a to ještě na půdě jednotlivých filosofických směrů. Proto se autorka uchýlila spíše k vysvětlujícímu než definujícímu pohledu.

Filozofický slovník (1998) vysvětluje význam pojmu hodnota jako výsledek rozličných způsobů interpretace světa. Teprve hodnocením se připisují objektům určité hodnoty. Hodnota se jeví jako moment emocionálního zaujetí stanoviska. Tam, kde je interpretace, je i hodnota. Každý jedinec svým upřednostňováním a pomíjením určitých objektů hierarchizuje své hodnotové představy. Z filozofického hlediska je možné rozdělit hodnoty do čtyřech skupin - morální, estetické, ekonomické a náboženské. Dále označuje filozofie hodnoty jako pozitivní a negativní, relativní a absolutní, subjektivní a objektivní.

Pedagogický slovník (2003) se při vysvětlování pojmu hodnota opírá o sociálně psychologické pojetí. Definuje hodnotu jako subjektivní ocenění nebo míru důležitosti, kterou jedinec (u některých hodnot skupina nebo celá společnost) přisuzuje určitým věcem, jevům, symbolům, jiným lidem aj. Hodnoty (hodnotové orientace) jsou osvojovány v procesech socializace a enkulturace. Určité hodnoty mají trvalou „absolutní“ platnost, jiné jsou proměnlivé a mají krátkodobé trvání. Pedagogika se zaměřuje především na:

„1. hodnotové systémy mládeže

2. vzdělání samo jako společenská hodnota

3. na hodnoty a postoje jako součást cílů a obsahů škol. edukace vymezených ve vzdělávacích programech.“ (Pedagogický slovník, 2003, s. 74)

V sociologickém slovníku (2004) Bernard Valade definuje hodnoty takto: „Hodnoty jsou výrazem obecných principů, v každé společnosti se jejich stanovení projevuje v kolektivních ideálech. Tyto hodnoty se organizují v představu světa.“ (Sociologický slovník, 2004, s.62) Při pokusech porovnat systémy, které je

shrnují v různých kulturních oblastech, dominantními hodnotami jsou ve středověkém, moderním i současném Západě sestupně hodnoty náboženské, politické a ekonomické.

Psychologický slovník (2000, s.76) uvádí pod pojem hodnota citaci Cl. Kluckhohna: „Hodnota je něco charakteristického (představa, pojetí, chápání něčeho), co je explicitně nebo implicitně jak pro jedince, tak pro nějakou skupinu žádoucí a co ovlivňuje výběr dostupných způsobů, prostředků nebo cílů jednání.“ (Psychologický slovník, 2000, s. 76) Hodnota je konstituována individuálně i sociálně. Hodnoty lze dělit podle různých kritérií, např. na pozitivní, negativní, relativní, absolutní, přímé a nepřímé, podle obsahu na estetické, etické, logické, individuální, společenské atp. Hodnota je považována za subjektivně pociťovanou, zvláštní vlastnost objektu(sama o sobě žádnou vlastnost nemá). Hodnota představuje vztahovou kategorii, vztah mezi subjektem a objektem, který je hodnotou („hodnocený“); mezi subjektem/sociálním útvarem a jeho hodnotovým systémem; vztah mezi objektem, subjektem, jeho hodnotovým systémem a hodnotovým systémem příslušného sociálního (sociokulturního) celku, event. metacelku. Hodnotu lze chápat jako specifický vztah objektu a subjektu, daný významem a smyslem, který má objekt pro uspokojení potřeb, postojů, zájmů. Konstituování hodnot probíhá během socializačního procesu sebeutváření osobnosti. Jedním z velmi významných zdrojů je hodnotový systém sociálního útvaru, jehož je jedinec členem. Z něho řadu hodnot interiorizuje, jiné přetváří, modifikuje, atd.

Stručný pohled na hodnoty a výchovu k hodnotám v historii. „ Tázání po hodnotách, po tom, co je smysluplné, významné, obzvláště důležité, směřodatné, je staré jako samo lidstvo.“ (Lorenzová, 1999, s.37)

Cakirpaloglu (2004) uvádí, že historický zájem o hodnoty lze sledovat prostřednictvím analýzy vývoje filozofických myšlenek od antické doby až po současné koncepcce.

Antičtí Řekové nepoužívali pojem hodnota, hodnoty. Pro toto vyjádření používali termín axia (hodnota, důstojný), nebo time (hodnocení, ctění) a další. Tyto termíny se v současné vědě používají v podobě axiologie nebo timologie. Termín axiologie, resp. timologie vyjadřuje vědu, která se zabývá především hierarchizací

hodnot, jejich povahou a vzájemnými vztahy, jejich vztahu ke společnosti a samotné osobnosti.

Antičtí filozofové vedli mnoho filozofických diskuzí nad hodnotami ve vztahu s otázkami morálky, dobra a krásy. Tyto problémové otázky se stále objevují i v současných axiologických učeních.

Teprve na přelomu 19. a 20. století, jak uvádí Cakirpaloglu (2004), se objevilo první ucelené zkoumání hodnot ve filozofii. Pojem hodnoty zavedl filozof Lotze a formuloval důvody pro jejich zkoumání.

Vacek (2008) se vyjadřuje k české výchově k mravním hodnotám v rámci komunistické výchovy a k výchově k mravním hodnotám po roce 1989 až do současnosti. Pojetí komunistické výchovy vycházelo z „jediného“ učení marxismu-leninismu, komunistická etika (morálka) byla povýšena nad všechny doposud známé etické systémy. Po roce 1989 československá a následně česká společnost hledá k řadě naléhavých témat změny a řešení. Mezi tato témata patří i otázka morálky a morální výchovy. Tato otázka však zatím není v předním zájmu, podle Vacka zatím nevzniká dostatek literatury v této oblasti.

Cíle, obsah a metody výchovy k hodnotám. Vacek (2008) uvádí, že je pro pedagoga důležité, aby žák dokázal rozlišit „dobro od zla“ a postupně se stával svobodnou a odpovědnou bytostí - „dospěl do určité morální úrovně“. Vacek ukazuje na to, že výchova by měla být vytvářena a orientována k pozitivním stránkám osobnosti. V současné výchově se ale stále spíše zaměřujeme na odhalování negativních odchylek od morálních standardů a jejich trestání. Ve svých názorech Vacek vychází z myšlenek Komenského (Velká didaktika, kapitola XXIII. a XXVI.).

Při výběru metod pro výchovu k hodnotám se Vacek (2008) opírá o první kritérium klasifikace Kučerové (1998), tj. Rozlišuje z hlediska postoje vychovatele metody přímého působení (direktivní) jako je metoda požadavku, vysvětlování, přesvědčování, režimu, kontroly, hodnocení aj. a nepřímého (indirektivní).

Současnost a výchova k hodnotám. „Dítě by se nestalo dobrým člověkem, kdyby se neučilo poznávat, co je dobré, a kdyby si neosvojilo základní mravní ctnosti.“(Smrčka, 1970, s.137)

Holúbek (1998/1999) hodnotí současnost jako rozpad hodnotového systému a absenci výchovy k hodnotám ve škole i v rodině, a proto je, dle něj oprávněně, dnes kladen ve výchově důraz na výchovu k morálním hodnotám jako například láska, lidská důstojnost, spravedlnost, čestnost, svědomitost, přátelství či šlechetnost.

Bendl (2001) si pokládá otázky, zda je současná výchova dětí a mládeže ve škole efektivní a úspěšná a zda nejsou školou prosazované ideály, hodnoty a postoje zastaralé a z hlediska dnešních dětí a mládeže neživotné, ba směšné. Odpověď na tuto otázku vyjadřuje prostřednictvím myšlenek Komenského, amerického spisovatele Steinbecka, Komendy a Koti. Autorka práce si z uvedených interpretací vytvořila názor, že posláním školy je vychovávat žáky ne pro svět jaký je, kde se úspěšnými stávají často lidé ne pro svou píli, ale pro sobectví, lež a předstírání. Posláním školy je vychovávat žáky pro svět idealizovaný, pro svět, jaký by měl být. Rodiče, resp. lidská společnost si přeje, aby škola žáky vychovávala k morálním principům, které patří k základům každé kultivované společnosti. Většina společnosti západního typu by ovšem podle těchto principů do důsledku nejednala. Zde cituje Bendl Komendu, jehož myšlenku si dovolila autorka také ocitovat: „Formovat mladé k obrazu světa, jaký je, by tento svět v několika málo generacích proměnilo v lidskou džungli, v níž žít by nebylo životem už vůbec lidským.“ (Komenda, 1994, s. 39) Autorka zde chce silně podtrhnout požadavek výchovy mladé generace ne pouze v intencích světa jaký je, ale v intencích světa lepšího, přetvářeného, naplňujícího základní humánní stanoviska.

Vacek uvádí, že (2008) v naší pedagogice nemá oblast, pojmenovaná „výchova k hodnotám“, tradici. Pedagogika v České republice hovoří o hodnotách a jejich rozvoji v rámci etické, resp. mravní výchovy a estetické výchovy. Od roku 2008 se oficiálně toto téma řadí v rámci RVP do předmětů multikulturní, občanské výchovy a výchovy k demokracii.

2.2 Vývojová psychologie žáků mladšího školního věku

Při rozdělení školního věku vychází autorka z Vágnerové (2000):

1. Raný školní věk - od počátku školní docházky do 9 let
2. Střední školní věk - od 9 let do přechodu dítěte na 2. stupeň základní školy
3. Starší školní věk - navazuje na střední školní věk, trvá do 15 let

Autorka diplomové práce se v této kapitole zaměřila pouze na raný a střední školní věk, který souhrnně nazývá mladším školním věkem a myslí tím období 5-12 let, které odpovídá období docházky žáka na 1.stupeň ZŠ a je předmětem této práce.

Dítě v období mladšího školního věku přechází na úroveň konkrétních logických operací (Atkinson, 1995), zároveň ubývá poznávacího egocentrismu, dítě dovede posuzovat skutečnost z více hledisek. Skutečnost považuje jako danost, jiné možnosti nezvažuje. Uvědomuje si ale, že „změna některých znaků neznamená změnu podstaty. Konkrétní logické operace jsou charakteristické schopností akceptovat proměnlivost jako základní vlastnost reality.“ (Vágnerová, 2000, s.150).

Učením (především ve škole) logické operace dále rozvíjí. Výuka se soustředí na chápání souvislostí a vztahů, rozvíjí strategie uvažování (používat pravidla, schopnost řešit problémy). Vágnerová (2000) uvádí tři strategie k řešení problému dítěte raného školního věku:

1. Učení pokusem a omylem
2. Logické odvození, usuzování správného řešení na základě předchozí zkušenosti (tj. dedukce)
3. Učení nápodobou

Dítě přitom vychází z vlastních zkušeností - z činností a kontaktu s lidmi. Respektuje základní zákony logiky a konkrétní reality. Dává přednost informacím, které si může ověřit praktickým vyzkoušením. Je schopné manipulovat s číselnými pojmy, rozumět času. Změnou způsobu uvažování je schopné si uvědomit, že každý člověk má více rolí, může se různým způsobem chovat a k jeho chování ho vedou různé motivy (Vágnerová, 2000). V raném školním věku si začíná uvědomovat, že jiní lidé mají jiné zájmy, určité věci mohou posuzovat jinak, než samo dítě. Ve středním školním věku vnímá už i to, že ostatní lidé vědí o odlišnosti jeho názoru. V tomto období se také výrazně rozvíjí vědomí stability a originality vlastní identity. Již kolem 11-12 let dosahuje stejného způsobu myšlení jako dospělý (Atkinson, 1995).

Od raného školního věku působí náhoda na dítě jako zdroj nejistoty. Nahodilost je pro něj těžko pochopitelná a nepřijatelná, proto potřebuje jakékoliv vysvětlení, jen aby eliminovalo nahodilost (Vágnerová, 2000).

Dítě získává novou roli „školáka“, která vyžaduje respektování nových daných norem, podřízenou roli žáka k nové autoritě - učitel, chování se očekávaným způsobem.

Vytváří se nová rovnocenná role spolužáka - vrstevníka a s ní potřeba přijetí vrstevnickou skupinou s přijatelným postavením v ní. Postupem věku význam kontaktu s vrstevníky roste, role dospělého - učitele - ubývá na významu.

Rodina je pro žáka mladšího školního věku součástí identity, představuje pro něj model určitého chování, sociálních dovedností. Zároveň pro něj představuje zdroj bezpečí a jistoty.

Děti v tomto období dávají přednost vizuálním médiím, často je vnímají jako skutečnost. Média pro ně také představují socializační prostředek - napodobují to, co je pro ně atraktivní a významné, což může představovat i negativní podněty k chování.

Ve středním školním věku se výrazně rozvíjí dispozice k rodičovskému chování, které jsou patrné i ve vztahu ke zvířatům.

2.3 Charakteristika vývoje hodnot a morálky u dětí

Švancara (1977) soustřeďuje ontogenezi mravního poznání a hodnocení na celé období vývoje lidského jedince až do mládí, velmi zdůrazňuje však s tzv. premorální stadium, kdy jsou základy mravního chování položeny již v prvních měsících života dítěte. Lze je pozorovat, když se vyčleňuje první dvojice já - ty a jejich interakce a zároveň s celoživotním morálním vývojem. Podle Švancary (1977) společnost hned po narození dítěte uplatňuje význam na preferované požadavky a potřeby. Dítě se prostřednictvím výchovy začleňuje do konkrétní kultury, historického a sociálního světa.

Autorka práce se soustředila pouze na vývojová stadia morálky u dětí předškolního, mladšího školního a počátek staršího školního věku. Těmto stadiím odpovídá věkové ohraničení pět až dvanáct let dítěte. Tedy období, které koresponduje s věkem žáků na 1. st. ZŠ, jež jsou předmětem této práce. Čáp uvádí přehled koncepce vývojových úkolů, které dále rozpracovali psychologové Havighurst a Erikson:

„V každém životním období je člověk postaven před soubor úkolů, které vyplývají z biologických podmínek, sociálních souvislostí a z psychologických aspektů.“ (Čáp, 2007, s.217) Autorka práce se u zmiňovaných životních období (věk předškolní, mladší školní a počátek staršího školního věku) dále zaměří na psychologické aspekty vývojových úkolů, mezi které patří např. formování cílů, hodnot a hodnotových orientací, sebehodnocení.

Pro přehlednost autorka uvádí Piagetovo vymezení základních fází kognitivního vývoje v dětském věku (viz Vágnerová, 2000):

- „ 1. Fáze senzomotorické inteligence - trvá od narození do 2 let
2. Fáze symbolického a předpojmového myšlení - trvá od 2 do 4 let
3. Fáze názorného myšlení - trvá od 4 do 7 let
4. Fáze konkrétních logických operací - trvá od 7 do 11 let
5. Fáze formálních logických operací - nastává v 11-12 letech“

(Vágnerová, 2000, s.23)

Dále M. Vágnerová (2000) uvádí Eriksonových „osm věků člověka“, tedy 8 vývojových fází:

- „ 1. Fáze základní důvěry v život proti základní nedůvěře - 0-1 rok
2. Fáze autonomie proti studu a pochybám - od 1 do 3 let
3. Fáze iniciativy proti pocitům viny - od 3 do 6 let.
4. Fáze snaživosti proti pocitu méněcennosti - od 6 do 12 let.
5. Fáze identity proti zmatení rolí - od 12 do 19 let
6. Fáze intimity proti izolaci - od 19 do 25 let
7. Fáze generativity proti stagnaci - od 25 do 50 let
8. Fáze integrity proti zoufalství - od 50 let “

(Vágnerová, 2000, s.23)

Morální uvažování dítěte v předškolním věku (5-7 let) má (Vágnerová, 2000) částečně individuálně specifický charakter (dáno zkušenostmi dítěte, jeho celkovém vývoji), ale také a především je dáno sociokulturně. Dítě respektuje pravidla daná jím uznávanými autoritami. Piaget (2007) tuto fázi charakterizuje jako heteronomní, kdy je působení příkazu podmíněno fyzickou přítomností autority, která příkaz vydala. Dospělí (nejčastěji rodiče, či pedagogové MŠ) odměňují či odsuzují a trestají chování dítěte (Čáp, 2007) a dítě tak poznává hranice pro své jednání, osvojuje si normy chování. Ke konci tohoto období se již objevuje přijetí a zvnitřnění těchto norem (Vágnerová, Valentová, 1991). Dítě pociťuje pocit viny i v nepřítomnosti autority (Piaget, 2007), což je důležité pro rozvoj lidského svědomí. Podle Vágnerové, Valentové (1991) se poruchy chování v tomto období projevují především v podobě velmi intenzivního a dlouho přetrvávajícího negativismu, vzdorem nebo agresivitou, zaměřenou vůči druhým dětem, zvířatům či věcem.

Počátek školní docházky je (Vágnerová, 2000) charakterizován schopností dítěte respektovat běžné normy chování, resp. hodnotový systém, ze kterého vycházejí. Tento systém vychází především z rodiny, proto je-li ve značném rozporu s obecně očekávaným standardem společnosti, stává se pro dítě tato skutečnost značnou zátěží, protože neví, jak se má chovat. Další zátěží může být také nedostatečné zvládnutí potřebných norem chování, jak v rodině, tak těch, které přináší škola. Dítě na počátku docházky chápe normy jako dané, které nelze zpochybňovat. Chce vyhovět sociálnímu očekávání, aby bylo pozitivně hodnoceno. Většinou ví, jak by se chovat mělo, ale méně zajímavější povinnost řeší odložením.

Mladším školním věkem, tak jak je zde popsán, autorka rozumí 7-10 let. Dítě mladšího školního věku se nachází (Čáp, 2007) většinou na úrovni konvenční morálky, tzn. chová se podle pokynů autorit a očekává za to pochvalu, která mu přináší uspokojení. U některých dětí se vyskytne i řízení dle vlastního svědomí, aby se vyhnuly pocitu viny. Dítě si ve škole musí osvojit mnoho nových pravidel, která obsahují řadu omezení (Vágnerová, 2000) V průběhu tohoto období se mění vztah k pravidlům chování. Děti pravidla chápou realisticky, přijímají je však tak, jak jsou, od lidí, kteří jsou pro ně autoritou. O jejich obsahu neuvažují.

Střední a starší školní věk odpovídá věku 11-15 let (Vágnerová, 2000) uvádí, že ve středním školním věku jsou již děti schopné přizpůsobit se různým normativním systémům v různých prostředích. Typickým projevem je také pocit nespravedlnosti, pokud mají rodiče na sourozence různé nároky. Dětská skupina si již také vytváří své vlastní normy, které sice nepřevyšují pravidla daná dospělými, ale v dětské skupině jsou důsledně respektovány, pod hrozbou zavržení. V prepubertě a pubertě (Čáp, 2007) přichází etapa formálních operací a abstraktního myšlení, což na základě sociálních zkušeností umožňuje další vývoj morálních aspektů osobnosti. Jedinec je schopen lépe pochopit odlišné názory, obecné morální pojmy jako spravedlnost, pravda apod. V některých případech se dostává na úroveň postkonvenční morálky, v některých zůstává na úrovni konvenční morálky, podléhá tlaku prostředí. Setkáváme se s velkými rozdíly mezi jednotlivými pubescenty, např. někteří zůstávají na úrovni konkrétních operací, někteří se bouří vůči autoritám, jiní jsou klidní, někteří jsou labilnější, někteří se dobře začleňují mezi vrstevníky, někteří se chytanou skupiny, která tráví čas kouřením, pitím alkoholu apod., někteří mají mnoho zájmů a své životní cíle.

2.4 Volný čas dětí a výchova k hodnotám

Hofbauer (2004, s.13) definuje volný čas jako čas, kdy „člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ Jsou to „činnosti, do nichž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jich na základě svého svobodného rozhodnutí, a které mu přináší příjemné zážitky a uspokojení.“ (Hofbauer, 2004, s.13).

Pávková, Hájek a Hofbauer (2002, s.13) charakterizují volný čas jako dobu, „kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“ „Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené.“

Autorka diplomové práce souhlasí s oběma definicemi, navzájem se doplňují. Dodává však, že k naplnění těchto definic je velmi důležité, jak se svým volným časem člověk sám naloží. Je proto potřeba (Pávková, Hájek, Hofbauer, 2002) nenásilného pedagogického vedení dětí a mládeže, jak s volným časem zacházet a nabízet jim pestré a přitažlivé činnosti. Volný čas dětí a mládeže má z pedagogického hlediska dva úkoly (Pávková, Hájek, Hofbauer, 2002 s.18):

„1. Bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami rekreačními i výchovně vzdělávacími - tedy výchova ve volném čase.

2. Výchova k volnému času, která jedince seznámí s možností zájmových aktivit, poskytne mu v nich základní orientaci a pomůže mu na základě vlastních zkušeností v různých oborech najít oblast zájmové činnosti, která mu dá možnost uspokojení a seberealizace; vytváří tedy návyky pro budoucí trávení volného času.“

Podle Hofbauera (2004) je cílem aktivit volného času osvojit si nové znalosti, dovednosti a kompetence dané volnočasové činnosti.

Pávková, Hájek a Hofbauer (2002) upozorňují, že ze sociologického a sociálně psychologického hlediska je nutné sledovat i ve volnočasových činnostech utváření pozitivních mezilidských vztahů. Žáci, kteří se špatně včleňují do třídního kolektivu ve škole, mohou někdy snadněji nalézt kamarády ve volnočasových činnostech, kde se spíše sejdou děti stejného zájmu.

Na dítě nejčastěji výchovně působí rodina, škola, vrstevníci a zájmové organizace či kroužky. Způsoby trávení volného času dětí jsou velmi často ovlivněny rodinou, v některých případech problémové rodiny však může být zájmová činnost dítěte určitou kompenzací.

Autorka práce nyní zaměří pozornost na zájmové činnosti, které jsou organizovány a provozovány kroužky či zájmovými organizacemi, mezi něž patří i skauting, jež je ústředním tématem práce.

Pávková, Hájek a Hofbauer (2002, s.92) definují zájmovou činnost takto: „Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci.“

Veškeré rozmanité zájmové činnosti dítěte (Nováková, 1970) jsou jeho přípravou pro budoucí život. Díky rozmanitosti pomáhají k objevení vlastních schopností, k uplatnění se, seberealizaci. Žák, který je např. ve škole neúspěšný, může objevit činnost, ve které vyniká. Zájmové aktivity také učí využívat efektivně volný čas dětí. Žák, který je zaměstnán činnostmi, které ho baví, navštěvuje různé kroužky, nemá čas ani zájem strávit odpoledne potloukáním se po ulicích, zkoušením návykových látek či vandalismem. Nováková (1970) dělí zájmy dětí na „zájmy vzniklé spontánně“ a „zájmy vyvolané záměrně dospělými“. U obou skupin je základem svobodné rozhodnutí dítěte, při „zájmech vyvolaných záměrně dospělými“ je dospělými zájem ovlivněn.

Přednosti zájmových organizací, resp. kroužků vidí Nováková (1970) v tom, že dítě pracuje pod vedením lidí s odbornými znalostmi a zkušenostmi, učí se pracovat v kolektivu, spolupracovat s druhými, vést je, nebo se podřizovat, vychovává se v něm pocit odpovědnosti za svěřené úkoly. Jedná se o soustavnou práci, která doplňuje výchovu rodiny a školy.

Pávková, Pavlíková, Hájek (2002, s. 92) uvádí psychologickou a pedagogickou podstatu veškerých zájmových činností: „Psychologie sleduje zájem jako individuálně osobnostní jev, pedagogika se zabývá zájmy z hlediska jejich usměrňování a formování v procesu výchovy. Zájmy nevhodné a z hlediska jednotlivce i společnosti nežádoucí se snaží eliminovat.(...) Zájmy patří mezi vlastnosti aktivačně-motivační - vedou osobnost

k činnosti(aktivitě) a vyvolávají pohnutku (motiv) k činnosti zaměřené určitým směrem.“

Zájmy se dají dělit podle délky trvání, obsahu, úrovně činnosti, koncentrace či společenské hodnoty apod. (Pávková, Pavlíková, Hájek 2002). Vznikají tak například zájmové oblasti estetickovýchovné (výtvarné, hudební, literárně-dramatické), tělovýchovné či turistické (atletika, gymnastika, sportovní hry, kondiční cvičení) přírodovědné (pozorování živé a neživé přírody, rybářství, včelařství, myslivost), pracovní-technické (práce s různým materiálem, modelářské práce, příprava pokrmů), společenskovední (publicistika, historie, lidové tradice, sběratelství) aj. Jedinec si dle individuálních kritérií může zvolit to, co mu bude nejvíce vyhovovat. V mladším školním věku nejsou zájmy ještě rozlišeny, dítě zpravidla teprve zkouší různé zájmové oblasti. S přibývajícím věkem se oblast zájmů zužuje a prohlubuje.

Zájmová činnost může být pravidelná (kroužky, zájmové útvary), nebo příležitostná (exkurze, soutěže). Autorka práce se dále více zaměřuje na zájmovou činnost pravidelnou.

2.5 Způsoby trávení volného času dětí

Děti mladšího školního věku mohou svůj volný čas trávit rozmanitými způsoby. Nabízí se jim např. kroužky základní umělecké školy, činnost sportovních klubů nejrůznějšího zaměření, či méně finančně nákladné kroužky a aktivity domů mládeže působících ve většině měst nebo kroužky přímo pořádané základními školami. Existuje ale i spousta dalších organizací – často neziskových, jejichž činnost není takto úzce profilovaná, i když je často zaměřená na určitou oblast, zabývající se výchovou dětí. Mezi ně lze zařadit např. Klub mladých turistů, Pionýr, Skaut, apod.

Z těchto možností vyplývá, že si dítě může za pomoci rodiče zvolit způsob trávení svého volného času, který mu bude vyhovovat z hlediska zájmu a rozvoje. Nelze ale předpokládat, že se všechny děti dostanou ke všem aktivitám jejich zájmu. Je potřeba brát v úvahu finanční a časové možnosti rodiny, dopravní dostupnost, zájem a aktivitu rodičů. Vznikají také situace, kdy dítě nechodí na kroužek žádný, často u rodičů neprojevuujících příliš zájem o to, co ve volném čase dělá, nebo na druhé straně dítě, které má kroužků mnoho a ani mu nezbyvá čas se na chvíli zastavit a pohrát si někdy samo, nebo s kamarády.

2.6 Organizace pro děti a mládež a výchova k hodnotám

Většina organizací pro děti a mládež u nás v České republice funguje pod záštitou svazu – ČRDM (Česká rada dětí a mládeže). Svaz ČRDM má v současnosti 98 členských organizací zabývajících se dětmi a mládeží, snaží se podporovat mimoškolní výchovné aktivity dětí pro jejich všestranný rozvoj a kvalitní život. Při řešení otázky výchovy k hodnotám by autorka ráda přiblížila alespoň několik větších z nich.

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska 46 411 členů (k roku 2008)

Činnost organizace je zaměřena na oblast požární ochrany, s cílem naučit děti a mládež co nejvíce pozitivních návyků z požární prevence, motivovat je pro budoucí dobrovolnou záchranářskou práci. Členové se schází na celoročních schůzkách, krátkodobých a dlouhodobých akcích, soutěžích. Součástí činnosti je i vzdělávání vedoucích a instruktorů, tvorba metodických pomůcek, školení rozhodčích pro soutěže mládeže, specializační kurzy, zahraniční výměny a práce s předškolními dětmi.

Ve výchovné činnosti je pro hasičské sdružení stěžejní hasičské desatero (viz příloha č. 22), které je podobně jako skautský zákon založen na základních lidských charakterových vlastnostech a učí mladé hasiče hodnotám lidského života, vlastenectví, obětavosti, šlechetnosti, odvaze a rozvážnosti.

Junák - svaz skautů a skautek ČR (43 989 členů k roku 2008)

„Junák – svaz skautů a skautek ČR se prezentuje jako dobrovolné, nezávislé a nepolitické sdružení zabývajících se výchovou dětí a mladých lidí v rámci jednotlivých oddílů. S více než 50 tisíci členy je Junák největší výchovnou organizací mladých lidí v České republice. Oddíly působí ve více než tisíci městech a vesnicích po celé ČR a sdružují chlapce i děvčata ve třech věkových kategoriích – světlušky a vlčata, skauti a skautky a rangers a roveři. O jejich různorodý program se stará několik tisíc dobrovolných vedoucích a činovníků.“

(<http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003063011>). Podrobněji se autorka práce touto organizací zabývá v samostatné kapitole.

Pionýr (17 412 členů k roku 2008)

„Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých. Vede své členy k aktivnímu občanství a kladným morálním

hodnotám. Hlásí se k Úmluvě o právech dítěte a k zásadám Listiny práv a svobod. Při činnosti zdůrazňuje tyto ideály: Poznání, Pravda, Překonání, Příroda, Přátelství, Paměť, Pomoc.“((<http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003063011>).)

Asociace víceúčelových ZO technických sportů a činností ČR

Tato organizace má 11896 členů (k roku 2008), (<http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062707>), je definována takto: „AVZO TSC ČR, republikové občanské sdružení se sídlem v Kutné Hoře, umožňuje všem vrstvám obyvatel – dětem i dospělým využít svůj volný čas zapojením se do sportovních technických zájmových činností. S výjimkou fotbalu mohou svůj zájem uplatnit např. v oboru vodáctví, střelectví, modelářství, motorismu, cyklistiky i dalších a to podle toho, jaké možnosti má základní organizace AVZO TSC ČR v daném místě bydliště zájemce.“ Organizace se zaměřuje spíše na rozvoj fyzických schopností.

Asociace malých debujárů České republiky, o. s. (2064 členů k roku 2008)

„Předmětem činnosti sdružení je přispět k nenucenému pochopení různých jevů a zákonitostí, objevování vědy a utváření nové cesty k poznání, tvořivosti, a to zejména formou zábavných pokusů s jednoduchými pomůckami z různých oblastí vědy, techniky a ekologie. Cílem činnosti je podporovat rozvoj osobnosti a umožnit dětem a mladým lidem využívat volný čas k rozvíjení tvořivé schopnosti a znalostí v oblasti vědy, techniky a ekologie. Nabídkou aktivního využití volného času chce Asociace malých debujárů pomáhat v boji proti kriminalitě, nežádoucím druhům závislostí a dalším sociálně patogenním jevům působícím na děti a mládež.“

(<http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062709>)

Organizace si klade za cíl podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, rozvíjet jejich schopnosti intelektuální, sociální a mravní.

Asociace turistických oddílů mládeže České republiky

(9400 členů k roku 2008)

„Asociace turistických oddílů mládeže ČR (A-TOM) je občanské sdružení dětí a mládeže s celorepublikovou působností zaměřené především na turistiku a táborectví. Členy Asociace TOM jsou tomíci. Těch je necelých deset tisíc a scházejí se na oddílových schůzkách, podnikají řadu tuzemských i zahraničních výprav, v létě pořádají tábory, lezou po horách, sjíždějí řeky, organizují akce pro veřejnost. Tomíci

jsou těsně propojeni s Klubem českých turistů, historickou organizací, která pečuje o všestranný rozvoj turistiky v českých zemích již více než jedno století.“

(<http://www.crdm.cz/view.php?cislocclanku=2003062705>)

Do České rady dětí a mládeže nepatří všechny organizace pro děti a mládež v České republice, z těch nejznámějších stojí za zmínku např. Sokol.

Sokol: Sokol byl založen r. 1862, nejprve jako Sokol pražský, Tyršem a Fügnerem. Poté se rozrostl i do jiných měst. Podobně jako skauting byl několikrát zrušen (rakouskými úřady; při okupaci ČSR, v totalitní době). Jeho hlavním posláním je zvyšovat fyzickou zdatnost mládeže a vychovávat k čestnému jednání v životě, k vlastenectví, k rasové a náboženské snášenlivosti (<http://www.sokol-tabor.info/historie.php>). Jeho hlavní účel vystihuje Posadovský (1929, s.16): „Každý uvědomělý Sokol ví, že dle našich stanov jsme povoláni vypěstovati a zachovávat v národě nejkrásnější hodnoty tělesné, duševní a mravní. Napřímiti třístaletou porobou sehnutou páteř českého člověka, zdvihnouti jej z prachu všednosti do antického pojetí života v kráse, dobru a krásnu.“ Dvořáková (1989, s.212) přibližuje hlavní myšlenku Sokola prostřednictvím samotného zakladatele: „Tyrš začínal kulturou lidského těla, od něhož se měla jako v odstředivých kruzích rozvíjet kultura lidského jednání, lidského života a života celé společnosti. Přál si, aby lidé měli vytříbený vkus, který zdůvodněně rozpozná, co je dobré a co špatné.(...) Tělesné cvičení učí člověka sebevládě, vytrvalosti, pravidelnosti, sebekázi, spolehlivosti, přesnosti, dochvilnosti, střídmosti; ukazuje, jak má silnější pomáhat slabšímu. Vede k bratrství. Učí, jak má člověk mravně jednat.“ Autorka práce měla možnost po dobu několika let poznat činnost Sokola svou přímou aktivitou v něm. Sokol se snaží o výchovu člověka tělesně, duševně a mravně zdravého.

Nabídka kroužků, členství v různě zaměřených organizacích, či jednorázových aktivit je dnes velmi pestrá. Jen mezi výše uvedenými organizacemi lze vybírat dle zájmů nabídku pro rozvoj fyzických schopností (např. Asociace víceúčelových ZO technických sportů a činností ČR, Sokol, sdružení hasičů), všestranný rozvoj osobnosti (např. Sokol, Skaut, sdružení hasičů, A-tom), intelektuálních schopností (Asociace malých debujárů), zájmu o přírodu a turistiku. Je patrné, že jsou členové těchto organizací vedeni ke smysluplnému trávení volného času, k seberozvoji ať už po

jakékoliv stránce, mají možnost seberealizace. Ne všechny organizace si kladou explicitně za cíl výchovu k hodnotám jako např. skauting. Na první pohled je výchova k hodnotám vidět např. v popisu sdružení mladých hasičů nebo Sokola. Autorka práce uvažuje, že i u organizací, které nemají výchovu k hodnotám přímo zakotvenou v hlavní náplni, dochází k předávání některých hodnot při konkrétních činnostech, např. napodobováním zkušenějších členů organizací apod.

2.7 Skauting

2.7.1 Základní informace o skautingu

Představa české společnosti o skautingu dnes často neodpovídá realitě 21. století. Pohled na skauting bývá spojován s obdobím první republiky, nejčastěji díky ustáleným klišé, nebo karikováním skautů v různých filmech.

Autorka práce by se v této části práce chtěla pokusit představit realitu dnešního skautingu 21. století. Není zcela odlišný od skautování dříve, jeho základní hodnoty, principy a cíle, na kterých je postaven, zůstaly aktuální dodnes a dle autorčina úsudku budou poplatné i nadále. Změnily se a mění se prostředky a metody, kterými se daných cílů dosahuje. Mezi skautskými vůdci koluje myšlenka zakladatele světového skautingu, Roberta Baden-Powella, který ve své době řekl: „Ryba se musí chytat na to, co chutná jí, ne na to, co chutná rybářům“. Autorka tomuto rozumí tak, že společnost se mění, mění se zájem dětí o určité činnosti, a proto abychom dosáhli našich výchovných cílů, je potřeba dosahovat jich pomocí toho, co děti zajímá, vycházet z jejich vnitřní motivace. Skauting se snaží na základě této teorie a ve shodě s cíli a posláním Junáka uzpůsobovat program současným dětem a o toto se snažil již od svého vzniku.

2.7.2 Historie organizace a její vývoj

Při výběru nejdůležitějších událostí v historii českého skautingu se autorka práce zaměřila na utváření organizace, změny jejího názvu a zavedení hlavních symbolů, působení významných předních osobností českého skautingu.

1911 Kolébkou světového skautingu se stala Anglie, odkud se díky prof. Antonínu Svojsíkovi roku 1911 dostal skauting i k nám, do České republiky.

Vzorem mu přitom byly dvě větve, americká, Ernesta Thompsona Setona, zaměřená spíše na woodcraft a přírodu a anglická, více vojenská, sira Roberta Baden-Powella. Svojsík po návratu z Anglie vydal po vzoru anglické příručky Scouting for boys první skautskou brožurku u nás, Český skaut, a poté Základy junáctví, které skauti dodnes považují za svou „Bibli“.

1912 Byl založen skautský odbor při Svazu spolků a přátel tělesné výchovy a mládeže a hned téhož roku se v Orlovských lesích u Lipnice konal první tábor českých skautů, pod Svojsíkovým vedením. Dívčí skauting u nás vznikl až roku 1915. Dlouho, a to i ve světě, se vedly spory o jeho podobě.

František Bílý navrhl pro české skauty označení „junák“.

1914 Byl založen samostatný skautský spolek: Junák – Český skaut. Jeho starostou se stal Dr. Čeněk Klika, místostarostou František Bílý a Josef Klenka a vrchním vůdcem Antonín Benjamin Svojsík. Další rozkvět hnutí utlumila 1. světová válka. Skauti byli vyzváni rakouskou vládou k plnění válečných záležitostí v zázemí. Svojsík toto nařízení obešel plněním úkolů charitativního rázu, aby ubránil skauty před německým velením. Skautští činovníci však často odcházeli na frontu a obtížně se za ně hledala náhrada.

1918 Skauti v Praze se zapojili do činnosti Národního výboru – konali služby vznikající republice, byla zřízena skautská kurýrní pošta, jejíž známky byly prvními poštovními známkami Československa a prvními skautskými známkami světa.

1919 Vznikl samostatný Svaz junáků - skautů RČS, v čele se starostou Josefem Rösslerem-Ořovským a náčelníkem A. B. Svojsíkem. Ještě téhož roku se odznakem tohoto svazu stala lilie se štítkem s psí hlavou.

1922 Československo se stalo jedním ze zakládajících států mezinárodního skautského ústředí. O šest let později byla založena také světová organizace skautek WAGGGS, jejímž zakládajícím členem bylo opět Československo.

1931 V Praze, ve Stromovce a na Trojském ostrově, se konalo 1. slovanské jamboree. Sešlo se zde kolem 15 000 skautů a skautek z Československa, Polska, Litvy, Jugoslávie apod.

O několik let později vznikl v Anglii odbor pro handicapované skauty.

- 1938 A. B. Svojsík umírá na streptokokovou nákazu. Při pohřbu v Praze na Vyšehradě se s ním přišlo rozloučit tři tisíce skautů. Ve stejný rok se začalo připravovat sjednocení československého skautingu v nové uskupení – Junák. O rok později byl na sněmu sjednoceného Junáka zvolen velitelem pplk. V. Vlček, náčelníkem prof. B. Řehák a náčelní V. Koseová.
- 1940 11. červenec se stal pro skauty zásadní. Gestapo rozešlo několik skautských táborů. 28. října pak K. H. Frank vydal nařízení o rozpuštění Junáka, 4. listopadu byl zabaven skautský majetek. Řada oddílů však neskončila svoji činnost, přešla do ilegality.
- 1941 Skauti ale neztráceli naději. Exilová československá londýnská vláda souhlasila s vytvořením čs. skautského ústředí v Londýně. O několik dní později uznala toto ústředí i mezinárodní skautská kancelář.
- 1946 Ihned po válce se obnovila skautská činnost. Skauting zaznamenal velký příliv členů, celkem jich na českém území bylo na 250 000.
28. září se konal první Svojsíkův závod pro skauty a skautky, který, sice v pozměněné podobě, se dochoval do dnes. Koná se každé dva roky a účastní se ho 5-7 členné hlídky.
- Na Ivančeně v Beskydech byla založena mohyla k uctění skautů popravených nacisty 24. dubna 1945. Každý rok chodí v tento den k mohyle mnoho skautů z celé republiky a připomínají si tuto událost.
- 1948 Ihned po komunistickém puči bylo opět obsazeno ústředí Junáka. Byl vytvořen Akční výbor ústředí Junáka a Junák byl začleněn do Svazu československé mládeže a proměněn na dětskou organizaci, pouze pro 6-15let. V tento rok byl zrušen skauting ve své historii podruhé.
- 1968 Přichází pokusy o obnovení skautingu. O obnově se rozhodlo na schůzi náčelnictva Junáka 22. března. Ihned 29. března se konalo obnovující setkání junáků z celé republiky v Praze.
- 1969 V českých dějinách následovala násilná okupace Československa sovětskými vojsky, proto byl 17.11. skauting zrušen potřetí. Oficiálně byl Junák zrušen ministerstvem 2. října 1970. Bylo tak uskutečněno bez ohledu na názory činovníků i dětí.

Po dlouhé odmlce, kdy oficiálně skauting zrušen, fungoval pod hlavičkami jiných organizací, např. v Klubu českých turistů, nebo v ilegálně.

- 1989 Nová cesta se pro legální působení otevřela v období sametové revoluce, 17. listopadu. První setkání skautských činovníků se konalo 2. prosince, 28. prosince byly schváleny stanovy Českého Junáka – svazu skautů a skautek,
- 1990 6. ledna se sešla Ústřední rada Českého Junáka v národním muzeu a 19. května se konal IV. obnovující sněm za účasti 629 delegátů.
- 1992 Konal se sněm V., účastnilo se ho 1500 delegátů, starostou byl zvolen Jiří Navrátil.

Skauting byl tedy znovu obnoven a začal vzkvétat. Vznikla tradice celostátního setkávání skautů vodního zaměření zvaná Navigasmus, konala se skautská mezinárodní akce u rybníku Sycherák, s názvem Intercamp 94, které se zúčastnilo kolem 2000 skautů, z toho 300 českých. Po dlouhé pomlce se i česká skautská výprava účastnila 1. evropského Jamboree v Holandsku a poté opět v Holandsku jamboree celosvětového.

V různých skautských setkání pokračuje Junák stále, ať už se jedná o republiková setkání menšího rázu, či větší setkávání mezinárodního charakteru. Setkání jsou určena pro různé věkové kategorie, od skautů a skautek, až po činovnický či oldskauty.

2.7.3 Cíle a principy skautingu

Dnešní základy skautingu, tzn. jeho cíle, principy a metody, byly přijaty 26. Světovou skautskou konferencí v Montrealu r. 1977. Na jejich přijetí se podílelo přes sto organizací WOSM (Světová organizace skautského hnutí).

Definici skautského hnutí nejlépe vystihl Břicháček (1992, s. 16): „Skautské hnutí je definováno jako dobrovolné, nepolitické výchovné hnutí pro mladé lidi, přístupné všem bez ohledu na původ, rasu nebo náboženské vyznání, v souladu s cílem, principy a metodou, jak byly formulovány zakladatelem a jsou uvedeny

Skauting směřuje k všestranné výchově a rozvoji člověka. Skautská výchova je organizovaná činnost s výchovným cílem, působící mimoškolně, sloužící jistému

okruhu zájemců. Je přístupná všem bez ohledu na věk, náboženské vyznání, původ či rasu.

Ve skautských stanovách (2001) se píše toto: „Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem R. Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem.“

Základem vedoucím k cíli skautské výchovy jsou 3 principy – pilíře skautské výchovy. Jsou to povinnost k Bohu, povinnost k jiným a povinnost k sobě. Jinými slovy je tedy základem skautské výchovy rozměr duchovní, sociální a osobní.

Povinnost k Bohu: Definice podle Břicháčka (1992, s.19): „Slovy povinnost k Bohu je definován první z principů skautského hnutí jako oddanost duchovním principům, věrnost náboženství, které vyjadřuje a přijetím povinností z nich vyplývajících“. Tento princip také vyjadřuje povinnost hledat v životě vyšší hodnoty než materiální. Důležitá je věrnost svému vlastnímu přesvědčení a plnění povinností z toho vyplývajících.

Povinnost k jiným (někdy Povinnost k druhým): Břicháček (1992, s.19) ji definuje takto: „Věrnost své zemi v souladu s podporou místního, národního i mezinárodního míru, porozumění a spolupráce. Účast na rozvoji společnosti, při kterém je uznávána a respektována důstojnost jiných lidí a není poškozována příroda“

Při výchově usiluje skauting o přátelství a bratrství, respektování lidské důstojnosti. Povinnost k jiným vyjadřuje respekt k ostatním lidem, myšlenku ochrany přírody a živých organismů, pomoci.

Věrnost zemi je důležité chápat v souvislosti s mezinárodním mírem, vést k přátelství s jinými národy světa, aby nedocházelo k užšímu pojetí chápání pouze vlasteneckého zaměření a nedůvěřivosti k ostatním zemím. K dosažení tohoto cíle vede skautský program.

Povinnost k sobě: Tato povinnost je chápána jako odpovědnost za svůj rozvoj, rozvoj svých osobních možností a aktivní přístup k životu.

K formování základních tří principů pomáhá skautský slib a zákon. První slib a zákon byl formulován zakladatelem skautingu Robertem Baden – Powellem v Anglii na

počátku 20.století. Dnes má každá organizace v různých zemích svou úpravu, tak aby vyhovovala modernímu jazyku a specifiku daného národa, avšak přitom tyto úpravy musí věrně zachovávat slib a zákon. Každá tato úprava přitom musí být schválena světovou skautskou organizací, aby neměla vliv na jednotu hnutí.

Skautským slibem se slibující před skupinou sobě rovných zavazuje z vlastní vůle k dodržování daných pravidel:

Skautský slib

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe,

- *sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době*
- *plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské*
- *duš i tělem být připravena pomáhat vlasti i bližním*

Věřící skauti mohou připojit prosbu: K tomu mi pomáhej Bůh.

Snahou skauta po složení slibu je žít co nejlépe podle tohoto kodexu a dodržovat skautský zákon. Slibováním přijímá za toto úsilí zodpovědnost.

Skautský slib tvoří jednotu se skautským zákonem, který je tvořen deseti body:

Skaut je pravdomluvný

Skaut je věrný a oddaný

Skaut je prospěšný a pomáhá jiným

Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta

Skaut je zdvořilý

Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských

Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců

Skaut je veselý myslí

Skaut je hospodárný

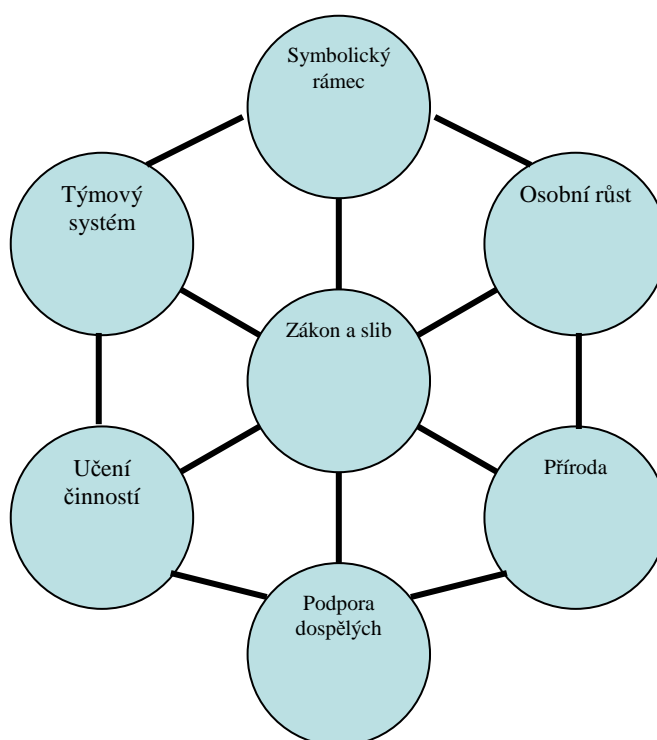
Skaut je čistý v myšlenkách, slovech i skutcích

Zákon pomáhá mladým lidem rozumět a chápat hodnoty, které skauting nabízí. Je proto pro každého skauta určitým kodexem životního stylu.

Za skautskou metodu, vedoucí k dosažení cílů hnutí, je považována postupná soustavná sebevýchova pomocí slibu a zákona, učení se aktivní činností a her, k účinnějšímu působení využívání týmové práce malých skupin-družin rozvíjející spolupráci, vůdčí schopnosti a odpovědnosti za druhé, postupné stimulující programy

založené na zájmech účastníků, využívání skautské symboliky a výchovného prostředí, symbolický rámec nabízející pro určitou věkovou skupinu výchovnou motivaci a inspiraci, činnosti a pobyt v přírodě, její poznávání a ochrana, podpora mladých lidí dospělými a vzájemná spolupráce, služba společnosti a pomoci druhým.

O skautské metodě lze hovořit jen v případě, že jsou všechny tyto prvky spojeny v jednotný výchovný systém založený na myšlence postupné sebevýchovy.

Myšlenkové základy skautingu (2000, s.58)

Týmová práce malých skupin-družin je základní jednotkou oddílu. Jedna družina je tvořena 6-8 členy určité výchovné kategorie a je vedena rádcem – vedoucím týmu. Několik družin, obvykle 3-4, tvoří oddíl. V každé družině si členové rozhodují a organizují vlastní činnost, uskutečňují a hodnotí. Tato aktivita se děje na úrovni vyspělosti členů družiny a za podpory staršího a zkušenějšího rádce.

Veškeré učení se je založené na praktické zkušenosti, mladí lidé získávají aktivním způsobem znalosti, dovednosti a postoje k různé činnosti. Hlavním cílem je pomoci mladým lidem rozvíjet se ve všech oblastech jejich osobnosti, kdy dochází u člověka podle příručky Myšlenkové základy skautingu k rozvoji jeho vnitřní motivace

pro vědomé a aktivní zapojení do jeho vlastního vývoje. Umožňuje mladému člověku, aby svým vlastním způsobem a tempem postupoval po stezce směrem k výchovným cílům své věkové skupiny a aby získával sebedůvěru a uvědomoval si dosažené pokroky.

Soudržnost a solidaritu uvnitř skupiny podporuje symbolický rámec. Při založení hnutí Robert Baden-Powell přijal pro hnutí název Skauting, kterým určil symbolický rámec dobrodružství, život sevřené skupiny, rozvinuté pozorovací schopnosti atd., vzorem byla práce a vlastnosti zálesáků, objevitelů, lovců, hraničářů apod. Dnes je skauting určený mnohem širšímu okruhu společnosti, je určen více věkovým kategoriím, chlapcům a dívkám. Proto má každá skupina svůj symbolický rámec, odpovídající věku a zkušenostem.

Podle zakladatele skautingu je nejvhodnějším místem pro aplikování skautské metody příroda. Nabízí mnoho příležitostí k učení a rozvoji. R. Baden-Powell (In Zajíc, 2000, s.33) říká: „Pro ty, kteří mají oči, aby viděli, a uši, aby slyšeli, je les zároveň laboratoří, klubem i chrámem“.

2.7.4 Obecná legislativa

Junák – svaz skautů a skautek je největší výchovnou organizací mladých lidí v České republice. Má více než 50 tisíc členů, z toho několik tisíc dobrovolných vedoucích a činovníků. Stal se jedním z osmi zakládajících členů České rady dětí a mládeže, ČRD, která nyní čítá 96 členských organizací, což představuje 200 tisíc jednotlivých členů. Dodnes je Junák jejím největším členem.

Základní informace o organizaci Junáka je možné nalézt ve stanovách skautingu. Při zpracování této kapitoly jsem vycházela právě z nich. Jejich dnešní podoba byla ustanovena a schválena 21.10. 2001 na X. valném sněmu junáka ve Vsetíně. Sestává se ze šestnácti hlav, ve kterých se hovoří například o názvu a zařazení organizace, ústředním sídle a členství, poslání a principech organizace.

I. Část se věnuje základnímu ustanovení. Uvádí oficiální název organizace, působící u nás v České republice, Junák – svaz skautů a skautek ČR. Tato organizace je dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb. sdružující členy bez rozdílu národnosti, náboženského vyznání, politického přesvědčení, rasy nebo jiných rozdílů. Sídlem organizace je Praha, Senovážné náměstí.

Jednací řečí organizace je čeština. Junák je členem světových organizací skautek a skautů, WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts – Světová asociace skautek) a WOSM (World Organization of the Scouts Movement – Světová organizace skautského hnutí) a členem dospělých skautek a skautů ISGF (International Scout and Guide Fellowship – Mezinárodní společenství skautů a skautek).

II. a III. Část se věnuje poslání Junáka a jeho základním principům a také výchovné metodě skautingu. Blíže jsem se tomuto tématu věnovala v samostatné kapitole Cíle a principy Skautingu.

IV. a V. Část řeší členství v junáku, práva a povinnosti jeho členů. Uvádí, že členem junáka může být každý žijící na území ČR, souhlasící s jeho základním posláním a principy. Dále řeší otázku mladších a dospělých členů v junáku, vznik a zánik členství. Mezi práva a povinnosti členů patří např. podílet se na činnosti Junáka, právo nosit skautský kroj, povinnost platit členské příspěvky.

VI. Část přibližuje organizační strukturu Junáka, té však blíže věnuji následující kapitole.

Další části se věnují závazným předpisům pro činnost, statutárním orgánům organizace, ústředním orgánům.

Samostatná část, v pořadí patnáctá, je věnována jmění Junáka. To je tvořeno souhrnem majetku a závazků.

Poslední část stanov tvoří přechodná a závěrečná ustanovení.

2.7.5 Struktura organizace

Junák, jako celek, spravují ústřední orgány. Těmito orgány se rozumí Valný sněm Junáka, Náčelnictvo Junáka v čele s náčelní dívčího a náčelníkem chlapeckého kmene, Ústřední revizní komise Junáka, Rozhodčí a smírčí rada Junáka, Výkonná rada Junáka v čele se starostou. Dále je Junák tvořen vyššími, nižšími a zvláštními organizačními jednotkami. Vyšší organizační jednotky mají právní subjektivitu, dělí se na další organizační jednotky. Vyššími organizačními jednotkami se rozumí např. okresní a krajské rady v čele se statutárními zástupci a jejich revizní komise. Základními organizačními jednotkami se rozumí střediska, v případě vodních skautů přístavy, v jednotlivých okresech. Základní organizační jednotka se sestává

z výchovných jednotek – oddílů. Jednotliví vůdcové oddílů jsou součástí rady střediska a podílí se na jeho fungování.

Oddíl, jakožto základní výchovná jednotka Junáka je tvořen vůdcem oddílu, který musí mít potřebnou kvalifikaci – vůdcovskou zkoušku, dále je tvořen jedním až dvěma zástupci, jedním až dvěma rádci oddílu a jejich podrádcí, oddílovým hospodářem, rádci a podrádcí jednotlivých družin a jednotlivými členy oddílu. Průměrně má tato jednotka kolem 20-30 členů. Přitom minimální počet k založení této jednotky je členů dvanáct.

Oddíl má většinou 2-4 družiny, obvykle po 6-10 členech. Oddíly mohou být čistě dívčí, nebo chlapecké, ale také koedukované. Často bývají zaměřené pouze na jednu věkovou kategorii, např. světlušky. Pokud je oddíl takto zaměřený, mění se podle zaměření názvy jeho členění, oddíl se nazývá roj, družiny se nazývají šestky, vedou je Velké světlušky. Obdobně dochází ke změnám u věkové kategorie vlčat, oddíl se nazývá smečkou, družiny jsou šestky, vůdcem Akéla a Mauglí. Některé oddíly se úzce specializují na některý program, je možné se setkat s oddíly s indiánským zaměřením. Většinou se ale takto nevyhraňují a svůj program upravují dle aktuálního roku, často se vychází ze zájmů členů a vedení. Družiny pak bývají často rozdělené podle věku, např. jsou v jedné družině jsou děti ve věku 8-10 let. Díky tomuto rozdělení je možné lépe přizpůsobit program věku. Společně se družiny setkávají na oddílových schůzkách a výpravách, v létě na táborech. Některé aktivity se uskutečňují společně pro celá střediska, některé dokonce pro okresy, kraje, či mají celostátní charakter. Mezinárodní akce se většinou pořádají pro všechny věkové kategorie od skautů a skautek.

Pro snadnější identifikaci si střediska, oddíly i družiny vytváří své názvy. Vzniká tak například družina Čápů, či Delfínů nebo Pomněnek, oddíl Hayama nebo Širokko, středisko Kalich. Tyto názvy bývají nejrůznějšího původu. Někdy se jedná o názvy rostlin či zvířat, někdy se vychází z táborové hry, která členy velmi zaujala, někdy vychází název ze znaku města apod.

2.7.6 Symboly organizace

Symboly by měly pomáhat udržovat pocit sounáležitosti, mají výpovědní hodnotu, jejich síla je zároveň postavena na tradici. Mezi základní symboly Junáka považuje organizace znak WAGGGS, WOSM, ISGF, znak a logo Junáka, znak vlčat, světlušek,

RS, vodních skautů (viz příloha č. 1-8); znaky lesních škol a lesních kurzů, vlajky Junáka – celé organizace, střediska, oddílu, družiny. Pro jednotlivé členy je důležitým symbolem také kroj, pozdrav a vše, co pocit sounáležitosti umocňuje. Pro potřeby této práce vybrala autorka několik symbolů, se kterými se setkává každý člen Junáka nejčastěji, které jsou veřejnosti nejvíce známé. Těm věnuje autorka následující odstavce.

Snad nejvýraznějším skautským symbolem je skautský kroj (příloha č. 9). Skautský kroj se skládá z košile, u pěších oddílů je barvy béžové, u vodních skautů modré, a trojčipého šátku. Podoba šátku závisí většinou na věkové kategorii a vykonaných zkouškách, existují ale i šátky vydané ku příležitosti nějakého výročí, nebo významné akce. Na kroj si členové Junáka našívají nášivky znaků Junáka, sloužící k identifikaci skupiny, města apod., a také nášivky vypovídající o splněných zkouškách a odbornostech.

Dále se dostala do povědomí veřejnosti skautská lilie (příloha č. 1), kterou přijali čeští skauti po vzniku Československa. Uprostřed je umístěna hlava chodského psa od Mikoláše Alše, pozůstatek prvního znaku českých skautů. Je důležité rozlišit lilii jako znak – symbol, podle kterého lze organizaci poznat, a lilii jako odznak. Lilie jako odznak se připíná na kroj za slavnostního ohně skautům, kteří složili skautský slib. Tento slib je pro skauty slibem na celý život. Symbolika skautské lilie se dá vyložit jako kompasová strelka ukazující správný směr, kterým by se měl junák ubírat, ostatní listy lilie varují, odkloníme-li se, nedojdeme nikdy ke správnému cíli. Od roku 1992 se znak Junáka začal podkládat trojlístkem, který znamená, že je jak sdružením chlapců, tak dívek, které si lilii trojlístkem podkládají.

Od roku 2000 je znak Junáka doplněn o logo (příloha č. 2), které má Junáka reprezentovat na veřejnosti.

Skautský pozdrav (příloha č. 10) je dalším ze symbolů, používá se při vzdávání úctě vlajce či jako formální pozdrav mezi sebou. Zdraví se zdvižením pokrčené pravé ruky, dlaní směrem ke zdravenému, tři prsty vztyčené, palec obepíná malíček. Tři prsty mají symbolizovat tři body skautského slibu.

Skauti si také podávají jiným způsobem ruku při pozdravu. Podávají si levou ruku se zaklesnutým malíčkem do ruky podávanému (příloha č. 11).

2.7.7 Program – metody, systém zkoušek

Skautský program se odvíjí od věkové kategorie, pro kterou je vytvořen. Autorka práce se rozhodla, že tuto část přiblížím vzestupně od příchodu dítěte do oddílu, od nejmladší věkové kategorie. Pokud je rozdíl programu dané věkové kategorie i v pohlaví, uvede i tuto odlišnost.

V poslední době se uvažuje nad vytvořením věkové kategorie předškoláků v Junáku, dále se rodí tzv. rodinný skauting, kde „skautují“ celé rodiny s malými dětmi. Ale současnou nejmladší kategorií v Junáku, pro kterou je připravena systematická výchova, je kategorie 6 – 10 let. Dívky se v tomto věku nazývají světlušky. Při sestavování programu pro tuto skupinu se vychází z věkových a individuálních potřeb a zvláštností. Vůdci se ke složení zkoušky učí stručnou vývojovou psychologii potřebnou k pochopení této kategorie. Pro světlušky je velmi důležitý symbolický rámec – hra v pozadí veškeré činnosti, role, do které se děti vžijí, vzory, kterými se mohou na okamžik stát. Proto světluškám k jejich cíli napomáhá příběh malé dívky Lucinky, s názvem Kouzelná lucerna od R. Kučery. Světlušky (jako výchovná kategorie) se pomocí tohoto příběhu přenesou na venkov k Lucinky dědečkovi a objeví na půdě kouzelnou lucernu, pomocí níž se mohou proměnit v malé svatojánské mušky. Příběh tak nepřímo navazuje na knihu Broučci od Jana Karafiáta, která byla pro děvčata – světlušky - předlohou dříve a která již dnešním vůdcům nepřípadá pro děti aktuální. Příběhem Lucinky je také provázena cestička světlušek – malý sešit, kam se zaznamenávají zkoušky a splnění světluškovských úkolů (příloha č. 12). Pokud světluška splní určitou část v cestičce – nováčkovskou zkoušku, může se svolením její rádkyně – velké světlušky - složit slib světlušek (příloha č. 23). Zavazuje se v něm k plnění světluškovského zákona, který ve zjednodušené formě „nahrazuje zákon skautský“, a k plnění jednotlivých bodů slibu. Po složení se stává již „opravdovou“ světluškou a pokračuje dál v plnění cestičky. Pokud se navíc zajímá o některou oblast kolem sebe více, může si splnit „odborku“ světlušek – světýlko. Nášivku si poté smí přišít na kroj, aby všichni viděli, ve které oblasti vyniká. Může mít např. světýlko malíře, kuchaře, školního prospěchu, vyšívání, technik apod.

Chlapci ve stejném věku, tzn. 6-10 let, mají systém podobný. Nazývají se vlčata a jako symbolický rámeček se zde využívají příběhy z Knihy džunglí od J. R. Kiplinga. Jejich stezka se jmenuje Stezka vlčat (příloha č. 13), „odborkám“ pak říkají vlčci.

Následující věkovou kategorii tvoří ve věku 11-15 let skautky a skauti. Jejich program je více zaměřen na týmovou spolupráci. Mají také své stezky, ovšem rozdělené na čtyři části: Cesta země, Cesta vody, Cesta vzduchu a Cesta ohně (příloha č.14). Každou cestou projde skaut/skautka za jeden rok, plní zde aktivity, které si sám/sama volí a sám/sama si částečně rozhoduje, zda aktivitu splnil/a. Je na ně tímto přenášena částečná odpovědnost za vlastní plnění. Stezky opět doplňují „odborkami“, odbornými zkouškami z různých oblastí, jsou zde i zkoušky náročnější, například Tři orlí pera, znamenající po 24hodin mlčet, po 24 hodin nejíst a po 24 hodin nebýt viděn člověkem, ale zároveň pozorovat tábor. Těmito zkouškami se skauti učí poznávat sami sebe, učí se sebeovládání a vytrvalosti. Družinový program pro ně vytváří rádci jen o rok, o dva starší, téměř jejich vrstevníci, kteří jsou jen o krok napřed. Mohou tak lépe fungovat jako parta, ale zároveň mají po ruce vždy staršího a zkušenějšího vůdce, který rád rádci poradí.

Další věkovou kategorii tvoří roveři (chlapci) a rangers (dívky) ve věku 15 – 26 let. Svůj program si vytváří sami. Jejich hlavním heslem je Sloužím. Snaží se pomáhat s programem pro mladší členy, pomáhají také při různých sbírkách, nebo tam, kde je potřeba. Věnují se ale i sami sobě, svému osobnímu růstu. Často vznikají roverské kmeny i ve městech s vysokými školami, kde se roveři – studenti, často daleko od svého domovského oddílu, schází a žijí skautským životem. I pro tuto skupinu se začíná propracovávat program více dopodrobna, jako je tomu u mladších věkových kategorií, příštím rokem by měla v hnutí vyjít nová metodika k roverskému programu.

Další kategorií jsou činovníci. Činovníci se často věkově kryjí s předešlou kategorií. Jedná se o členy fungující při oddílech, starající se o činnost chod oddílu či střediska apod. Pokud chce člen junáka působit tímto způsobem, musí složit náležitě zkoušky, udělat si potřebnou kvalifikaci. Dověšením patnáctého roku může člen vykonat čekatelskou zkoušku. Ta se sestává z oblastí jako je pedagogika, psychologie, metodika, historie skautingu a myšlenkové základy, organizace, příroda a ekologie, základy hospodaření, tělovýchova a estetika. Po této zkoušce je oprávněn vést družinu a pomáhat v oddíle. Zároveň se stává čekatelem k vůdcovské zkoušce. K vůdcovské

zkoušce může člen přistoupit za podmínek, dovršil-li osmnácti let, složil čekatelskou zkoušku a má platný zdravotnický kurz. Vůdcovská zkouška se sestává ze stejných předmětů jako zkouška čekatelská, ale je dále rozšířena o vedení oddílu, vedení tábora a táboření. Má-li činovník vůdcovskou zkoušku, může působit jako vůdce oddílu. Tato zkouška je plně podporována i MŠMT. Vzdělávání v Junáku ale vůdcovskou zkouškou nekončí.

Je možné se zúčastnit a splnit požadavky lesní školy, součástí některých lesních škol bývá i zkouška OČK (odborná činovnícká kvalifikace). Lesní školy bývají často úzce specializované na jeden z oborů vůdcovské zkoušky a na závěr je proto možné složit kvalifikační zkoušku OČK. Dalším stupněm vzdělání jsou školy instruktorské, po nichž je možné dělat instruktora pro různé skautské oblasti a přednášet na vůdcovských či jiných kurzech. Mimo toto vzdělávání existují i jednorázová vzdělávací víkendová setkání a výměny zkušeností, zaměřená na aktuální problémy v hnutí, či na nový výchovný program. Jsou to například akce Miksem (Mikulášský seminář pro rovery a činovníky), nebo Elixír (seminář pro oddílové rady – vůdce, rádce, podrádce).

Poslední kategorií jsou oldskauti. Oldskautem může být každý skaut starší osmnácti let, který např. přímo nevede oddíl s mladými skauty, ale je členem Klubu oldskautů. Často se tato kategorie mísí s kategorií roverů a ještě častěji splývá s kategorií činovníků. Klub oldskautů má své náčelnictvo, podobně jak dívčí a chlapecký kmen, jednotlivé oddíly se ve městech pravidelně scházejí, pořádají pro sebe nejrůznější aktivity a akce, nebo pomáhají s přípravou větších akcí pro oddíly s dětmi.

2.7.8 Medailony významných osobností

Píše-li autorka práce o organizaci, jakou je skauting, neměla by opomenout osobnosti, bez kterých by nemohla nikdy vzniknout, naplnit své cíle a rozvinout se do takové šíře, jakou je dnes. Výběr osobností je velmi obtížný, neboť ačkoli byl skauting za svého působení třikrát zrušen a podruhé a potřetí na poměrně dlouhé období, lidí, kteří se zasloužili o jeho růst, zachování i v dobách nepříznivých a jeho následnou obnovu, bylo, ke štěstí skautingu mnoho. Ti všichni si zaslouží zmínku. Do následujících medailonů proto autorka vybrala alespoň několik osobností ústředního charakteru, osobností, které se zároveň velmi zasloužili o výchovu, o předávání skautských hodnot.

Antonín Benjamin Svojsík

(5. 9. 1876 – 17. 9. 1938)

A. B. Svojsík je považován za zakladatele junáctví a skautingu u nás. Byl také významným pedagogem. Narodil se ve Dvoře Králové nad Labem jako druhý ze čtyř synů. Stal se profesorem tělocviku, členem Českého pěveckého kvarteta, kde získal přezdívku nejmladšího - Benjamin. Se skautingem se poprvé setkal v Anglii, kam se díky zpráv o něm vypravil. R. 1911 založil v Čechách první skautský oddíl, r.1912 vedl první skautský tábor nedaleko Lipnice. Pokusil se vznikající skautské oddíly začlenit do Sokola, ale neuspěl. Proto r. 1914 založil samostatný spolek Junák - český skaut. R.1915 začal vydávat skautský časopis Junák, který udržel i ve válečné době. V době první republiky získával skauting stále lepší pověst, ale vznikalo také mnoho dalších skautských organizací, které se Svojsíkovi podařilo sjednotit až v r. 1938 v Junák - svaz skautů a skautek RČS. Ještě toho roku se vypravil do Ruska, aby se seznámil s tamější výchovou mládeže. Po návratu umírá na zápal plic. Je pochován na Vyšehradském hřbitově.

Popelka Biliánová

(27.1. 1862 - 7.3. 1941)

Vlastním jménem Marie Popelková. Narodila se v Králově Dvoře v okrese Beroun. Většinu života prožila v Praze. Stala se spisovatelkou, psala seriálové prózy s historickými i lokálními pražskými i venkovskými náměty pro lidové čtenáře. Pořádala vlastivědné procházky po pražských historických památkách. Věnovala se sociální péči, působila v Ústřední matici školské. Byla vedoucí pracovnící dívčího odboru.

Uspořádala první letní výchovný pobyt pro dívky. Začala uplatňovat skautské prvky ve výchově dívek téměř ve stejné době jako Svojsík. Propagovala dívčí skauting, je jeho spoluzakladatelkou a autorkou knihy o dívčím skautingu.

Jaroslav Foglar

(6. 7. 1907 - 23. 1. 1999)

Ke skautingu se dostal pod domněnkou, že se díky němu dostane zdarma do Anglie. I přes zjištění, že to tak není, u skautského oddílu zůstal. R.1923 se vydává za staršího a se svým bratrem založil klub oldskautů s názvem Jestřábi - podle kterého dostal svou skautskou přezdívku Jestřáb. Dalším rokem vstupuje do 34. pražského oddílu a r. 1925 vede skautský tábor, který se koná ve Sluneční zátocce u řeky Sázavy, která je zmiňovaná v jeho dílech. Ještě téhož roku se 34. oddíl slučuje s legendárním pražským 2. oddílem, tzv. „Pražskou dvojkou“ a Foglar se stává vedoucím oddílu, který vede po dobu šedesáti let, čímž patří mezi nejstarší oddílové vedoucí na světě.

Ve třinácti letech byl vydán jeho první literární pokus - báseň Měsíční noci. R. 1923 vyšla v časopisu jeho první povídka Vítězství. R. 1934 zvítězil s knihou Modrý život Jiřího Dražana v soutěži o nejlepší knihu pro mládež. Tato kniha vychází pod novým názvem Přístav volá. Od r.1938 působí v nakladatelství Melantrich jako pracovník propagačního oddělení, dále ve vedení redakce spolu s Karlem Burešem. Je vydáván Mladý hlasatel, vychází Hoši od Bobří řeky, komiks Rychlé šípy. R. 1941 je Mladý hlasatel zastaven nacisty.

V padesátých letech působí J. Foglar jako vychovatel v Městské stanici mladých turistů pod dohledem StB. Píše pro časopis ABC, vychází jeho román Tajemná Řásnovka. V sedmdesátých letech se věnuje především oddílu, vzniká kniha Náš oddíl. Po revoluce r.1989 se mohou svobodně vydávat jeho díla. Vydává trilogii Dobrodružství v temných uličkách. Od jara 1995 je dlouhodobě hospitalizován. Zemřel v 91 letech v pražské Thomayerově nemocnici.

Václav Břicháček

(14. 6. 1930 - únor, 2010)

Absolvoval psychologii na Karlově univerzitě v Praze. Pracoval jako psycholog v Psychologickém ústavu univerzity Karlovy, Výzkumném ústavu psychiatrickém a v Laboratoři preventivní a sociální pediatrie ILF Praha. Od r. 1990 se mohl vrátit do Prahy, působil na katedře psychologie FF UK Praha, od r.1991 v důchodu, i poté však pedagogicky působil na fakultě Humanitních studií univerzity Karlovy, až do června 2009.

Se svojí ženou Věrou, klinickou psycholožkou měl dvě děti a šest vnoučat. Jeho skautská přezdívka je Gigant. Byl členem 1. oddílu Junáka v Písku, oddílovým vedoucím 6. oddílu. Absolventem Oblastní lesní školy v Černošicích, r.1947 se účastnil čs. výpravy na Jamboree ve Francii, r. 1968 místonáčelníkem chlapeckého kmene, r.1990 náčelníkem chlapeckého kmene a náčelníkem českého a slovenského skautingu.

Je autorem přes dvě stě publikací nejen v češtině, ale i v anglickém, německém, francouzském a ruském jazyce. Spolu s J. Dunovským a Z. Matějčkem se zabýval např. dlouhodobým vývojem dětí žijících v sociálně rizikových podmínkách, s V. Vojtíkem drogovou závislostí a vývojovými poruchami dětí (ve spolupráci s J. Machovou).

„Potřeba výchovy, vzdělání a mravnosti je dnes snad ještě naléhavější než dříve, a naše odpovědnost za zítřek nemůže a nesmí zmizet z našich úvah!“

(Václav Břicháček In Poselství sněmu Junáka, 2008)

2.7.9 Současný skauting

Dnešní skauting zastává stejné hodnoty, jako před sto lety, v době svého vzniku. Liší se však metody, formy, lidé. To, jak skauting vypadá dnes a jakým způsobem se utvářel od roku 1989, tedy od svého posledního znovuoobnovení, nejlépe vystihli v rozhovoru Českého rozhlasu 6, v pořadu Zaostřeno na mladé, Tomáš Řehák - ředitel městské knihovny v Praze a skaut a Jan Žák - tiskový mluvčí skauta:

Podle Jana Žáka dnešní skauting mladým lidem nabízí přátelství, na kterém se dají modelovat různé hodnoty, které skauting zastává: tolerantnost, pravdomluvnost, aj., dále táhnutí za jeden provaz. Nabízí společné sdílení stejných hodnot, spoustu zábavy, možnost uplatnit se mezi vrstevníky. „Můžou například oslovit děti, které jsou o něco starší, což ve škole nebývá úplně zvykem. Často se jezdí za hranice, mnoho mladých lidí nemá možnosti jezdit za hranice se svými vrstevníky. Patří tam také outdoorové sporty, těch možností je nepřeberné množství. Záleží jakým směrem se pak zaměřují jednotlivé oddíly. Skauting dnes stále dokáže nalákat nové lidi, mladé členy, protože prošel nějakým vývojem. Důležité je, že zůstaly hodnoty, které jsou pořád stejné už těch téměř sto let, co je skauting v České republice. (Za dva roky to bude sto let) Mění se ta forma, to, co dnes mladým lidem, skautům nabízíme. Oddílů po celé České republice je dnes 2300, to znamená téměř v každém městě. Skauting je jedna z dobře fungujících a osvědčených cest vedoucích k tomu, jak se naučit prožívat

plnohodnotný a spokojený život. Není to cesta jediná, ale je to cesta, která funguje.“ (Jan Žák, Zaostřeno na mladé, Český rozhlas 6)

Vývoj po roce 1989 vystihl Tomáš Řehák na základě vlastní zkušenosti. „U nás téměř polovinu doby od svého vzniku, během téměř sta let, byl skauting zakázaný. I přesto, že byl zakázaný, tak se o něco snažil, fungoval v ilegalitě. Vždy se nějak pokoušel pracovat s dětmi, mládeží, držet se svých ideálů. Ale to vše mělo pochopitelně jinou podobu než může mít skauting dnes. My jsme tomu říkali gerilový skauting. Každý se snažil nějak pod větším nebo větším tlakem unikat pozornosti unikat orgánům státní moci. Po roce 1989 jsme se začali scházet nad novou podobou skautingu - tou dnešní. Plánovali jsme, co bude dál. Sešli jsme se ale jako lidi, kteří zjistili, že jejich představa se diametrálně liší od představy někoho jiného. Prostě jsme žili podle starých časopisů a příruček, víceméně v izolaci a teď jsem zjistili, že ten vývoj šel trochu někam jinam. Vedli se například velké debaty o koedukaci - holky kluci dohromady, je to dobře, je to špatně. Použít vzor ze zahraničí bylo komplikované, nebylo jednoduché se se spoustou věcí, které v zahraničí fungovali, smířit. Tím, že si spousta lidí pro skauting vytrpělo během zakazování své, byl pro nás skauting něco mimořádného, skoro bych to přirovnal k náboženství. Když jsme se v devadesátých letech rozhlédli a zjistili, že skauting je v zahraničí vnímán přirozeně, jako jedna z mnoha možných aktivit, jako hnutí, které má nějaké ideály, program, metodu, smysl, ale je to jedna z možností, kterou si můžete vybrat, chvílku nám to trvalo, než jsme vše „strávili“. Bylo pro nás těžké přijmout, že by ten náš vyvzdorovaný a vytrpěný skauting měl být jako volnočasová aktivita.“

V. Břicháček (Moji milí, 2008, s.18) hodnotí skauting od doby A. B. Svojsíka po dnešek: „Při sledování duchovního vývoje skautingu v naší zemi se vynoří několik pozoruhodných zkušeností, které svědčí o životaschopnosti Svojsíkem vytvořené hnutí. Třikrát bylo násilím potlačeno a vždy se dokázalo s obdivuhodnou silou znovu obnovit a pohotově nabídnout služby dětem. Je to doklad, že programy i metody, odpovídající zájmům i potřebám dětí nelze z výchovy vymazat. Vrací se vždy znovu ve chvílích, kdy se objevuje naděje na obnovu svobody a demokracie. Vrací se jako výzva, kterou vyslyší mnozí, kdo v dětství prošli skautskou výchovou, cítí odpovědnost za péči o mladou generaci a za předávání poselství dobrého skutku, přátelství, spolupráce a odolnosti. (...) Znakem českého skautingu je cosi, čemu bych řekl opravdovost.

Skauting bereme vážně, nejen jako hru, rekreaci, či zábavu, ale jako vědomí povinnosti. Nepřevažují zájmy individuální, finanční, nebo jiné, ale vědomí, že se dělá něco, co přesahuje každodennost a míří k věčnosti. Scházíme se, věnujeme se dětem. Jde nejen o děti dnešní, ale i o děti nenarozené, které jednou přijdou. V tom všem vidím ten nejsilnější bod, který plyne z dlouhodobého vývoje českého skautingu. To, co dělali naši předchůdci, i když tábořili jinak a měli jiné vybavení i starosti, se neztratilo. Vytvořili základy pro následovníky.“

Dnešní podoba českého skautingu vychází z dob svého založení, v mnoha otázkách se však nechala inspirovat ze zahraničí. Je kladen velký důraz na vzdělávání skautských činovníků, výměnu zkušeností a v neposlední řadě na nové metodiky práce s různými věkovými skupinami. V posledním jmenovaném se nechává český skauting hodně inspirovat například slovenskými skauty.

Díky úsilí o zpracovávání nových metodických příruček pro různé věkové kategorie vznikají nové „stezky“, knížičky, kde si každý skaut nechává zaznamenávat cestu svého osobního růstu. Skauting si dává za cíl prostřednictvím nových stezek a nejen jich vychovávat více k samostatnosti, zároveň spolupráci a obstání v dnešním světě. Díky těmto cílům se musí měnit a přizpůsobovat formy a metody, kterými skauting vychovává, aby se co nejlépe přizpůsobil dnešním dětem, jejich potřebám. Stejně jako ve školství se ustoupilo od znalostí, skauting se více než kdy jindy soustředí na dovednosti, kompetence.

3 Praktická - výzkumná část

3.1 Rozhovor s žáky „ne skauty“ („a“)

3.1.1 Zpracování rozhovoru žáků „ne skautů“

Zkoumaný soubor respondentů žáků „ne skautů“ („a“) je blíže definován v přehledu zkoumaných souborů v kapitole 1.2. Zkoumaný soubor a kapitole 1.1 Výzkumné metody, kde autorka zároveň přibližuje použité metody při rozhovoru a jeho zpracování.

Řízený individuální rozhovor probíhal ve školní družině, pro respondenty, relativně známé půdě. Během vyučování chodili k rozhovoru po jednom, na výzvu učitele. Rozhovory probíhaly individuálně, v samostatně odděleném prostoru - školní družině. Rozhovorů se zúčastnilo 9 dívek a 11 chlapců. Respondenti se zpočátku ostýchali, ale charakter otázek jim nečinil potíže a dalo by se říci, že po první otázce již odpovídali bez ostychu.

Pro zachování autenticity byly používány přesné odpovědi respondentů, které nejlépe ukazují způsob dětského myšlení a atmosféru rozhovoru. Počet odpovědí u většiny otázek neodpovídá počtu respondentů. To je zapříčiněno tím, že u některých položek respondenti neodpověděli jednou odpovědí, ale ve snaze být úplní odpovídali vícečetně. Otázky jsou zde uvedeny tak, jak byly pokládány respondentům a jak jsou uvedeny v příloze č. 15.

Tabulka č.1.

Otázka č.1: Do jakých dětských organizací a na jaké kroužky chodíš? – Vyjmenuj.

Kroužek	Odpovědi respondentů:
Sport	trampolíny, florbal, fotbal (3), hokej (3), bowling, šachy(2), tenis, atletika, basketbal, bojový kroužek, judo, plavání, aerobic (3)
Tanec	hip hop (2), street dance
Hudba	kytara, klavír
Výtvarno	keramika (6), výtvarka
Organizace	hasiči, záchranáři (2)
Další zájmy	rybaření, kreslení, hrají si venku

Někteří žáci uvedli pouze jeden kroužek, jiní jich navštěvují hned několik. Počet kroužků tedy neodpovídá počtu respondentů. Odpovědi autorka seřadila do pěti tematických oblastí – sport, tanec, hudba, výtvarno a organizace. Šestou položku tvoří další zájmy, které respondenti uvedli, protože se nedrželi přesně otázky. I pro některé z těchto zájmů sice existují kroužky, pro rybaření kroužek Rybář, nebo Rybářství, pro kreslení výtvarný kroužek, respondenti je však z různých důvodů nenavštěvují.

Obecně by se na základě odpovědí dalo říci, že všichni dotazovaní mají nějaké zájmy, nějaké kroužky, které navštěvují. Pouze jeden respondent v současné době nenavštěvuje žádný kroužek, přestal chodit na keramický kroužek pro špatnou sociální zkušenost.

Velká část respondentů uvedla, že navštěvují keramický kroužek. Tato skutečnost je zřejmě způsobena tím, že je kroužek uskutečňován přímo v prostorách školy a vede jej jeden z učitelů. Mnoho respondentů, převážně chlapci, uvedlo, že se věnují nějakému sportu. Jejich výběr je opravdu pestrý, od klasických míčových sportů, přes poměrně, pro věk respondentů netradiční sporty, jako například bowling, trampolíny až po šachy či aerobic. U dívek je také poměrně čteně zastoupen některý z druhů moderního tance, Hip hop a Street dance.

Překvapivým výsledkem bylo pro autorku práce malé zastoupení respondentů navštěvujících hudební školy. Z celkového počtu dvaceti respondentů pouze dva hrají na hudební nástroj. Zvolili si tradiční a nejčastější nástroje – klavír a kytara.

V menším zastoupení se také objevilo členství v dětských organizacích. Pouze jeden respondent uvedl členství u hasičů, dva respondenti jsou členy záchranných.

Tabulka č.2.

Otázka č.2.: Pokud nějaké vyjmenuje: Proč do nich chodíš?

Pokud nikam nechodíš: Proč nikam nechodíš?

„Proč chodím“:

Odpovědi respondentů:	Četnost:
a) Motivace činností (pro tu samotnou činnost – že je baví)	13
b) Pohyb („dělám něco pro své tělo“)	4
c) Sociální důvody (pro kamarády)	3
d) Soutěžení (pro soutěž, závody v té činnosti, vystoupení, že jsou v tom dobří)	2
e) Vlastní vývoj v dané činnosti (pro trénink – zlepšování se)	2
f) Rozvoj intelektu („zaměstnávám svůj mozek“)	2
g) Využití naučeného („budu se umět bránit“, „něco se naučím – zachraňovat“)	2
h) Podřízení se rodičům („posílají mě rodiče“)	2

„Proč nechodím“:

Odpověď respondenta:	Četnost:
a) Sociální důvody (kvůli chování jedné dívky)	1

Někteří respondenti uvedli více důvodů, někteří pouze jeden. Autorka zaznamenala všechny odpovědi, proto součet důvodů opět neodpovídá počtu respondentů. Nejčetnějším důvodem k navštěvování nějakého kroužku či organizace byla motivace činností (13 respondentů). Respondenti uvedli, že danou volnočasovou

aktivitu navštěvují, protože je baví nebo se jim líbí. Ostatní důvody již nebyly zastoupeny v takovém množství. Čtyři z dvaceti respondentů uvedli, že takto tráví svůj volný čas pro pohyb. Bylo pro ně důležité vědomí, že dělají „něco pro své tělo“. Pouze tři respondenti navštěvují kroužky kvůli kamarádům, kamarádkám vztahům. Tento výsledek je zřejmě způsoben tím, že respondenti navazují nejvíce kamarádkých vztahů ve škole a v místě bydliště, jak bude vidět v přehledu odpovědí otázky č.3.

Dalším důvodem k navštěvování aktivit je pro respondenty soutěžení, poměrování sil v zápasech mezi organizacemi se stejným zaměřením, i mezi jednotlivci (uvedli 2 respondenti).

Respondenti, kteří navštěvují šachový kroužek uváděli jako důvod rozvoj intelektu. Pouze jeden respondent navštěvuje kroužky pro využití naučeného. Na judo chodí proto, aby se ubránil například někde na ulici, do záchranářů, aby se naučil zachraňovat lidské životy.

Téměř všichni respondenti uvedli, že navštěvují kroužky a organizace dobrovolně, z vlastní iniciativy. Pouze jeden respondent navštěvuje dva ze tří kroužků z iniciativy rodičů.

Jeden respondent, jak už jsem zmínila při otázce č.1, nenavštěvuje žádnou volnočasovou aktivitu, jeho důvodem jsou sociální důvody.

Tabulka č.3.

Otázka č.3.: Odkud máš kamarády?

Odpovědi respondentů:	Četnost:
Základní škola (škola)	17
Bydliště	11
Kroužek	9
Mateřská škola (školka)	3
Rodina	2
Závody v jiném kraji	1

Každý z respondentů má alespoň jednoho kamaráda, téměř všichni respondenti mají kamaráda ze školy. Autorka se domnívá, že tento jev je způsoben skutečností, že respondenti tráví ve škole mnoho času. Přirozeně tedy vyplývá, že na utváření sociálních vazeb je ve škole největší prostor. Je třeba brát v úvahu, že kolektiv třídy ve škole si žáci nevybírají a přesto tolik záleží, jak bude jedinec třídou přijat, zda bude mít ve třídě kamarády. Může se dokonce stát, že škola je jediným prostředím možným k utváření sociálních vazeb pro daného jedince (když nepočítáme rodinu). Například žák, který pochází z menší obce, kde není vrstevník, se kterým by mohl navázat kamarádský vztah, do školy dojíždí, na kroužky nechodí kvůli špatné dopravní dostupnosti. A nemusí jít jen o jedince z venkova, stejně tak žák, který o kroužky nejeví zájem, ani rodiče mu žádné nenabídlí, v okolí bydliště se s žádnými vrstevníky nezná a obtížně se mu pro jeho tichou povahu navazují sociální kontakty má opět jedinou příležitost ve škole. Tento jev, kdy jediné kamarády měli žáci ze školy, se vyskytl u tří respondentů, další dva kromě školy uvedli ještě rodinu.

Tabulka č.4.

Otázka č.4.: Kdo je tvůj nejlepší kamarád?

Proč (návodné otázky: co spolu obvykle děláte, jaký je, jaké má vlastnosti, co umí)

Odpovědi respondentů:	Četnost:
Dlouho se znají	5
Často se vídají	5
Podpora rodin	4
Důvěra	4
Vzájemná pomoc	4
Prostředí (škola, kroužek, letní tábor, okolí bydliště, navštěvujeme se)	

Respondenti uváděli několik důvodů, proč je kamarád, kterého zmínili, jejich nejlepší. Důvody autorka shrnula do šesti témat, z nichž žádné není odpověďmi respondentů výrazněji zastoupeno. Dalo by se říci, že všech těchto šest témat hraje velkou úlohu pro roli nejlepšího kamaráda.

Na kamarádkém vztahu se podílí to, jak dlouho se oba jedinci znají a jak často se vídají. Někteří respondenti (5) uvedli, že svého kamaráda znají již od školky, což je podstatná část respondentova života. Díky tomuto faktu a skutečnosti, že se často vídají a dělají vše spolu, se budují celoživotní přátelské vztahy a vazby.

Významnou roli pro výběr nejlepšího kamaráda hraje dle respondentů také důvěra a vzájemná pomoc: „Pomáhají mi, důvěřují mi a já jim.“ uvedla respondentka. Pro respondenty je také důležité, když si mohou s kamarádem půjčovat věci, jsou milí, hodní, zábavní a upřímní. Pro některé znamená kamarád i jakéhosi ochránce: „Je s ním sranda a je o dvě hlavy větší, takže když mě někdo otravuje, tak mi většinou pomůže.“ „Když mi někdo nadává, tak se mě zastane.“

Čtyři respondenti také uvedli, že pro jejich přátelství je důležitá i podpora rodin, díky nimž se mohou vzájemně navštěvovat, přespávat u sebe a jezdit na společné výlety.

Zajímavým výsledkem bylo, že někteří respondenti, nezávisle na pohlaví, uvedli, že mají nejlepších kamarádů více – dva až tři. Až na jeden případ mají všichni nejlepšího kamaráda stejného pohlaví.

Tabulka č.5

Otázka č.5.: Vyber dvě vlastnosti, které by podle tebe měl mít určitě tvůj kamarád.

Kamarádský, pravdomluvný, pomáhající, statečný, spolehlivý, veselý)

Odpovědi respondentů	Četnost	Poznámky
Pravdomluvný	9	dívky 6, chlapci 3
Kamarádský	9	chlapci 7, dívky 2
Pomáhající	9	
Spolehlivý	9	dívky 6, chlapci 3
Veselý	3	pouze chlapci
Statečný	1	Dívka

Autorka práce se domnívá, že výběr vlastností je velmi ovlivněn věkem, resp. zkušeností respondentů. Uvedené vlastnosti nejsou v různých věkových kategoriích

vnímány stejně. Zkušenější respondenti by zřejmě upřednostnili spolehlivost nad některými dalšími vlastnostmi.

Z výše uvedeného přehledu je patrné, že respondenti preferují čtyři z daných vlastností. Chtějí, aby jejich kamarád byl pravdomluvný, kamarádský, pomáhající a spolehlivý. Zajímavé je, že dívky zvolili především pravdomluvný a spolehlivý, kdežto chlapci dali přednost kamarádský. Jelikož se ale jedná o vzorek pouhých dvaceti respondentů, není možné dělat určité závěry.

Překvapivým výsledkem se stala skutečnost, že respondenti nezvolili statečnost. Je možné, že si pod tímto slovem nepředstavili nic konkrétního. Bylo by vhodné udělat další šetření, které by odhalilo, zda statečnost respondenti znají a jaký jí přiřkládají smysl.

Tabulka č.6.

Otázka č.6.: Vyber dvě vlastnosti, které by určitě neměl mít tvůj kamarád.

(lakomý, lenivý, lživý, nespolehlivý, tvrdohlavý, vychloubačný)

Odpovědi respondentů:	Četnost:	Poznámky:
Lže	10	
Je vychloubačný	9	
Je lakomý	7	chlapci 5, dívky 2
Je nespolehlivý	6	
Je tvrdohlavý	5	dívky 4, chlapci 1
Je lenivý	3	

Z otázky č. 6 vyplývá, že by dle respondentů neměl dobrý kamarád lhát a neměl by se vychloubat. Spolehlivost opět vzhledem k věku respondentů nehrála až tak velkou roli. Poměrně velká část chlapců (5) přiřkládalo také důležitou úlohu tomu, aby kamarád nebyl lakomý, zatímco u dívek by kamarádka neměla být tvrdohlavá (4 odpovědi). Nejméně respondentů (3) zvolilo, že by kamarád neměl být lenivý.

Tabulka č.7.

Otázka č.7.: Máš nějaký vzor, někoho, komu by ses chtěl podobat? Koho?

a) Proč by ses mu chtěl podobat?

b) Co děláš proto, aby ses mu přiblížil?

Odpovědi respondentů:	Četnost:	Poznámky:
Sportovec – hokej, fotbal, atletika, plavání	7	
Zpěvák/zpěvačka, zpívající a tancující hudební skupina	5	(chlapci 0)
Nemá vzor	4	(chlapci 3)
Rodina – otec – jezdí s kamionem, je spolehlivý, bratr – umí s počítačem	2	(chlapci 2)
Kuchař	1	(chlapec)
Kamarádka – ze záchranářů	1	(vzor opačného pohlaví)

Většina respondentů (16) má nějaký vzor, kterému by se chtěla podobat. Nejčastěji se jedná o vzor z oblasti sportu, u dívek také slavné zpěvačky a hudební skupiny. Pokud jde o vzor z oblasti sportu, 6 respondentů ze sedmi uvedlo na podotázku proč jako důvod sportovní výkon. Na podotázku, co dělají proto, aby se svému vzoru přiblížili, uvedli trénink v samotném sportu, či trénování a zdokonalování navíc.

Pro vzor zpěvák/zpěvačka, tanec měly sice respondentky také umění zpívat a tančit, málokterá (pouze 1 respondentka) se ale snažila svému vzoru přiblížit na základě výuky zpěvu a tance. Mnoho z nich (zbývající 4) na otázku odpovědělo, že si zkouší jen zpívat doma.

Pouze pro dva respondenty je vzorem někdo z rodiny. V tomto případě je vzorem jedinec stejného pohlaví. Je to buď otec nebo starší bratr, ke kterému respondent vzhlíží pro to, co umí, u otce navíc pro spolehlivost.

Čtyři z dvaceti dotazovaných respondentů nemají žádný vzor, kterému by se chtěli podobat.

Tabulka č.8.-10.

Otázka č.8.: Kdyby ti kouzelná ryбка chtěla splnit tři přání, jedno pro rodiče, jedno pro tebe, jedno pro bratra/sestru (pokud nemáš, vyber si - děda, babička, kamarád...)

Tabulka č.8.: Pro rodiče:

Odovědi respondentů:	Četnost:
Nemateriální hodnoty	9 (Štěstí a zdraví (3), Štěstí (1), Zdraví (2), Zůstat spolu (1), Nehádat se (1), Aby s námi neměli moc trápení (1))
Dům se zahradou, byt	4
Peníze	3
Práci	1
Mít se dobře	1
Zájezd k moři	1
Zdraví a bohatství	1

Respondenti přáli rodičům nejčastěji, i když ne v nadpolovičním zastoupení, nemateriální hodnoty jako štěstí, zdraví, aby se spolu nehádali a zůstali spolu 9 respondentů). Čtyři respondenti by přáli rodičům dům se zahradou, či větší byt. Tento výsledek je zřejmě ovlivněn tím, že dotazovaní respondenti jsou ze základní školy sídlištního typu a mnoho dětí v tomto věku si přeje místo panelového bytu žít v domku se zahradou. Tři respondenti přáli rodičům peníze. Další položky jsou zastoupeny vždy jedním respondentem. Jeden respondent by svým rodičům přál práci, jeden zájezd k moři, jeden zdraví a bohatství.

Tabulka č.9.: Pro sebe:

Odovědi respondentů:	Četnost:
Sportovní výkony	5 (Být dobrý ve sportu (2), Hokejista z povolání (1), Zápas v zahraničí (1), Ulovit sumce (1)
Neměnit nic	3 (Být taková jaká jsem a hodná (1), Aby to takhle zůstalo (1), Přání někomu dát, např. babičce koupit auto (1)
Školní výsledky	3 (Dobré známky a dostat se na gymnázium, samé jedničky (2), Aby mi dál šla vlastivěda a přírodověda (1)
Samostatný pokoj, dům	2
Živé zvíře	2
Nemateriální hodnoty	2 Zdraví (1), Zdraví, štěstí (1)
Peníze	1
Dobrý počítač	1
Kamarádství se vzorem	1

Přání jedné čtvrtiny respondentů se týkalo sportovního výkonu. Tito respondenti by chtěli být sportovcem z povolání, být ve sportu dobrý, mít zápas v zahraničí či ulovit sumce. Další přání nebyla již alespoň v takto četném zastoupení. Tři respondenti by si přáli dobré školní výsledky, tři respondenti jsou spokojeni tak jak jsou, nic by neměnili. Pouze dva respondenti by si přáli živé zvíře, dva samostatný pokoj či dům a dva nemateriální hodnoty jako štěstí a zdraví. Jeden respondent by využil přání pro dobrý počítač a jeden by si pro sebe přál peníze.

Tabulka č. 10.: Pro bratra/sestru:

Odovědi respondentů:	Četnost:	Konkrétní zastoupení:
Nemateriální hodnoty	6	Šťěstí a zdraví (2), Šťěstí (1), Zdraví (2), Hodně kamarádů (1)
Konkrétní materiální potřeby	4	Auto (1), Hračku (3)
Úspěch ve sportu	2	
Hrát fotbal	1	
Živé zvíře	1	
Aby nezlobil	1	
Dařit se ve školce	1	
Mít kapelu	1	
Mít práci, spokojenost	1	
Zájezd na snowboard	1	
Nevím	1	

Respondenti, pokud mají sourozence, který je přibližně stejně starý jako oni, uváděli podobná přání pro sourozence jako pro sebe. Pouze byl-li sourozenec věkově více vzdálen, nebo neměl-li respondent sourozence a volil přání pro někoho jiného z rodiny, jednalo se přání odlišné, více typické pro přání určené rodičům. Nejčtenější přání pro sourozence byly nemateriální hodnoty (šest respondentů), jako je např. štěstí a zdraví. Čtyři respondenti by si pro sourozence přáli konkrétní materiální potřeby, jako jsou hračky, u jednoho rozhovoru konkrétně auto. Je třeba dodat, že ve všech těchto čtyřech případech se jedná o mladšího sourozence. Dva respondenti přáli svým sourozencům úspěch ve sportu a další přání byla již po jednou zastoupení. Respondenti svým sourozencům přáli hrát fotbal, živé zvíře, aby nezlobili rodiče, aby se jim dařilo ve školce. Další přání byla mít kapelu, mít práci a na základě toho být spokojený, zájezd na snowboard. Jeden respondent uvedl, že neví, jaké přání by mohl pro sourozence přát.

Tabulka č.11.

Otázka č. 9.: Na který film se nejraději díváš?/ Který se ti nejvíce líbil?

Kdo tě v tom filmu zaujal?/ Líbil se ti? Proč tě zaujal – co tam dělá? Je hodný, zlý

Odpovědi respondentů:

	Odpovědi respondentů:
Seriály	Ordinace v Růžové zahradě, Simpsonovi
Filmy s dětským hrdinou, rodinné filmy	Psí vévoda, Zachraňte Willyho, Petr Pan, Harry Potter 2x
Kreslené dětské filmy	Madagaskar, Monstra versus vetfelci, Škola superhrdiny
Komedie	S Louisem de Funesem, Křídýlko nebo stehýnko, Taxi
Pohádky	Nejkrásnější hádanka
Horory	Stmívání
Muzikály, hudební filmy	Pomáda, Hanah Montana
Dobrodružné, historické, akční	Indiana Johnes, Trója, Husité

Každý z respondentů má nějaký svůj oblíbený film nebo seriál, někteří dokonce uvedli, že jich mají víc a déle se rozhodovali, co zvolit za nejoblíbenější. Pro jednu čtvrtinu respondentů jsou nejoblíbenější filmy s dětským hrdinou, či tzv. rodinné filmy. Tři respondenti nejraději sledují komedie a další tři respondenti mají rádi dobrodružné a akční film, nevyhýbají se ani historickým tématům. Pouze dva respondenti uvedli jako nejoblíbenější seriály, dvěma respondentkám se nejvíce líbí hudební film a muzikál. V jednom případě se objevila jako nejoblíbenější pohádka, v jednom případě horor.

Tabulka č.12.

Otázka č.10.: Kterou knížku máš nejraději?

Co se ti na ní líbí?/ Proč ji rád čteš?

Kdo tě v ní zaujal? Proč tě zaujal – co dělal?

Druh knihy	Odpovědi respondentů:
Encyklopedie	Zvířecí, Dětská, Vesmír, O husitech, Tisíc divů přírody
Pohádky a pověsti	H. Ch. Andersen 2x, Pohádky z filmů, Staré pověsti české, Čtyřlístek v knize, Za strašidly- Hrady a zámky
Scifi a fantazy	Eragon, Harry Potter 2x, Witch
Dobrodružný	Mafie, Z deníku Anny Frankové
Příběhová próza s dětským hrdinou	Petr Pan, Dvě sestry, Tábor plný trampot
Nečtu	-

Jedna čtvrtina respondentů uvedla, že jejich oblíbená kniha je encyklopedie. Důvodem může být také skutečnost, že stále méně dětí čte, resp. čte delší kusy než krátké články v časopise, či právě v encyklopedii. Autorka na základě tohoto výsledku zvažovala udělat rozhovorové šetření na otázku, kdo z respondentů čte, a kolik knih přečte například za jeden měsíc. Obávala se však zkreslení výsledků na základě nepravdivých odpovědí.

Šest respondentů zvolilo za oblíbenou knihu některou z pohádkových knih či pověstí. Jedna čtvrtina dotazovaných ráda čte sci-fi a fantazy. Dobrodružné knihy a příběhovou prózu s dětským hrdinou zvolili dva a tři respondenti. Pouze jeden respondent se přiznal, že nečte vůbec.

3.1.2 Zhodnocení rozhovoru s žáky „ne skauty“ („a“)

Zpracování rozhovorů tohoto zkoumaného souboru přineslo malý informační vhléd na trávení volného času, na názory, hodnoty a hodnocení žáků téměř na konci 1.stupně ZŠ. Dotazovaní odpovídali na deset otázek týkajících se kroužků které

navštěvují, výběru jejich kamarádů, jejich přání, vzoru, kterému by se chtěli podobat, nebo jaký oblíbený film či knihu mají.

Z toho vyplývá, že zkoumaní respondenti navštěvují různé volnočasové aktivity na půdě organizací jako například škola, či neziskových organizací, např. Mladý záchranář. Pro většinu (13) není prospěšné trávení volného času dáno pouze náplní, ale prospěšnost je vidět i v ochotě se aktivně zúčastňovat života.

Všichni respondenti uvedli, že mají více než jednoho kamaráda a to z různých prostředí, většinou odtud, kde tráví nějaký čas. Nejvíce respondentů (17) má kamarády ze školy, kde tráví podstatnou část svého dne, mají společné zážitky. V těchto vztazích hraje roli i podpora rodiny, která vzájemnou soudržnost vztahu posiluje. Na svých nejlepších kamarádech si cenní postoj důvěry a vzájemné pomoci. Dále jsou pro kamarádský vztah vnímány jako důležité vlastnosti jako pravdomluvný, kamarádský, pomáhající a spolehlivý (každou z těchto 4 vlastností uvedlo 9 respondentů). Naprosté odsouzení se u většiny respondentů dostalo lži (10) a vychloubačnosti (9).

Dvě třetiny respondentů (16) má nějaký vzor, kterému by se chtělo podobat. Sportovec je tímto vzorem pro sedm respondentů, ostatní (9) respondenti svůj vzor nachází v osobnostech zpěváků, osobnosti z rodiny, starších kamarádů, nebo reprezentantů povolání (kuchař). Volba vzoru není překvapivá, odpovídá psychickému vývoji mladšího školního věku. V osobách sportovců jsou především obdivovány fyzické vlastnosti (jako síla, mrštnost, vytrvalost, odvaha) a jejich výkony spojené s velmi silnou medializací (sláva). Jen velmi málokdy je sportovcem jako vzorem míra úrovně, k níž se chce respondent sám dostat (tzn. sám hraje hokej a v rámci tohoto typu sportu chce být Jágrem) a pro tuto úroveň musí něco vykonat.

V otázce, jaká přání by si respondenti přáli, kdyby jim je zlatá rybka chtěla splnit, odpovídali nejčastěji a) Pro rodiče (9) nemateriální hodnoty jako je např. štěstí a zdraví. Za b) Pro sebe si respondenti nejčastěji přáli sportovní výkony (5) a školní výsledky (3), nebo na současném stavu nepřáli měnit nic, tzn. prožívají takový život, že si ho přáním nemusí měnit (3). Za c) Pro sourozence si respondenti nejčastěji přáli nemateriální hodnoty podobně jako u rodičů (6) a konkrétní drobné materiální potřeby (4). Ostatní odpovědi pro přání od kouzelné rybky se vyskytovaly méně četně, tj. v jedné či ve dvou zastoupeních.

Poslední dvě otázky byly zaměřené na oblíbenou knihu a oblíbený film respondenta. U respondentů je oblíbená encyklopedie (5), kniha pohádek či pověstí (6), sci-fi a fantasy (5). Oblíbeným filmem je pro respondenty film s dětským hrdinou, tzv. rodinný film (5), komedie (3), dobrodružné akční filmy (3).

3.2 Rozhovor s žáky skauty („b“)

3.2.1 Zpracování rozhovoru žáků skautů

Zkoumaný soubor respondentů skupiny „b“ je blíže určen v přehledu zkoumaných souborů v kapitole 1.1 Výzkumné metody použité v diplomové práci.

Řízené individuální rozhovory probíhaly ve volných skautských klubovnách v době schůzek respondentů. Dva rozhovory probíhaly přímo na skautské výpravě. Rozhovoru se zúčastnilo 8 chlapců a 12 dívek. Se dvěmi třetinami dotazovaných se autorka osobně znala, což velmi podpořilo atmosféru jednotlivých rozhovorů. Respondenti se cítili bezpečněji a jistěji.

Pro zachování autenticity byly používány přesné odpovědi respondentů, které nejlépe ukazují způsob dětského myšlení a atmosféru rozhovoru. Počet odpovědí u většiny otázek neodpovídá počtu respondentů. To je zapříčiněno tím, že u některých položek respondenti neodpověděli jednou odpovědí, ale ve snaze být úplní odpovídali vícečetně. Otázky zde jsou uvedeny v úplném rozsahu, tak, jak byly pokládány respondentům. Zvlášť jsou uvedeny v příloze č. 16.

Tabulka č.13.

Otázka č.1.: Jak jsi se ke skautingu dostal/a?

Odpovědi respondentů:	Četnost:
Kamarád, co už do skauta chodí	8
Příbuzný, co už do skauta chodí	5
Rodič se doslechl	4
Viděli jsme, když jsme šli okolo, rodič se zeptal	2
Na základě knihy Jaroslava Foglara	1

Většina (17 respondentů) se k organizaci dostala přes kamaráda - skauta, či příbuzného, nebo z doslechu rodičů o dobrém jméně některého konkrétního skautského oddílu. Výhodou takto získaných členů je podpora rodiny pro skautské akce a skauting samotný. To je pro oddílového vůdce velkým přínosem.

Ve skautských oddílech je zvykem získávat nové členy několika způsoby. Nejčastější možností bývají náborové akce, dále pak motivace stávajících členů a jejich rodičů, nebo zviditelňování na veřejnosti. Neoptimálnější variantou je pro jednotlivá střediska a oddíly získávat nové členy průběžně a co nejvíce zmíněnými způsoby, aby se pokryl co nejširší záběr. Nejvíce se oddíly soustředí na náborové akce, konané v září. To proto, že v září hledá mnoho dětí a rodičů nejrůznější možnosti, jak co nejsmysluplněji trávit čas po vyučování během školního roku. Akce často probíhají jako zábavná odpoledne se skauty, nebo v rámci nějaké větší akce pořádané městem. Díky těmto akcím mají zájemci možnost skauting blíže poznat a na základě informací od vůdců, nebo jen prostřednictvím informačního letáčku se s organizací seznámit a navštívit skautskou schůzku.

Již méně se klade důraz na získávání nových členů přes motivaci skautských členů, přes rodinu a přes dobré jméno od známých. Z výsledků autorčiny výzkumné sondy však plyne, že z dvaceti tázaných respondentů ani jeden neuvedl, že se ke skautingu dostal přes náborovou akci či informační letáček.

I přes tento výsledek, který by poukazoval na zbytečnost náborových akcí, protože se nepotvrdil jejich původní význam, autorka soudí, že tyto akce mají svůj význam - pro prezentování skautingu veřejnosti.

Tabulka č.14.

Otázka č.2.: Proč tam chodíš, co tě na něm zaujalo?

Odpovědi respondentů:	Četnost:
Hry, bodovačky, celoroční etapové hry	14
Akce (Vycházky, výpravy, tábory)	12 (z toho 5 x tábory)
Prostě mě to baví, zábava	11
Kamarádi (Můžu si s kamarády povídat, doma si té zábavy vůbec neužiji)	8
Něco se naučím (první pomoc, morseovku, poznávat různé věci)	4
Máme vlastní pokřik a tak	1
Pomoc přírodě, zvířátkům	1
Pomáhá mi pobyt v přírodě na laryngitidu	1

Skauting znamená mimo jiné příležitost k rozmanitým činnostem, pobyt v přírodě, parta kamarádů. Toto se potvrdilo i u odpovědí respondentů. Dotazovaní, musíme však brát v úvahu jejich věk 10 - 12 let, nejčastěji uvedli, že chodí do skauta kvůli hrám, zábavě, kamarádům, vycházkám a výpravám, táborem.

Čtyři respondenti uvedli, že důvodem je něco nového se naučit a poznat různé věci, především jiné nebo alespoň jinou formou než ve škole.

Překvapením pro autorku práce bylo, že pouze jeden respondent uvedl jako důvod vlastní družinový pokřik. Autorce v tuto chvíli nejde o pokřik samotný, ale o to, co odlišuje skauting od jiných organizací a kroužků - na celoorganizační úrovni by to byly myšlenkové základy skautingu - slib, zákon. Na úrovni družiny, tedy základní výchovné jednotky skautingu, na úrovni, kterou dokáží vidět i nejmladší členové, se základy skautingu projevují v „družinovém duchu.“ „Družinový duch“, označení tolik známé všem skautským činovníkům a nejen těm, je něco, co tvoří z družiny partu. Pomáhá stmelit se, táhnout za jeden provaz a za pomocí skautského slibu a zákona vychovávat. A právě tento „družinový duch“ je podporován například společnými zážitky družiny, společným tajemstvím, vlajkou, či pokřikem, kterým se zahajuje a zakončuje každé společné setkání - družinovou schůzku.

Vzhledem k nízkému počtu respondentů nelze dělat obecné závěry, určitý vhléd to ale do celé problematiky přináší. Především pro vůdce jednotlivých oddílů je dobré vědět, co dětské členy na skautingu přitahuje nejvíce. Vůdci tvoří a upravují program a aktivity jednak podle teoretických základů z odborných vůdcovských zkoušek, jednak podle reakcí samotných členů. Výhodou je, že tím, že jsou jen o několik let starší než ti, které vedou, mohou se do nich lépe vcítit a porozumět jim. Vztah vůdce - dítě je spíše kamarádký vztah, vůdce není vůdcem v pravém slova smyslu, je spíše rádcem, starším kamarádem. Celé je to založeno na vzájemném respektu, partnerském přístupu, který je dnes tolik podporován ve školním prostředí žák - učitel - rodič. Ve skautingu je však vztah o něco osobnější. Zde vzniká větší pouto - kamarádké.

Tabulka č. 15.

Otázka č.3.: Máš kamarády i mimo skaut? Odkud?

Odpovědi respondentů:	Četnost:
Základní škola (škola)	18
Bydliště, ulice	8
Mateřská škola (školka)	3
Kroužek	3
Letní tábor	1
Dcera matčiny kamarádky	1

Všech dvacet dotazovaných respondentů uvedlo, že mají kamarády i mimo skaut. Všichni mají kamarády hned z několika míst, často všude, kde tráví svůj čas. Téměř všichni respondenti (18 respondentů) uvedli, že mají další kamarády ze školy. Skoro polovina má nějaké kamarády z místa bydliště. V menším zastoupení (3 respondenti) se vyskytli kamarádi z mateřské školy, tedy déle trvající přátelství, a z jiného kroužku (3 respondenti). Ojedinelým případem je kamarád z letního tábora a přes známé rodičů. Jiné možnosti se u dotazovaných respondentů nevyskytly.

Mezi skauty se říká, a tento názor zastává i autorka práce, že přátelství vzniklá ve skautingu jsou přátelství celoživotní, pevná. Je to dáno především tím, že zde se lidé mají možnost poznat při nejrůznějších příležitostech. Často tehdy, když si, jak se říká,

musí sáhnout na dno. Ocitnou se, ať už prostřednictvím hry nebo při náročnější výpravě, na dně svých sil. Tehdy se říká, že se lidé nejlépe poznají. Mohou nastat i situace, kdy se jeden na druhého musí spolehnout. Takové situace samozřejmě vznikají i mimo skauting. Mnohdy se ale nenaskytnou tak často, například svého kamaráda poznáte pouze v práci, či škole. Mohou se ale naskytnout až příliš opravdově - ve skautingu spousta těchto situací vzniká simulačně, prostřednictvím her.

Tabulka č. 16.

Otázka č.4.: Chovají se k tobě tví kamarádi skauti jinak, než tví kamarádi „neskauti“?

Odpovědi respondentů:		Četnost:
Chovají se stejně	Chovají se stejně, je to stejné, podobné	6
Chovají se odlišně	skauti Nemluví sprostě, chovají se lépe, děláme legraci a chodíme někam (2), S nimi si víc rozumím (1), Lépe spolupracujeme, pomáháme si, chodíme na výpravy (1), Znám je lépe (1), Jsou hodnější (1), Lépe se vyjadřují(1)	7
	„Neskauti“ Ponižují mě, nadávají mi, otravují mě (3), Děláme zas jiné věci (chodíme za holkami, píšeme úkoly) (1), Zahazují odpadky na zem (1), Mluví o něčem jiném, např. o škole (2)	7

Odpovědi respondentů na tuto otázku byly velmi různé. Výsledek je zřejmě dán tím, že na chování lidí, resp. dětí má vliv mnoho faktorů. Když pomineme biologické, vrozené předpoklady, jako první má velký vliv na utváření a chování jedince rodina, dále potom školská zařízení jako mateřská škola a základní škola a samozřejmě i okolí,

kde dítě vyrůstá a kde tráví svůj čas. Skauting nemůže ani jednu z těchto složek nahradit, ale může společně s těmito složkami přispět k rozvoji jedince.

14 respondentů uvedlo, že chování skautů se od „neskautů“ liší. Celkově by se z odpovědí dalo říci, že si respondenti na skautských kamarádech považují to, že se snaží nemluvit sprostě, neponižují druhé, celkově se snaží chovat lépe - k lidem i přírodě. Tyto odpovědi respondentů se zároveň shodují se základní myšlenkou skautingu. Autorka práce však znovu zdůrazňuje, že nechce tvrdit, že se takto chovají pouze skauti, ale že skauting je jednou z pozitivních cest.

Tabulka č. 17.

Otázka č.5.: Popiš, co to je dobrý skutek.

Daří se ti dělat dobrý skutek?/ Kdy se tobě daří dělat dobrý skutek?

Odpovědi respondentů:	Četnost:
Pomoc („někomu pomůžeš“)	15
„Udělám něco dobrého“	2
„Někomu uděláš radost“	1
„Uděláš někomu to, co se mu líbí, i když tě to nebaví“	1
„Někoho ochráním nebo mu něco daruju“	1

Dobry skutek je nezištná pomoc druhým. Nejvíce respondentů (15) uvedlo, že dobrý skutek je pomoc někomu. Nejčastěji si při vysvětlování tohoto pojmu pomáhali vysvětlováním na nějakém konkrétním skutku, mnohdy se jednalo o pomoc starším, nemohoucím lidem: „Třeba jde stará paní z toho a musí vézt ještě košík a ještě třeba dvě igelitky, tak jí třeba pomůžu“.

Zajímavé odpovědi, které již nebyly v tak četném zastoupení byly, že dobrý skutek znamená udělat něco dobrého (uvedli 2 respondenti). U jednotlivých odpovědí pak dobrý skutek znamenal udělat někomu radost, udělat někomu něco, i když tě to samotného nebaví, darovat něco.

Dobry skutek je mezi skauty zakotven už v základní myšlence. Jak autorka uvedla již v teoretické části, např. vlčata - nejmladší věková kategorie skautů chlapců, mají přímo v příkazu a následném slibu uvedeno: „ Alespoň jeden dobrý skutek denně.“

Často se o něm zmiňují i časopisy, vydané skautským hnutím pro své členy a v neposlední řadě se o dobrém skutku zmiňuje několik skautů - spisovatelů píšících o skautech. Např. Jaroslav Foglar.

Tabulka č. 18.

Otázka č.6.: Popiš, jak by se skaut nikdy neměl chovat.

- a) Jaké vlastnosti by skaut měl mít?
 b) Jaké vlastnosti by skaut neměl mít?

Okruh:	Odpověď respondentů:	Četnost:
Jaký by měl být, jak by se měl chovat	Pomáhat druhým	12
	Být hodný	9
	Pravdomluvný	4
	Znalosti a dovednosti (rozdělat oheň, zdravověda, poznat rostliny, umět nějaké kousky)	4
	Dělat dobré skutky	3
	Slušný, chovat se co nejlíp	2
	Kamarádský	1
	Užitečný	1
	Poslušný	1
	Ochraňovat slabší	1
	Dodržovat schůzky	1
	Spolehlivý	1
	Ochotný	1
	Čistý	1
Dobrosrdečný	1	
Jaký by neměl být, jak by se neměl chovat	Mluvit sprostě, nadávat lidem	15
	Mlátit se, ubližovat někomu, strkat do lidí	9
	Krást, brát věci	5
	Lhát	5
	Kouřit	4
Ničit věci kolem sebe	3	

	Neohleduplný (v autobuse sedět a nepustit starší paní sednout)	2
	Brát drogy	2
	Špatně se chovat, dělat špatné skutky	2
	Být zlý	1
	Být drzý na starší lidi	1
	Utíkat při hře(dozorci)	1
	Zaplétat se s mafiány	1
	Závislý na civilizovaném životě	1
	Zlobit	1
	Střílet ani zabíjet	1
	Špinavý aby nesmrđel	1
	Chovat se jako Éro	1
	Odmlovat	1
	Být nevrlý a štěkající	1
	Hádat se	1
Vztah k přírodě	Neměl by vyhazovat odpadky do přírody, na zem	6
	Neměl by škodit přírodě	4
	Měl by pomáhat přírodě	2
	Měl by se hezky chovat k přírodě	2
	Měl by mít rád přírodu	1
	Neměl by rozdělovat oheň v lese	1
	Neměl by plašit zvířátka v lese	1
Vztah k lidem	V jednom oddíle by měli mít rádi všichni všechny i třeba s jinými lidmi i z jiných oddílů, kamarádit s nimi	2
	Neměl by se povyšovat nad jiné, ani nikoho jiného povyšovat	1
	Lidé by se měli na skautu chovat hezky	1
	Neměli bychom na sebe být zlí, měli bychom na sebe být hodní	1

Každý z respondentů měl poměrně jasnou představu o tom, jak by měl vypadat „správný skaut“, co by dělat měl a co by dělat neměl, jak by se měl a neměl chovat, jaké vlastnosti by měl a neměl mít. Zde respondenti, ve snaze být úplní, uváděli mnoho odpovědí. Některý z respondentů při přemýšlení vycházel ze skautských zákonů, jiný se zaměřil konkrétně na chování k přírodě, či lidem, jiný vycházel z jakýchsi nepsaných morálních zákonů společnosti. Z těchto oblastí vytvořila autorka pro přehlednost 4 skupiny (viz tabulka).

Nejvíce respondentů (15) se shodlo na tom, že skaut by neměl mluvit sprostě a nadávat druhým, dvanáct respondentů uvedlo, že skaut by měl pomáhat druhým. Devět respondentů odpovědělo, že skaut by měl být hodný, devět uvedlo, že by se neměl mlátit ubližovat někomu.

Šest respondentů uvažovalo o tom, že by skaut neměl do přírody a na zem vůbec odhazovat odpadky. Pět respondentů si myslí, že by skaut neměl krást a brát věci. Stejný počet respondentů si myslí, že by skaut neměl lhát. Čtyři respondenti odpověděli, že skaut by neměl kouřit a škodit přírodě. Další odpovědi se vyskytovaly pouze v jednočetném či dvoučetném zastoupení, jak je vidět z tabulky.

Tabulky č. 19.- 21.

Otázka č.7.: Kdyby ti kouzelná rybka chtěla splnit tři přání, jedno pro rodiče, jedno pro tebe, jedno pro sourozence, jaká by to byla?

Tabulka č.19.

a) Přání pro rodiče

	Celková četnost:		Četnost jednotlivých položek:
Nemateriální hodnoty	16	Dlouho žili	3
		Zdraví	2
		Práce (hodně zakázek, aby měli práci)	2
		Aby spolu vydrželi, byli spokojení	1
		Aby se měli rádi	1
		Aby byli spolu, protože jsou rozvedení	1
		Byli šťastní	1
		Aby byl brácha takový jako já v chování a ve známkách	1
		Aby tátovi pomáhal někdo víc než já	1
		Ať se jim splní vše, co budou chtít	1
		Aby je nezlobili děti v práci	1
		Aby mamka zhubla, taťka se oholil	1
Konkrétní materiální potřeby	4	Nová postel	1
		Nové auto	1
		Něco k opravě bytu a něco na vaření	1
		Dům se zahradou	1

Největší počet respondentů (16) zvolil za přání pro rodiče nemateriální hodnoty jako dlouhý život, zdraví, štěstí, mít se rádi, být spolu apod. Pouze čtyři respondenti svým rodičům přejí konkrétní materiální potřeby viz tabulka č.19.

Tři respondenti se shodli na přání, aby rodiče dlouho žili. U jednoho z těchto respondentů důvod autorka zná, výběr přání je zapříčiněn nedávným úmrtím v rodině. Je možné, že ostatní respondenti měli podobnou zkušenost, ale to již není předmětem otázky.

Dva respondenti si pro své rodiče přejí zdraví a dva respondenti pro své rodiče zvolili jako přání práci. Potřeba práce je dnes velmi aktuální. V regionu, kde autorka rozhovory uskutečnila, je v tomto roce velký počet nezaměstnaných, což se muselo projevit i ve výzkumné sondě.

Mnoho položek odpovědí se vyskytuje jednočteně. Autorka práce se domnívá, že přání pro rodiče se odvíjí především od aktuální situace v rodině. Odráží se zde to, co rodina právě řeší, a to je u každé rodiny jiné. Pro rodiče se neobjevila přání, která vycházejí z toho, co je mezi dětmi oblíbené, co lze aktuálně vídat v médiích.

Tabulka č. 20.

b) Přání pro sourozence

	Celková četnost:	Odpovědi respondentů:	Četnost jednotlivých položek:
Nemateriální hodnoty	15	Zdraví	2
		Zvládat školu, dodělat vysokou	2
		Žít dlouho	1
		Štěstí	1
		Splnění snů, které chtějí	1
		Ať se splní vše, co budou chtít	1
		Aby si mohli přát sami co chtějí	1
		Vyléčit se	1
		Někam to v životě dotáhnout	1
		Dostal rozum, nemlátil mě, neotravoval	1
		Najít si partnera	1
		Aby nebyl drzý	1
		Aby se nehádala	1
Materiální potřeby	5	Vlastní počítač	1
		Playstation	1
		Věci na ryby	1
		Kuchařku s recepty	1
		Být bohatý	1

Patnáct respondentů zvolilo pro své sourozence přání v podobě nemateriální hodnoty. Z těchto odpovědí se dva respondenti shodli v přání zdraví pro své sourozence, dva respondenti jim přejí zvládat školu, dostat se na vysokou. Ostatní položky se vyskytují jednočtetně, pouze třikrát se vyskytlo přání podobného charakteru, a to přání, aby se sourozenci splnily sny, jaké chce, ať se sourozencům splní vše, co budou chtít, aby si sami mohli přát, co chtějí.

Zajímavé jsou odpovědi, které slovní zásobou a druhem přání neodpovídají věku respondenta. Např. přání „Najít si partnera“, „Někam to v životě dotáhnout“. Tato přání jsou zřejmě odrazem toho, co respondent doma slyší, opět se tedy dá říci, že se zde odráží rodinné záležitosti, aktuální problémy rodiny. Pokud má respondent o více let staršího sourozence, je možné, že se doma mluví o tom, že by bylo dobré, kdyby si našel partnera. Stejně tak je možné, že doma respondent slyší: „Kéž bys to někde v životě dotáhnul“, pod čímž se může skrývat cokoliv od vysokého vzdělání přes vysoký post významné společnosti.

Zbýlých pět respondentů zvolilo pro sourozence materiální potřeby. Všechny se vyskytují jednočtetně a jedná se o čtyři konkrétní materiální potřeby jako vlastní počítač nebo vybavení na rybaření. U jedné odpovědi je přání v obecnější rovině - respondent si přeje, aby sourozenec byl bohatý.

Tabulka č.21.

b) Přání pro sebe:

	Celkový součet:		Součet jednotlivých položek:
Nemateriální hodnoty	14	Prospěch ve škole	2
		ať se mi splní vše co budu chtít	2
		ať to tak zůstane, přání někomu jinému	2
		Něco umět	1
		Nebýt hloupá	1
		Být hodná	1
		Abych byla zdravá	1
		Ve škole spolu kamarádit a neprát se	1
		Dobře se v životě rozhodovat	1
		Abych žil dlouho	1
		Kvalitní zaměstnání	1
Mít plavání v jinou dobu, aby se mi nekřížilo se skautem a francouzštinou	1		
Živé zvíře	2		
Materiální potřeby	3	vlastní počítač	1
		míč na fotbal	1
		Být nejbohatším člověkem světa	1

Čtrnáct respondentů by si pro sebe přálo nemateriální hodnoty. V žádném přání se však neshodli více jak dvakrát. Dva respondenti zvolili jako přání prospěch ve škole,

dva respondenti si přejí, aby se jim splnilo vše, co budou chtít a dva respondenti jsou spokojeni tak jak to je, chtěli by, aby to tak zůstalo, nic nového si nepřejí.

Další odpovědi se vyskytují pouze jednou. Zajímavými odpověďmi je například „kvalitní zaměstnání“ nebo „dobře se v životě rozhodovat“. Opět se zde může odrážet, co se aktuálně řeší v rodině respondenta, co respondent v rodině slyší a sám tomu nějak porozumí.

Pouze tři respondenti si přejí materiální potřeby. U dvou z nich se jedná o konkrétní potřeby jako počítač a míč na fotbal. Jeden respondent si přeje být nejbohatším člověkem světa. Autorka by chtěla poznamenat, že tento respondent není totožný s respondentem, který si pro svého sourozence přeje, aby byl bohatý.

Dva respondenti z dvaceti dotazovaných si přejí živé zvíře. Jedná se o dvě dívky, jedna si přeje malé kotě, druhá vlastního koně. Zajímavé je, že obě mají sourozence, kteří si s nimi moc nehrají, u jedné dívky se jedná o dost starší sourozence, kteří již zakládají vlastní rodiny, u druhé dívky jde o více let mladšího bratra, který má zatím jiné zájmy.

Zvláštním přáním je: „Mít plavání v jinou dobu, aby se mi nekřížilo se skautem a francouzštinou“. Respondent se snaží řešit situaci, která nastala, když chtěl v září pokračovat v aktivitách, které uskutečňoval loňský školní rok a velmi ho bavily.

Tabulka č. 22.**Otázka č.8.: Na který film se nejraději díváš?/ Který se ti nejvíce líbil?**

- a) Kdo tě v tom filmu zaujal?/ Líbil se ti?
 b) Proč tě zaujal – co tam dělá? Je hodný, zlý...

Druhy filmů, televizních pořadů:	Odpovědi respondentů:	Četnost:
Seriály	Četnické humoresky, Ulice, Ordinace v Růžové zahradě (2) Comeback, Chůva k pohledání, Sabrina, mladá čarodějnice, Horákovi, Rychlé Šípy, Arabela	10
Sci-fi a fantasy	Pán prstenů, Harry Potter (2), /vin kársl/, Piráti z Karibiku	5
Pohádky	Popelka, Kouzla králů	2
Kreslené dětské filmy	Tales of the Pass	1
Komedie	České nebe	1
Soutěž	Pět proti pěti	1

Polovině dotazovaných respondentů se nejvíce líbí televizní seriály. Vybírají si je proto, že se mohou těšit po shlédnutí jednoho dílu, jak bude příběh pokračovat. Těší se na známé hrdiny. Respondenti nejčastěji uváděli seriály, a to charakteru sitcomu a telenovely, díla bez vysokých uměleckých cílů, s jednoduchým dějem, zaměřená na komické situace nebo city a emoce. Vyskytl se však i seriál s pohádkovým zaměřením - Arabela, či seriály detektivního či dobrodružného rázu. Velmi oblíbené jsou také sci-fi a

fantazy filmy, pohádky. Pouze jedna respondentka jako oblíbený film uvedla televizní soutěž Pět proti pěti.

Výběr televizních programů je často určen rodinou, tím, kdo z rodičů či rodiny právě co sleduje, dále co sledují ve škole vrstevníci. Velký vliv může sehrát také reklama, či doporučení kamarádů.

Tabulka č. 23.

Otázka č. 9.: Kterou knížku máš nejraději?

- a. Co se ti na ní líbí?/ Proč ji rád čteš?
- b. Kdo tě v ní zaujal?
- c. Proč tě zaujal – co dělal?
- d. Co bys dělal na jeho místě? Zachoval by ses stejně? Jinak?

Odpovědi respondentů:

Žánr, druh:	Odpovědi respondentů:	Četnost:
Příběhová próza s dětským hrdinou	Honzíkova cesta, Rychlé Šípy, Bratři lví srdce, Souboj o indiánský srub, Bylo nás pět, O Zuzance, Narozeniny, Hoši od Bobří řeky, Pouští a pralesem, Holka z popelnice/Pohřben zaživa	10
Sci-fi, fantazy	Hraničářův učeň, Eragon, Země Minor, Čaroklání, Vzhůru na kouzelný strom, Letopisy Narnie	6
Pověst, pohádka	Neznámé pověsti a pohádky	1
Dobrodružné	Lovci mamutů	1
Naučná	O koních	1
Nečte	Nečtu, maximálně by se mi líbily nějaké špionážní příběhy	1

Žádní z dotazovaných respondentů nemají oblíbenou stejnou knihu, pouze dva respondenti se shodli v autorovi - Jaroslavu Foglarovi. Nejvíce je mezi dotazovanými oblíbená příběhová próza s dětským hrdinou, kterou zvolilo deset respondentů. Oblíbené jsou také knihy se sci-fi a fantazy, která se líbí šesti respondentům. Pouze jedna respondentka uvedla pohádky, jeden respondent knihu Lovci mamutů. Jedna respondentka uvedla jako oblíbenou knihu encyklopedii o koních, kterou ale nečte

formou vyhledávání, ale stejným způsobem jako beletrii. V době rozhovoru se zmínila, že je již za sedmistou stranou knihy.

Jeden respondent dle odpovědi nečte vůbec. Není to pro něj příjemný způsob trávení volného času. Kdyby si měl ale vybrat alespoň určitý žánr, okruh, který by četl nejraději, byly by to nějaké špionážní příběhy.

Ve skautingu většinou není podporovaná četba přímo, jako je tomu například ve škole, přesto může dojít k nepřímému ovlivnění členů ohledně výběru jejich knih. Autorka práce má na mysli dva způsoby, o kterých se ve skautském hnutí mluví. V prvním zde může mít velké uplatnění rádce skautské družiny, který je pouze o několik let starší a skauti ho vnímají jako staršího kamaráda, často někoho, koho se snaží napodobovat. Příkladem může být trávení poledního klidu na táboře, kde má každý chvíli pro sebe a mnoho starších členů si čte - autorka musí podotknout, že se často jedná právě o dobrodružnou literaturu, či literaturu sci-fi a fantazy. Druhým způsobem nezáměrného upozornění na knihu jsou hry a velké táborové etapové hry či etapové hry v průběhu roku, ke kterým skauti vytvořili legendy na základě knih, které sami přečetli a znají. Toto vede často děti k tomu, že se k příběhu „prožitému na vlastní kůži“ samy ještě jednou vrátí prostřednictvím četby.

Tabulka č. 24.

Otázka č. 10.: Proč mají skauti zákon? (Proč vůbec mají skauti nějaká pravidla?)

Daří se ti tento zákon (skautský- světluškovský, vlčácký) dodržovat? Je pro tebe některý více obtížný?

Daří se dodržování zákonů někomu v oddíle?

Většina respondentů se shodla, že skauti mají zákon proto, aby měli nějaká pravidla, podle něčeho se řídili, něco dodržovali. Bez těchto pravidel by dle respondentů skauting vypadal jinak. Často uváděli konkrétní důsledky, které by to mohlo mít, například že by si každý dělal co chtěl: „Protože světluška musí být poslušná, kdyby nebyly zákony, tak bychom si mohli dělat co chceme a ten skaut ani nebyl.“ „Aby se to dodržovalo. Oni pravidla jsou od toho aby se porušovala, ale bez zákona bychom byli taková sebranka která si dělá co chce, nenosili bychom nic, byli bychom takoví spíš spratci“.

Velmi často se na skautské zákony, resp. zákony světlušek a vlčat odvolávali: „Aby se jich drželi, aby byly správné světlušky, aby byly pravdomluvné a tak, drželi se těch zákonů“. „Aby se chovali rozumně, aby byli pravdomluvné, poslušní, aby pomáhali, aby byli šťastní, veselí, stateční.“

Jedna z respondentů se pokusila uvést myšlenku, kterou ke své nespokojenosti nedokázala vyjádřit slovy. Snažila se sdělit, čím ji skauting připadá jiný od kroužků, které navštěvuje: „No, protože jako skauti jsou...já nevím...Protože to je jako kroužek a skauti jsou, no...to jako není kroužek, to je něco...jiného. Pomůže nám to k tomu, abychom se nehádali, nebo abychom nesmrděli, nebo abychom dělali dobré skutky.“

Někteří respondenti se přímo zaměřili na vztahy mezi sebou: „Aby se v družince nikdy nehádali, neříkali sprostá slova a aby byli ta parta.“

Jeden respondent k výčtu toho, jak by skauting bez zákonů vypadal, uvedl, že zákony mají skauti: „Protože to jsou tradice“.

Na otázku, zda se respondentům daří skautské zákony, resp. zákony světlušek a vlčat dodržovat se respondenti shodli na odpovědi, že neví, nejsou to schopni posoudit. Zároveň ale také uvedli, že se o dodržování snaží. Takto položená otázka se ukázala pro respondenty příliš obtížnou.

Při otázce, dodržování kterého zákona jim činí největší potíže, odpovídali respondenti různě. Dalo by se říci, že každému činí větší či menší obtíže dodržovat něco jiného.

Podle respondentů se nejčastěji daří dodržování zákonů některému z vrstevníků v jejich družině (uvedlo 7 respondentů). Šest respondentů si myslí, že se nejvíce daří dodržovat zákony někomu z vedení oddílu. Pět respondentů uvedlo, že zákony se nejlépe daří dodržovat rádcům družiny a pět respondentů si toto myslí o nějakém jiném starším členu v oddíle. Pouze tři respondenti si nebyli jistí, komu v oddíle by se zákony dařilo dodržovat.

3.2.2 Zhodnocení rozhovorů žáků skautů

Respondenti, jak je blíže určeno v kapitole 1.1 jsou žáci pátých tříd, kteří jsou skauty alespoň třetím rokem. Tito respondenti odpovídali na deset otázek týkající se toho, jak se vůbec ke skautingu dostali, proč do něj chodí. Dále popisovali, co je to

dobrý skutek. Otázka je zde zařazena pro svou úlohu ve skautingu, která je blíže popsána v teoretické části, kap. 2.7.7. V dalších otázkách respondenti porovnávali, jaký je rozdíl mezi vrstevníky skauty a vrstevníky, kteří do skauta nechodí. Také uváděli, jak by podle nich měl vypadat „správný“ skaut. Autorka práce ponechala pro soubory „a“ i „b“ stejné otázky týkající se přání pro rodiče, sourozence a sebe, oblíbený film a oblíbenou knihu. Celý rozhovor završuje otázka po skautském zákonu, resp. zákonu světlušek a vlčat.

Dle odpovědí respondentů se sedmnáct z nich ke skautingu dostalo přes kamarády, známé, rodiče. Žádný z dotazovaných se nedostal ke skautingu přímo přes náborové akce, na které se organizace každý rok zaměřuje. Tento výsledek by měl být při dalších náborových akcích náležitě zohledněn. Nejvíce respondentů (14) je motivováno ke skautu celoročními a etapovými hrami. Vycházky, výpravy a tábory pozitivně hodnotí 12 respondentů. Společenství kamarádů je významné pro osm respondentů (zde respondenti odpovídali vícečetně, ve snaze být úplní).

Všichni respondenti mají kamarády i mimo skauting, často ze všech míst, kde tráví nějaký čas. Převažují kamarádi ze školy (18), dále pak kamarádi z bydliště (8). Pouze u tří respondentů lze najít jiné prostředí, v němž kamarádství vzniklo (kroužek, mateřská škola).

Při srovnávání osobností kamarádů mezi skautským a neskautským prostředím se: skauti i „neskauti“ chovají podobně (6), chovají rozdílně (14). Kamarádi z neskautského prostředí umožňují respondentům konat jiné aktivity (2), vzájemně se podporují, ne vždy čistým způsobem (opisování). Neskautští kamarádi ponižují, nadávají (3).

Na otázku č.5, „Popiš, co je dobrý skutek“ patnáct respondentů uvedlo, že dobrý skutek je, „když někomu pomůžeš“. Spojení dobrého skutku s představou pomoci je jistě neobyčejně pozitivní výsledek, tj. zvýraznění altruismu. Otázka, kterou je zde nutno si položit, spočívá v tom, zda je tento výsledek možno spojovat již se skautskou výchovou (přímá formulace ve skautském slibu), či je tento altruismus možno přičítat ještě dětské „čistotě“. Respondenti si často při vysvětlování museli pomoci příkladem. Ojedinele se vyskytly odpovědi, že dobrý skutek je udělat někomu radost, něco dobrého, někoho ochránit, nebo něco darovat.

Skaut by podle odpovědí na otázku č. 6. měl pomáhat druhým, což uvedlo 12 respondentů, měl by být hodný (9 respondentů), pravdomluvný (4 respondenti), disponovat určitými znalostmi a dovednostmi (4 respondenti). Naopak by neměl mluvit sprostě a nadávat (podle 15 respondentů), mlátit se a ubližovat někomu (uvedlo 9 respondentů), podle pěti respondentů by neměl lhát a krást. Ve vztahu k přírodě uvedlo šest respondentů, že by skaut neměl vyhazovat odpadky na zem. Z těchto odpovědí je bezesporu možno vysledovat, že pomocí skautské výchovy se zřetelně u jednotlivých respondentů formuje osobní mravní kodex.

V otázce č. 7, „Kdyby ti kouzelná rybka chtěla splnit tři přání, jedno pro rodiče, jedno pro tebe, jedno pro sourozence, jaká by to byla?“, zvolilo 16 respondentů nemateriální hodnoty pro rodiče, 15 respondentů pro sourozence a 14 respondentů pro sebe. Dalo by se říci, že mezi těmito respondenty převládají přání ve formě nemateriálních hodnot.

V otázce č. 8 a 9. respondenti odpovídali na oblíbený film a knihu. Mezi respondenty jsou oblíbené seriály, uvedlo je deset respondentů, čtyři respondenti uvedli sci-fi a fantazy. Mezi oblíbené knihy patří příběhová próza s dětským hrdinou (uvedlo 10 respondentů) a sci-fi a fantazy (6 respondentů).

V poslední, desáté otázce, „Proč mají skauti zákon“, se respondenti shodli, že zákon mají skauti proto, aby se dodržovala určitá pravidla, aby se podle nich skautští členové chovali. Díky tomu může být skauting skautingem, což nejlépe vystihují výpovědi respondentů: „Protože asi všechno musí mít určitý řád, protože potom by to nešlo tak jak by mělo“. „Aby se tím mohli řídit, aby věděli co mají dělat, aby to bylo jako správný skautky a světlušky“.

Důraz na mravní postoje respondenti přijímají jako samozřejmost a postupně se s nimi ztotožňují. Řád a pravidla chápou jako postupné vrůstání do lidské komunity.

3.3 Porovnání výsledků rozhovorů žáků skautů a žáků „ne skautů“

Při porovnávání odpovědí z rozhovoru skautů a „ne skautů“ se autorka práce zaměřila jak na otázky, které byly u obou skupin totožné, tak na otázky odlišné.

Rozhovorů se zúčastnili žáci 5. třídy 1. stupně ZŠ. Každý žák odpovídal na deset otázek. Z výzkumu vyplynulo, že všichni respondenti obou skupin (40) mají

kamarády všude tam, kde tráví svůj čas. U obou skupin převažují kamarádi ze školy (a=18, b=17).

Další otázky byly zaměřeny na trávení volného času. Respondenti „ne skauti“ uvedli, že se věnují ve svém volném čase nějakým aktivitám, navštěvují kroužky a organizace. Nejvíce respondentů se věnuje některému ze sportů (20), keramickému kroužku (6). Respondenti skauti ve svém volném čase skautují. Dostali tedy otázky úžeji zaměřené, jakým způsobem se ke skautingu dostali, proč vůbec do skautu chodí. Většina (17) respondentů skauti se ke skautingu dostala přes kamarády, známé, rodiče. Ke skautu jsou motivováni celoročními a etapovými hrami (14); vycházkami, výpravami a tábory (12); společenstvím kamarádů(12).

Následné otázky byly zaměřeny na preferované vlastnosti kamarádů, bližních, u skupiny skautů navíc vlastnosti „správných skautů“. Pro skupinu „ne skautů“ autorka vytvořila nabídku vlastností. Respondenti „ne skauti“ si z nabízených možností na kamarádech nejvíce cenní postoj důvěry a vzájemné pomoci, pravdomluvnosti, kamarádství a spolehlivost. Respondenti skauti v otevřené odpovědi uvedli, že skaut by měl pomáhat druhým, být hodný, pravdomluvný a disponovat určitými znalostmi a dovednostmi. Obě skupiny tedy preferují pomoc druhému a pravdomluvnost.

Jako protiváhu autorka zvolila otázku na nejvíce zavrhané vlastnosti kamaráda. Respondenti „ne skauti“ z nabízených negativních vlastností považují za nejhorší, když kamarád lže a vychloubá se. Respondenti skauti v otevřených odpovědích míní, že skaut by neměl mluvit sprostě, nadávat někomu, mlátit a ubližovat, lhát a krást.

Pro doplnění se dále respondenti skauti vyjadřovali k tomu, zda se jejich kamarádi skauti chovají stejně, nebo rozdílně než kamarádi, kteří do skautu nechodí. Skauti se chovají rozdílně (14), skauti se chovají podobně (6).

Pro respondenty „ne skauty“ autorka zvolila otázku, zda mají vzor, kterému by se chtěli podobat. Dvě třetiny z nich vzor mají, nejčastěji (7) se jedná o sportovce. Respondenti skauti odpovídali na otázku, co je to dobrý skutek. Patnáct respondentů skautů popsalo dobrý skutek jako pomoc někomu. Otázkou je, zda tento pozitivní výsledek přisoudit skautské výchově.

Otázka přání od kouzelné rybky byla stejná pro obě skupiny respondentů. Pro rodiče a pro sourozence mezi odpověďmi převažovali nemateriální hodnoty. Pro rodiče

zvolilo nemateriální hodnoty devět respondentů „ne skautů“ , šestnáct respondentů skautů. Pro sourozence šest respondentů „ne skautů“, patnáct respondentů skautů. Z výsledků zároveň vyplývá, že nemateriální přání si více přáli respondenti skauti. Přání pro sebe respondenti skauti opět nejvíce volili nemateriální hodnoty (14), mezi respondenty „ne skauty“ nejvíce převládaly sportovní výkony (5) a školní výsledky (3).

Mezi respondenty skaty jsou oblíbené seriály (10), sci-fi a fantasy (4). Respondenti „ne skauti“ preferují film s dětským hrdinou (5), komedie (3), dobrodružné akční filmy (3).

Nejoblíbenějšími knihami pro respondenty „ne skauty“ jsou knihy pohádek či pověstí (6), encyklopedie (5), sci-fi a fantasy (5), respondentům skautům se líbí příběhová próza s dětským hrdinou (10), sci-fi a fantasy (4).

Závěrečnou otázkou pro respondenti skauty bylo, proč mají skauti zákon. V odpovědích se respondenti shodli, že proto, aby se dodržovala určitá pravidla, podle nichž se skautští členové řídí a chovají.

3.4 Rozhovor s rodiči „ne skauty“ („c“)

3.4.1 Zpracování rozhovorů rodičů „ne skautů“

Zkoumaný soubor respondentů rodičů „ne skautů“ je blíže určen v přehledu zkoumaných souborů v kapitole 1.1 Výzkumné metody použité v diplomové práci. Řízené individuální rozhovory probíhaly v klidném, domácím prostředí respondentů. Rozhovoru se zúčastnilo pět rodičů, jejichž děti chodí na skauta, ale sami skauty nejsou. Jedná se o čtyři ženy a jednoho muže. Seznam přesného znění otázek je uvedeno v příloze č. 17.

Otázka č.1

Proč jste se rozhodl/a, že vaše dítě bude chodit do skauta?

Odpovědi respondentů byly poměrně rozmanité, všechny (5) se však shodují v myšlence, že respondenti, jakožto rodiče chtějí, aby jejich děti smysluplně trávily svůj volný čas. Skauting jim v této oblasti dle jejich názoru přináší rozmanité činnosti,

rozvoj dítěte po stránce duševní, duchovní i fyzické, pobyt v přírodě, spolupráci s vrstevníky, kamarády. Ve třech případech se nejprve rozhodly samy děti, na základě vyprávění od kamaráda ze školy, kroužku, staršího sourozence, rodiče je pouze podpořili. Ve zbylých dvou případech dal první podnět k návštěvě skautského oddílu sám rodič. Pouze jeden respondent uvedl, že své děti dal do jiného oddílu, protože byl nespokojený s přístupem a způsobem vedení oddílu, kam své děti nejprve přihlásil. Tento respondent je přesvědčen, že záleží hlavně na lidech, kteří daný skautský oddíl tvoří.

Otázka č.2

Co jste vše v tu dobu o skautu věděl/a?

Odpovědi respondentů se různily dle jejich přímých zkušeností. Jeden respondent uvedl, že pouze věděl o existenci skautingu a měl představu, že je to organizace s bohatou historií. Dva rodiče uvedli, že osobní zkušenost se jim naskytl pouze s pionýrem, ale prostřednictvím kamarádů či sourozenců skautů získali o organizaci určitou představu. Dva respondenti dali na doporučení známých, kteří měli s výchovou ve skautingu pozitivní zkušenost. Jeden z nich se poté velmi snadno rozhodoval při vstupu svého druhého dítěte do skauta na základě přímé kladné zkušenosti z předchozích dvou let.

Otázka č.3

Vidíte skauta na stejném místě, jako např. kroužek výtvarné výchovy? Proč?

Čtyři z pěti respondentů vidí kroužek na jiném místě než kroužek výtvarné výchovy. Uvedli, že skauting je na rozdíl od tohoto kroužku všestranný, nabízí více typů akcí, více aktivit, rozvíjí celkovou osobnost dítěte, má širší záběr, vše propojuje určitá myšlenka, má to více souvislostí. Jeden respondent uvedl, že vidí skauting na velmi podobném místě jako uvedený kroužek výtvarné výchovy, dodal však, že skauting není zaměřen tak jednostranně. Všech pět respondentů se tedy shodlo, že kroužky podobného charakteru, jako kroužek výtvarné výchovy je úzce specializovaný na jednu konkrétní činnost, narozdíl od skautingu.

Otázka č.4

V čem vidíte pozitiva toho, že vaše dítě na skauta chodí?

Dotazovaní respondenti uvedli, že pozitivum vidí především ve smysluplně tráveném volném času, že jejich děti mají nějakou zájmovou činnost. Každý z respondentů pak vyzdvihl některou z předností skautské výchovy. První respondent vyzdvihl skutečnost, že díky skautingu nemá strach, že by se jeho děti „poflakovaly“ po ulici a chytly se špatné party, druhý z respondentů ocenil vedení k samostatnosti, pobyt v přírodě. Následující respondenti ocenili zejména, že dítě je vedeno ke skromnosti, k úctě k životu jako takovému, k historii, pro větší smysl sounáležitosti někam, učí se žít ve společnosti stejně starých, různě starých i různě zaměřených lidí. Dítě se naučí mnoho věcí potřebných k životu, přijme je snáze než ve škole, učí se je jinou formou.

Otázka č.5

Co si myslíte, že skaut vaše dítě naučil?

Čtyři respondenti uvedli, že skauting naučil jejich děti samostatnosti. Dále respondenti uvedli, že se jejich děti naučily mnoho věcí, které by jinde ani nepoznaly, naučily se zručnosti trochu disciplině, nakládat smysluplně a rozmanitě se svým volným časem. Děti získaly vztah k přírodě, okolí, jiným lidem, chuť starat se a pomoci potřebným.

Otázka č.6

Zapojuje vás nějak skaut do své činnosti? Jak?(jakkoli)

Dva respondenti uvedli, že se na činnosti skauta nijak nepodílí, jeden z nich uvedl, že kdyby byla potřeba nějaká pomoc, rád by se zúčastnil. Zbylí tři respondenti jsou zapojováni do skautské činnosti přes technickou pomoc. Nejčastěji se jedná o pomoc při stavbě tábora, při drobných opravách klubovny, nebo materiálními dary zbytků z domácností (stará prostěradla, kusy látek, nepoužívané stavebnice, hračky,

nářadí, papír či pastelky apod.) Jeden z těchto respondentů je ochotný pomáhat i dalšími způsoby, nejen technickým zabezpečením.

Otázka č.7

V čem souhlasíte s vedoucími vašich dětí ve skautu?

Dva respondenti uvedli, že není nic, s čím by nesouhlasili. Vyjádření zbylých tří respondentů bylo více konkrétnější. Dva respondenti vyzdvihli, že mají vedoucí u dětí respekt, přitom jsou jen o málo starší než ony samy a jejich přístup je spíše přístup staršího kamaráda. Jeden respondent byl spokojený se skutečností, že vedoucí dovedou v dětech dnešní generace, závislé na počítačích, televizi a mobilních telefonech podnítit zájem o přírodu, kamarády, realitu. Jeden respondent vyslovil souhlas s konkrétním zachováním se vedoucích, kdy při povodních stáli před otázkou zrušit či nezrušit tábor, nakonec v táboření s dětmi pokračovali na jiném místě, i když za značně ztížených podmínek.

Otázka č.8

Pomáhá vám vedoucí řešit nějaké výchovné problémy s dítětem?

Čtyři respondenti uvedli, že nebyli zatím nuceni řešit žádné závažné výchovné problémy, nebylo proto ani potřeba řešit problémy s vedoucím. Jeden respondent zmínil, že vedoucí pomohl vyřešit vztahy mezi dětmi, které spolu chodily jak do oddílu, tak na skauta a jedno z těchto dětí nebylo v kolektivu třídy přijímáno.

Otázka č.9

O čem vám doma děti chodící do skauta vyprávějí?

Děti respondentů nejčastěji vypráví o zážitcích ze schůzek a výprav a co nového se naučily. Děti jednoho respondenta vypráví o nočních hrách a o jídle, které si samy vařily. Dva respondenti uvedli, že jejich děti se snaží nové poznatky a hry použít při rodinných výletech a společných aktivitách.

Otázka č.10

Jaké typy akcí vaše dítě ve skautu navštěvuje?

Všech pět respondentů se shodlo, že jejich děti navštěvují všechny typy akcí, pokud mohou. Jako tradiční akce respondenti jmenovali schůzky, výpravy, tábory. Jako méně tradiční uvedli vánoční schůzku, střediskové hry - Hon na Širokka, Velká detektivní hra, dále Betlémské světlo, vzpomínkové akce - Pokládání věnců u památníku, karneval či závod pro vlčata a světlušky.

3.4.2 Zhodnocení rozhovoru rodičů „ne skautů“

Rozhovor se sestával z deseti otázek. Zúčastnilo se ho pět respondentů, rodičů dětí, které chodí na skauta. Jednotlivé položky zahrnovaly otázky týkající se povědomí respondentů o skautingu, co pro jejich děti skauting přináší, zda a jakým způsobem jsou respondenti zapojováni do jeho činnosti.

Důvodem, proč respondenti svým dětem umožňují chodit na skauta, je smysluplné trávení volného času, rozvoj osobnosti dítěte po všech stránkách, pobyt v přírodě, kamarádi. Žádný z dotazovaných respondentů neměl přímou zkušenost se skautingem, dva dali na zkušenost známých, dva měli přímou zkušenost s organizací pionýr, jeden věděl pouze o jeho existenci. Pro čtyři respondenty znamená skauting něco jiného, než kroužek výtvarné výchovy, všech pět respondentů se shoduje, že skauting má širší zaměření, není tak úzce specializovaný, jako zmiňovaný kroužek.

Pozitiva skautingu vidí respondenti především ve vedení k samostatnosti, skromnosti, že se děti naučí praktické věci pro život, najdou si kamarády, nechytanou se „špatné party“. Skauting děti respondentů naučil smysluplně trávit svůj volný čas, získaly vztah k přírodě, k okolí, k jiným lidem.

Respondenti jsou většinou do činnosti skautingu zapojováni přes technickou pomoc, stavbu tábora. S vedoucími respondenti souhlasí ve vedení a podněcování zájmu o přírodu, kamarády, realitu, dále uvedli, že není nic, s čím by s vedoucími nesouhlasili.

Žádný z respondentů nemá s dětmi výchovné problémy, které by bylo nutné řešit s vedoucími. Pouze jeden respondent vyjádřil poděkování vedoucímu za řešení odmítaného dítěte jiného rodiče ve třídním kolektivu.

Děti respondentů, když přijdou ze skautské akce, nejčastěji doma vypráví zážitky z těchto akcí, zážitky ze schůzek, výprav, táborů, popisují hry, které hrály, jídlo, které samy vařily. Účastní se pokud možno všech akcí, od schůzek, výprav, táborů, přes střediskové hry, vzpomínkové akty, karnevaly apod.

3.5 Rozhovor s rodiči skauty („d“)

3.5.1 Zpracování rozhovoru - rodiče skauti

Zkoumaný soubor respondentů skupiny „d“ je blíže určen v přehledu zkoumaných souborů v kapitole 1.1 Výzkumné metody použité v diplomové práci. Řízené individuální rozhovory probíhaly v klidném, domácím prostředí respondentů. Rozhovoru se zúčastnilo pět rodičů - skautů, jejichž děti také skautují. Jedná se o tři ženy a dva muže. Seznam přesného znění otázek je uvedeno v příloze č.18.

Otázka č.1

Co mi skauting do života dal?

Odpovědi respondentů byly velmi individuální. První z respondentů uvedl, že skauting zásadně ovlivnil jeho životní styl. Díky skautu získal respondent mnoho přátel podobného zájmu, pomohl mu rozhodnout, co je správné, ovlivnil jeho vztah k přírodě, lidem, nabídl spoustu zážitků, nových koníčků. Skauting respondenta naučil odpovědnosti, samostatnosti, poradit si v nesnázích. Druhý respondent na skautingu vyzdvihl především přátele, smysluplně strávený čas a životní hodnoty. Pro třetího respondenta bylo nejpodstatnější, že mu skauting nabídl zásady chování, úctu k lidem a naučil mnoho dovedností. Čtvrtý respondent považuje za nejdůležitější odpovědnost mezi s sebou. Není podle něj nic „řízeného shora“, děti si vše dělají samy a ten o krůček výš má odpovědnost za ty o krůček níž. To mu dalo do života velkou odpovědnost. Poslední respondent uvedl, že mu skauting dal mnoho přátel, ale jiných než jsou přátelé „neskautští“.

Otázka č.2

Kvůli čemu, z toho co vám dal, chcete aby vaše dítě do skauta chodilo?

Všichni respondenti (5) se shodují, že chtějí, aby jejich dítě chodilo do skauta především kvůli kolektivu - skupině přátel, kteří se řídí skautským zákonem a na které je spolehnout. Kvůli kamarádům, kteří „jsou na celý život“. Respondenti tak mají jistotu, že jejich děti tráví čas smysluplně, nechytou se „špatné party“ na sídlišti. Jeden z respondentů uvedl dále kvůli zábavě, životním vzorům a hodnotám. Jeden respondent by si přál, aby skauting dal jeho dětem to, co dal jemu. Vyzdvihl především naučit se samostatnosti, zodpovědnosti vůči sobě i druhým, získat další zájmy, neškodit přírodě.

Otázka č.3

Jak vám skautské hodnoty pomáhají ve výchově vašich dětí?

Čtyři respondenti uvedli, že jim skautské hodnoty při výchově pomáhají, z toho dvěma respondentům připadá, že nerozlišují zásady, které přišly z rodiny a zásady skautské, že je to hodně podobné, prolíná se to. Jeden respondent si není jistý, jestli mu pomáhají skautské hodnoty, nebo je-li to pouze jeho přáním. Všichni respondenti se ale shodli na tom, že skautské hodnoty jsou pro jejich výchovu přínosné. První respondent uvedl, že mu zásady nejvíce pomohly v tom, že aniž by o to speciálně usiloval, nemluví jeho děti vulgárně, chovají se k sobě slušně, mohou se jeden na druhého spolehnout. Další respondent například uvedl, že skaut by měl být spokojený s málem a nelpět na materiálních potřebách a to říkal při výchově svým dětem.

Otázka č.4

Způsobily vám někdy skautské hodnoty obtížnější životní situace, než které by nastaly, kdybyste skauty nebyli?

Čtyřem respondentům skautské hodnoty obtížnější životní situace zatím nezpůsobily. Jeden z respondentů uvedl, že mezi skauty si nemusí hlídat své osobní věci před krádeží a pak je těžké si vzpomenout na hlídání osobních věcí, když mezi skauty není. Jeden z respondentů uvedl, že sám sice obtížnější situace, se kterými by si nevěděl

radly neměl, ale jeho děti byly ve škole díky skautským hodnotám zavrhovány a bylo pro ně těžké se s tím vypořádat.

3.5.2 Zhodnocení rozhovoru rodiče skauti

Rozhovoru se zúčastnilo pět respondentů rodičů - skautů. Respondenti se vyjadřovali ke čtyřem otázkám týkajících se jejich pohledu na skauting a výchovu jejich dětí.

Ze shromážděných výpovědí lze na základě kvalitativní analýzy dospět k následujícím závěrům. Všichni respondenti (5) se shodují na tom, že jsou ovlivněny skautem 1. v duchu skautského zákona (znamená to respekt k základním lidským hodnotám, přírodě, k druhým lidem), 2. všichni jsou ovlivněni skautem - naučil je žít tak, že jim otevřel nová přátelství, 3. významně zakotvil pozitivní vztah k přírodě, 4. zformoval vlastnosti, které respondenti nevyužívali pouze na půdě skautu, ale i dále v běžném životě (např. samostatnost, odpovědnost, tvořivost, shodují se, že je to naučilo smysluplně trávit čas, otevřelo cestu ke specifickým sportům jako vodáctví).

Respondenti chtějí, aby jejich děti chodili na skauta především proto, aby měly přátele, kamarády na „celý život“, na které je spolehnoutí, kteří se řídí podle skautského zákona. Dále proto, aby je naučil samostatnosti a odpovědnosti, kvůli zábavě, životním vzorům a hodnotám.

Všichni respondenti (5) se shodli, že skautské hodnoty jsou pro výchovu jejich dětí přínosné, někteří respondenti si však nejsou jisti, nakolik se v jejich výchově jedná o hodnoty „přinesené“ z rodiny a nakolik jde o hodnoty „přinesené“ ze skauta, protože se prolínají.

Respondentům díky skautským hodnotám v životě nenastaly obtížnější životní situace, než které by nastaly, kdyby skauty nebyly. Pouze jeden respondent pomáhá vypořádat se s takovou situací svým dětem.

3.6 Svědectví pamětníka („e“)

Autentický rozhovor na téma „Jak jsem skautoval“ je zaznamenán v příloze č. 21. Pamětník je muž, 87 let starý. Do skautu vstoupil ve svých dvanácti letech, skautoval a vedl skautský oddíl převážně v Táboře.

Svědectví pamětníka je doplňujícím prvkem této práce. Jeho vyprávění je na základě časové linie období jeho života, kterými procházel. Od nejtějšého věku jako dítě - skaut, přes skautského rádce, oddílového vůdce až po oldskauta. Pamětník ve svém vyprávění vystihl některé z prvků skautingu platných i dnes:

1. praxe - praktické vyzkoušení si nově získaných poznatků (udělat správně ohniště, postavit stan na dobré místo);
2. „výzbroj“(skautská hůl, sekyrka, nůž, správně sbalený batoh),
3. dovednosti jako umět se plížit, odlákat pozornost;
4. znalosti šifrování a dvojitého šifrování;
5. romantika; citová výchova;
6. rozlišovat zlé, dobré;
7. hra; dramatická činnost a recitace;
8. skautský zákon; skautská stezka (jako vodítko skautského programu a názornost jedincova růstu);
9. zpětná vazba dne; pracovat na sobě (osobní růst); tempo určuje ten nejslabší;
10. soužití party (respekt odlišností druhého, pomoc druhému);
11. skautská setkání na okresní, krajské, celostátní a mezinárodní úrovni; vlastenectví (+ uznávání internacionalismu);
12. soužití s přírodou (chránit přírodu a cenné výtvoř lidské);
13. pravidelné skautské akce (družinové schůzky, oddílové schůzky, výpravy);
14. skautské kroniky se zápisy z akcí; skautská klubovna; tradice oddílu (pokřiky, hymna atd.);
15. spolupráce s rodiči.

Dále s pamětník zaměřil na osobu skautského vůdce. Skautský vůdce by měl umět jednat s dětmi, mít pedagogické schopnosti; cit pro řešení problému a pracovat na sobě (osobní růst). Dle jeho názoru je osobnost vůdců polovinou základu úspěšného skautského oddílu.

Nakonec vyjádřil nespokojenost s povědomím veřejnosti o skautingu - „, asi by chtělo, aby skauti zahájili ofenzivu ve všech novinách, ono se tam nic skoro neobjevuje v tisku, hrozně málo.(...) Důležité pro skauty je, aby zveřejňovali tu svou činnost(...). Myslím si, že ten národ je neinformovaný a že by skauti neměli být líní a opustit dojem, že se vnucují.“ Díky malému povědomí veřejnosti o skautingu, dle jeho názoru, skautů ubývá.

Svým vyprávěním otevřel pamětník svůj pohled na skautování v Čechách prakticky od jeho prvního zrušení až k poslednímu obnovení po roce 1989. Při porovnání s dnešní dobou mají dnešní skauti výhodu v tom, že skauting dnes nemusí fungovat v ilegalitě, může ke své činnosti využívat všechny dostupné prostředky a metody, i vymoženosti techniky. Nevýhodou jsou stále menší možnosti táboření ve volné přírodě, „zhýčkanost“ a „přílišná civilizovanost“ dnešních dětí, časté trávení u televize a počítačů, neuvědomění si krásy kolem sebe.

3.7 Slohová práce

Autorka použila metodu slohové práce jako další doplňující metodu. V kapitole 1.1 je metoda blíže popsána. Účastnilo se pouze 9 respondentů. Proto výskyt vzorku představuje a je možno chápat pouze jako sondu do priorit žáků 1. stupně ZŠ. Délka slohových prací, průměrně jedna strana o velikosti A5, je přiměřená věku respondentů. Téma slohové práce znělo: Co je pro mě v životě nejdůležitější. Zúčastnili se ho respondenti - skauti, žáci pátých a čtvrtých tříd ZŠ.

Pro 8 respondentů jsou nejdůležitější lidské vztahy. Na 1. místě rodina, na 2. kamarádi. Je tedy pro ně důležité to, že někam patří. Tento výsledek se shoduje s pohledem dětí mladšího školního věku na jejich hodnotu lidských vztahů a rodiny. Shoduje se s průzkumem, který byl vedený před deseti lety Počet let dítěte ve skautu zde nesehrál žádný význam.

Pouze jedna dívka uvedla, že jsou pro ni v životě nejdůležitější peníze, protože si „za ně můžu koupit např. barák, oblečení a nebydlela bych jak bezdomovec“. Hned na druhém místě uvedla rodinu, protože jí pomáhá, na třetím televize, aby se mohla koukat na pořady. Tento výsledek může být ovlivněn momentální situací a potřebami

rodiny, pro konkrétní závěry by bylo potřeba užšího pozorování a rozhovoru s dívkou a její rodinou.

3.8 Skupinová diskuze

Při zjišťování postojů autorka využila hotového příběhu z publikace Jak naučit děti hodnotám autorů Lindy a Richarda Eyrových. Příběh tak, jak byl přečten je v příloze č. 20. Hlavní postavou příběhu je malá dívka Izabela, která i přes zákaz rodičů dá psovi zbytky od večeře. Psovi se zasekne kůstka v krku a maminka se ptá Izabely co se stalo. Izabela má strach říci pravdu, až u veterináře, kdy se doktor rozhodne psa operovat, kdyby se náhodou jednalo o sklo, řekne co se doopravdy stalo. Příběh měl uzavřený konec, ale nebyl nijak zhodnocen. Úkolem respondentů bylo zhodnotit závěr, eventuelně nalézt či doporučit nová řešení. Rozhovoru se zúčastnilo 16 respondentů - skautů, kteří jsou zároveň žáky 1. stupně ZŠ. Respondenti byli rozděleni dle pohlaví, dívčí skupina měla 7 a chlapecká 9 členů. Autorka se pokoušela hledat odlišnosti reakcí respondentů. Výsledky, které přinesla, zásadně nepřinesly nové informace. Naznačují pouze kolorit metody. Postoje potvrzují očekávání, shodly se, nepřekvapují.

Dívky si myslí, že se Izabela nakonec zachovala správně, tím, že se přiznala. Poučila se pro příští situace, že nemá lhát. Ke lhaní jí vedl strach z trestu rodičů, vědomí, že udělala něco, co neměla. Příběh mohl dopadnout jinak, kdyby Izabela od začátku poslechla maminku a nedávala psovi zbytky, nebo kdyby řekla pravdu hned, když se jí na to maminka ptala. Nejhorší variantou je pro dívky možnost řešení, že by se Izabela nepřiznala vůbec a pes by musel být operován. Izabela byla podle dívek ze začátku zlá, později hodná, zlobivá, ale poznala, že je lepší říci pravdu než lhát; neposlušná; měla psa ráda, proto mu tu kost dala. S dívkou by kamarádily, kdyby se polepšila a nelhala by.

Pro chlapce autorka diplomové práce příběh zachovala, místo Izabely ale použila jméno chlapce Michala, aby jim příběh více přiblížila. Chlapci se shodli na tom, že Michal se nejprve zachoval špatně, ale později dobře tím, že se přiznal. Ke lhaní ho vedlo to, že pes loudil a Michal neodolal, nebo to, že chtěl udělat radost rodičům, že snědl celou večeři. Příběh by mohl dopadnout jinak, kdyby Michal psovi nic nedal, kdyby nelhal a nebo kdyby mu kůstku vyndal sám. Také by mohl při operaci umřít. Michal je podle chlapců neposlušný, ctižádnostivý, pravdomluvný - ale až na konci;

hloupý, protože nepředvídal, co by se mohlo stát. Chlapci by s Michalem kamarádili, protože podle nich „jeden skutek nemůže člověka změnit“, nebo že by si chodili hrát s Michalem i jeho psem. Pouze jeden chlapec by se bál, zda může Michalovi důvěřovat.

Při porovnání chlapců a dívek dívky uvažovali více citlivě, soucítili s dívkou, hovořily o jejích pocitech. Chlapci objevili i variantu, že Michal chtěl být před rodiči dobrý i za cenu toho, že bude lhát. Tato varianta u dívek nezazněla. Respondenti se v diskutující skupině navzájem dobře znali, nedělalo jim problémy před sebou mluvit, úměrně k věku se vyjadřovat.

3.9 Závěr výzkumné části práce

Ve výzkumné části se autorka zabývala zpracováním rozhovorů a jejich porovnání, přiblížila svědectví pamětníka, věnovala se také slohové práci a skupinové diskuzi.

Rozhovorů se celkem zúčastnilo 40 dětí - žáků pátých tříd prvního stupně ZŠ a 10 rodičů. Dětské respondenty (20 skautů, 20 „ne skautů“) odpovídali na 10 otázek.

Pozitivním výsledkem rozhovorů je skutečnost, že téměř všichni respondenti (39) navštěvují alespoň jeden kroužek, či patří do nějaké zájmové organizace a snaží se smysluplně trávit svůj volný čas. Zajímavým výsledkem se stala skutečnost, že skauty k pravidelné činnosti motivuje možnost dlouhodobějšího přístupu k jednomu tématu, dlouhodobější aktivity a cíle (např. etapové a celoroční hry), narozdíl od jednorázových akcí nebo činností např. keramického kroužku. Tento fakt se také odrazil na výběru oblíbeného filmu, kdy skautští respondenti preferují spíše seriály na pokračování, dále filmy s prvky fantasy. Oblíbené knihy skautů jsou knihy s dětským hrdinou (10), u „ne skautských“ respondentů není výběr tak jednoznačný, objevují se však i encyklopedie, které mohou poukazovat na to, že respondenti moc nečtou. Skautští i neskautští respondenti preferují pravdomluvnost a pomoc druhému. Skautští respondenti si ale uvědomují rozdíl chování skautů a „ne skautů“. Na základě otázky přání od kouzelné ryby je pravděpodobně možno směřovat k závěru, že skauti na základě skautských hodnot, skautského zákona, směřují více k nemateriálním hodnotám. K tomuto závěru by se ale pravděpodobně dalo dojít až po rozsáhlejších a dlouhodobějším šetření.

Dospělí respondenti (10 rodičů) tvořili doplňující vzorek k dětským respondentům. Skautští i neskautští rodiče se shodli v názoru, že chtějí, aby jejich děti

chodily do skautu proto, aby se naučily samostatnosti, odpovědnosti, životním vzorům a hodnotám, skautští rodiče navíc kvůli zábavě. Obě skupiny se také shodují ve smysluplném trávení volného času. Neskautští rodiče tvrdí, že skauting není tak úzce specializovaný na rozdíl od jiných kroužků. O skautingu se dozvěděli z různých zdrojů. Naproti ostatním kroužkům připravuje skauting pro praktický život, získat samostatnost a brání spolčení se se špatnou partou. Zajímavým a pozitivním výsledkem se stala skutečnost, že to, co skauting naučil skautské rodiče je totožné s tím, co skauting učí a měl by učit děti neskautských rodičů (např. vztah k přírodě, nová přátelství, samostatnost). Skautští rodiče tvrdí, že skautské hodnoty jsou pro jejich děti důležité, nejsou si však jisti, zda si je nepřinesly z domova.

Dalším doplňkem pro výzkumnou část se stal rozhovor s pamětníkem. Pamětník při vzpomínání na skautování za svého mládí uvedl základní prvky skautingu. Tyto prvky jsou platné i pro dnešní skauting (např. praxe, dovednosti, znalosti, citová výchova, rozlišení dobra x zla). Zdůraznil také důležitost osobnosti vůdce a prezentování skautingu veřejnosti.

Při slohové práci na téma: „Co je pro mě v životě nejdůležitější“ respondenti ve většině případů (8) uváděli na prvním místě rodinu a přátele. Výsledek odpovídá pohledu dětí mladšího školního věku na hodnotu lidských vztahů a rodiny.

Skupinová diskuze potvrdila, že žáci na konci mladšího školního věku jsou schopni posoudit a zhodnotit příběh a chování hlavního hrdiny, vytvořit k příběhu jiná řešení. Názory chlapců a dívek se lišily pouze ve zvýšeném prožívání a citovějším vyjadřování dívek oproti chlapcům.

Ve výzkumné části si autorka vyzkoušela metodu řízeného i částečně řízeného rozhovoru, diskuze a slohové práce. Některé z těchto metod (diskuze a slohová práce), nepřinesly nové poznatky, avšak stávající potvrdily. Mají tak svou hodnotu jednak pro úplnost práce, jednak pro autorku samotnou.

Závěr

Cílem diplomové práce, k němuž autorka směřovala, bylo hledání odpovědi na to, zda hodnoty, které se v současné skautské výchově objevují, jsou hodnotami aktuálními v životě člověka a tedy i dítěte. Zároveň chtěla prokázat, že se nejedná o hodnoty pouze historického významu, ale mající živou platnost i v současnosti.

K dosažení tohoto cíle byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1. zněla: Autorka předpokládá, že děti mladšího školního věku, které jsou ovlivněny skautingem se odlišují od svých vrstevníků v názorech a postojích k základním lidským hodnotám.

Tato hypotéza se v rámci výzkumné sondy potvrdila. Lze to doložit výsledky řízeného rozhovoru (viz kapitola 3.2 Rozhovor se žáky skauty, s. 62), kde se skautští respondenti vyjádřili, že se jejich kamarádi skauti chovají rozdílně od kamarádů „ne skautů“; dále skautští respondenti častěji volí z daných nabídek nemateriální hodnoty pro sebe a své blízké. Cesty k těmto poznatkům jsou výsledkem dlouhodobého úsilí reprezentovaného dlouhodobými aktivitami, celoročními hrami; skauti častěji preferují seriály před jednorázovými filmy a knihy s příběhem s dětským hrdinou. Potvrzení této hypotézy lze také doložit v kap. 3.4 a 3.5, výpověďmi rodičů. Rodiče tvrdí, že skauting naučil je a nyní učí i jejich děti např. vztahu k přírodě, navazovat nová přátelství, samostatnosti.

Hypotéza č. 2. zněla: Autorka předpokládá, že skauting učí děti mladšího školního věku kvalitně trávit volný čas.

Tato hypotéza se v rámci výzkumné sondy potvrdila, lze doložit výsledky rozhovoru s rodiči skautských respondentů v kapitole 3.5 Rozhovor s rodiči skauty. Respondenti vyjádřili spokojenost se skutečností, že jejich děti, věnující se skautingu, tráví smysluplně svůj volný čas, skauting není tolik úzce specializovaný jako ostatní kroužky, učí je praktickým dovednostem a samostatnosti. Kvalitu v trávení volného času lze spatřit právě ve volbě nemateriálních hodnot, které děti „skautské“ preferovaly a tím zdůraznily svůj postoj k významu morálky a morálním hodnotám ve svém životě.

Hypotéza č. 3. zněla: Lze předpokládat, že žáci mladšího školního věku kontaktem se skautským zákonem vstupují do celoživotního procesu za realizaci lidských hodnot.

Tato hypotéza se částečně potvrdila v kapitole 3.4 a 3.5, rozhovory rodičů a v kapitole 3.6, Svědectví pamětníka. Prostřednictvím skautského zákona (kapitola 2.3.3) jsou skautům otevřena pravidla, kterými se snaží řídit. Díky těmto pravidlům respondenti - rodiče skauti (kapitola 3.5) se naučili samostatnosti, odpovědnosti, životním vzorům a hodnotám a to je také důvod, proč své děti do skautu posílají. Proto si přejí, aby jejich děti byly podrobeny skautským pravidlům a hodnotám, které sami uznávají. Nejsou si však jisti, zda se tyto hodnoty „přenášejí“ na jejich děti pouze díky docházce do skautu nebo vyvěrají jen z hodnotové orientace rodiny. Autorce se zdá, že je pravděpodobné přímé ovlivnění jak skautem, tak i výchovou v rodině, jejich přesný podíl však zatím nebyla schopna prokázat.

Na základě naplněných hypotéz lze zkonstatovat, že cíl práce je splněn. Výsledky práce nejsou nijak překvapivé. To, že skauti jsou skautingem ovlivněni, nám ukazuje svědectví pamětníka, názory rodičů, pohledy skautů i „ne skautů“. Toto však na základě tak malého výzkumného vzorku respondentů nelze generalizovat. Zde je možno se opřít pouze o pohled do historie, nebo provést mnohem širší a longitudinální šetření.

Zpracovávání práce se stalo pro autorku velkým přínosem jak v oblasti osobního růstu, tak v oblasti profesní. Uvědomila si potřebu výchovy dětí k hodnotám pro jejich osobní přínos i pro společnost. Potvrdila si, že skautská výchova může být jedním z prostředků k tomuto cíli.

Pro autorčinu skautskou činnost přineslo zpracovávání práce hlubší zamyšlení nad skautskou výchovou, během rozhovorů se skautskými dětskými respondenty blíže poznala jejich způsob uvažování a myšlení, i je samotné. Pro činnost a chod samotného oddílu z výzkumné části vyplynulo, že stávající členové organizace se ke skautingu dostali nejčastěji přes své známé a rodinu, tedy ne přes oddílem pořádané náborové akce.

V rovině osobního růstu autorka uvažovala nad hodnotami jako takovými, učila se vést rozhovory, vyzkoušela si metodu slohové práce a skupinové diskuze.

V profesní rovině si především uvědomila absenci výchovy k hodnotám ve školních vzdělávacích programech, rovněž nedostatky na tomto poli v přímé výchovné práci učitelů. Diplomová práce otevřela podněty k hlubšímu pochopení výchovy k hodnotám pro budoucí uplatnění autorky.

LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

ATKINSON, R. L.; ATKINSON, R., C.; SMITH, E. *Psychologie*. Praha : VICTORIA PUBLISHING, 1995. ISBN 80-85605-35-X.

BADEN - POWELL, R. *Skauting pro chlapce*. Praha : Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2007. ISBN 978-80-86825-21-3.

BOUDON, R.; BESNARD, P.; CHERKAOUI, M.; LÉCUYER, B. *Sociologický slovník*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0735-3.

BRUGGER, W. *Filosofický slovník*. Praha : Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0409-X.

BŘEČKA, B. *Kronika čs. skautského hnutí do r.1990*. Brno : Junák, 1997. ISBN 80-238-5564-6.

BŘICHÁČEK, V. *Junák na přelomu století*. Praha : Tiskové a distribuční centrum, 2001. ISBN 80-86109-56-9.

BŘICHÁČEK, V. *Moji milí... Letokruhry, Knihovnička časopisu Roverský kmen*. Praha : TDC, 2008.

BŘICHÁČEK, V. *Poselství skautské výchovy*. Liberec : Skauting, 1991. ISBN 80-85421-02-X.

BŘICHÁČEK, V. *Skautský oddíl I*. Liberec : Skautské prameny, 1992. ISBN 80-85421-04-6.

CAKIRPALOGLU, P. *Psychologie hodnot*. Olomouc : Votobia, 2004. ISBN 80-7220-195-6.

ČAČKA, O. *Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich autodiagnostika*. Brno : Doplněk, 2002. ISBN 80-7239-107-0.

ČÁKA, J. *Junácká symbolika*. Praha : Merkur, 1990. ISBN 80-7032-876-2.

ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-273-7.

DOROTÍKOVÁ, S. *Etika: Příspěvek k etice jednání*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7290-238-5.

DVOŘÁKOVÁ, Z. *Miroslav Tyrš: prohry a vítězství*. Praha: Olympia, 1989.

EYROVI, L. a R. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha : Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-275-1.

- GEIST, B. *Psychologický slovník*. Praha: Vodnář, 2000. ISBN 80-86226-07-7.
- HANSEN, W. *Vlk jenž nikdy nespí: Dobrodružný život lorda Baden-Powella*. Praha : SCOUTARCH, 1994. ISBN 80-901049-1-6.
- HASS, A. *Morální inteligence*. Praha : Columbus, spol. s r. o., 1999. ISBN 80-7249-010-9.
- HEIDBRINK, H. *Psychologie morálního vývoje*. Praha : Portál, s.r.o., 1997. ISBN 80-7178-154-1
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha : Portál, s.r.o., 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- HOLÚBEK, J. *Výchova k morálním hodnotám. Komenský*. 1998/1999, roč. 123, č.1/2, s.24-25. ISSN 0323-0449.
- JANKA, O. *Čas skautů*. Pelhřimov : Nová tiskárna Pelhřimov, 2008. ISBN 978-80-7415-013-5.
- KUČEROVÁ, S. *Výchova hodnotami a k hodnotám. Pedagogická orientace*. 1991, č.1, s. 74-78.
- LINHART, J.; KODÝM, M.; KOTÁSKOVÁ, J., aj. *Mravní vývoj dítěte v socialismu*. Praha : Academia, 1977.
- LORENZOVÁ, J. *Společnost - škola - učitel a hodnotové orientace současnosti*. In *Filosofie - výchova - hodnoty : Sborník k významnému životnímu jubileu prof. PhDr. Jaroslavy Peškové, CSc.* Praha : Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 1999. s. 37-64.
- MIKŠÍK, O. *Psychologická charakteristika osobností*. Praha : Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0240-7.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie osobnosti*. Praha : Management Press, 1993. ISBN 80-85603-34-9.
- PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B. a kol. *Pedagogika volného času*. 3. aktual. vyd. Praha : Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- PIAGET, J.; INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha : Portál, s.r.o., 2007. ISBN 978-80-7367-263-8.
- PLAJNER, R. *Úsvit českého junáctví*. Praha : Junácké edice, 1992. ISBN 80-85209-25-X.
- POSADOVSKÝ, J. *Táboru a Táborským*. Tábor : Tělocvičná jednota Sokol, 1929.

- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha : Portál, s.r.o., 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- SKALKOVÁ, J. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha : Statní pedagogické nakladatelství, 1983.
- SMRČKA, F. a kol. *ABC rodinné výchovy II. : Dítě školního věku*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1970.
- TOMEŠ a kol. *Český biografický slovník XX. století. A-J*. Olomouc : Paseka, 1999. ISBN 80-7185-248-1.
- Universum*. 8.díl, R-SP. Praha : Odeon, 2001. ISBN 80-207-1060-4.
- VACEK, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-386-4.
- VÁGNEROVÁ, M.; VALENTOVÁ, L. *Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita*. Praha : Univerzita Karlova, 1991.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie : Dětství, dospělost, stáří*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VALÍŠOVÁ, A.; KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.
- VOŇAVKOVÁ, V. *Tichou poštou*. Praha : Tiskové a distribuční centrum, 2005. ISSN 1210-9827.
- VYCHODIL, D. *Metodika*. Praha : Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2000. ISBN 80-86109-37-2.
- ZAJÍC, J. *Myšlenkové základy skautingu*. Praha : Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2000. ISBN 80-86109-40-2.
- ZAJÍC, J. a kol. *Nikdy nekončící dobrodružství*. Praha : Tiskové a distribuční centrum, 2006. ISSN 1210-9827.
- ZAJÍC, J. *Výchova svědomí*. In *Skautský seminář: o výchově mládeže a formace vůdců*. Praha : Ekumenická lesní škola, 1992. ISBN 80-85528-13-4.
- ZELINA, M. *Výchova k hodnotám - úvahy na prahu filosofie a psychologie. Rodina a škola*. 1998, roč. 46, č.3, s. 5. ISSN 0231-6463.

Internetové odkazy ve vztahu k dané problematice:

- <http://verejnost.skaut.cz/skauting/aktuality/149-skauti-v-poradu-cro-zaostreno-na-mlade/> (Pohled skautů na skauting)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Antonín_Benjamin_Svojsík (A. B. Svojsík)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Jaroslav_Foglar (J. Foglar)
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Břicháček (V. Břicháček)
- http://dakota.skautkostelec.cz/skautska_stezka/junak/historie_junaka.htm
(historie Skautingu)
- http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2
(Organizace Hasičů)
- <http://www.skautlulec.estranky.cz/stranka/principy> (Skautské znaky a pozdravy)
- <http://www.medvediberoun.eu/skautske-pozdravy-r20.html> (Skautské pozdravy)
- <http://mlyn.skauting.cz/zajemci.htm> (Logotyp organizace)
-
- <http://jednicka.wz.cz/skautingznak.php?PHPSESSID=642dd3300fc632596980b75084133ff1> (Skautský znak)
- http://zlatehory.skauting.cz/clenove_soubory/clenove0708.htm (Znak vlčat a světlušek)
- <http://severan.premyslaorace.cz/rodice/kroj.php> (Skautský kroj)
- <http://www.edusatis.si/preprostost/delati-v-mednarodnem-okolju> (Znak ISGF)
- <http://www.wagggsworld.org/shared/uploads/img/1worldtrefoil1.jpg> (Znak WAGGGS)
- <http://www.krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/5107-stezky-pro-vcata-a-svetlusky-kompletne-k-dispozici/> (Cestička světlušek, stezka vlčat)
- <http://www.krizovatka.skaut.cz/zpravodajstvi/2937-skautska-stezka/> (Stezka skautek)
- <http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003063011> (Junák - svaz skautů a skautek ČR)
- <http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003063011> (Pionýr)
- <http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062707> (Asociace víceúčelových ZO technických sportů a činností ČR)

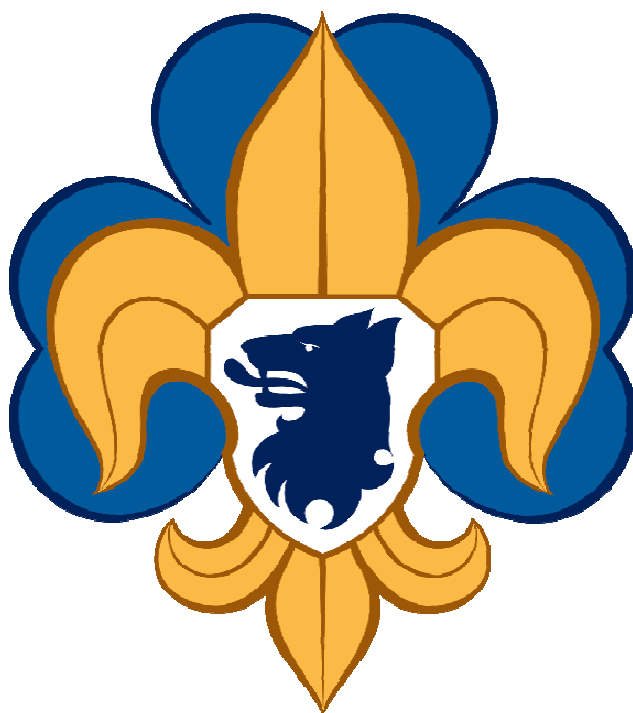
- <http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062709> (Asociace malých debrujárů České republiky, o. s.)
- <http://www.crdm.cz/view.php?cisloclanku=2003062705> (Asociace turistických oddílů mládeže České republiky)
- <http://www.sokol-tabor.info/historie.php> (Sokol)

PŘÍLOHY

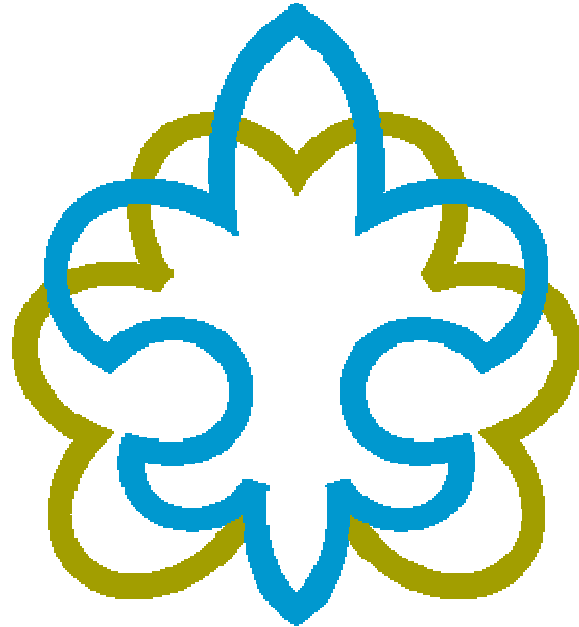
Seznam příloh

- 1 Skautský znak
- 2 Logotyp Junáka
- 3 Znak WOSM
- 4 Znak WAGGGS
- 5 Znak ISGF
- 6 Znak světlušek
- 7 Znak vlčat
- 8 Znak vodních skautů
- 9 Skautský kroj
- 10 Skautský pozdrav
- 11 Podání levé ruky
- 12 Cestička světlušek
- 13 Stezka vlčat
- 14 Stezka skautů
- 15 Otázky pro rozhovor „a“ (žák 1.st. ZŠ, „ne skaut“)
- 16 Otázky pro rozhovor „b“ (žák 1.st. ZŠ, skaut)
- 17 Otázky pro rozhovor „c“ (rodič „ne skaut“)
- 18 Otázky pro rozhovor „d“ (rodič skaut)
- 19 Slohové práce žáků 1.st. ZŠ skautů
- 20 Příběh „Izabelina malá lež“
- 21 Svědectví pamětníka
- 22 Hasičské desatero
- 23 Slib světlušek
- 24 Dotazník

Příloha č.1: Skautský znak

Příloha č. 2 : Logotyp Junáka

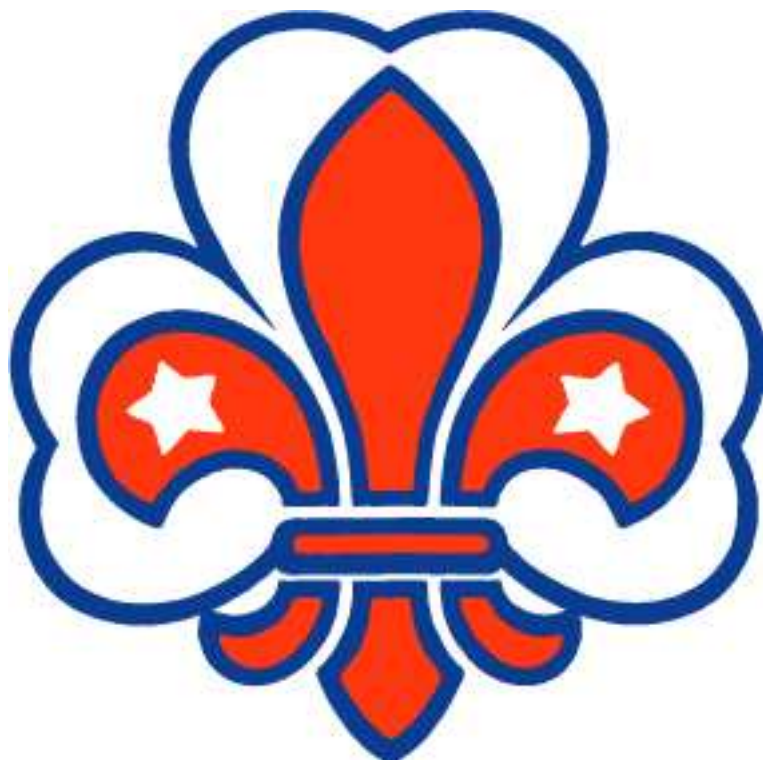
Příloha č. 3 : Znak WOSM

Příloha č. 4 : Znak WAGGGS

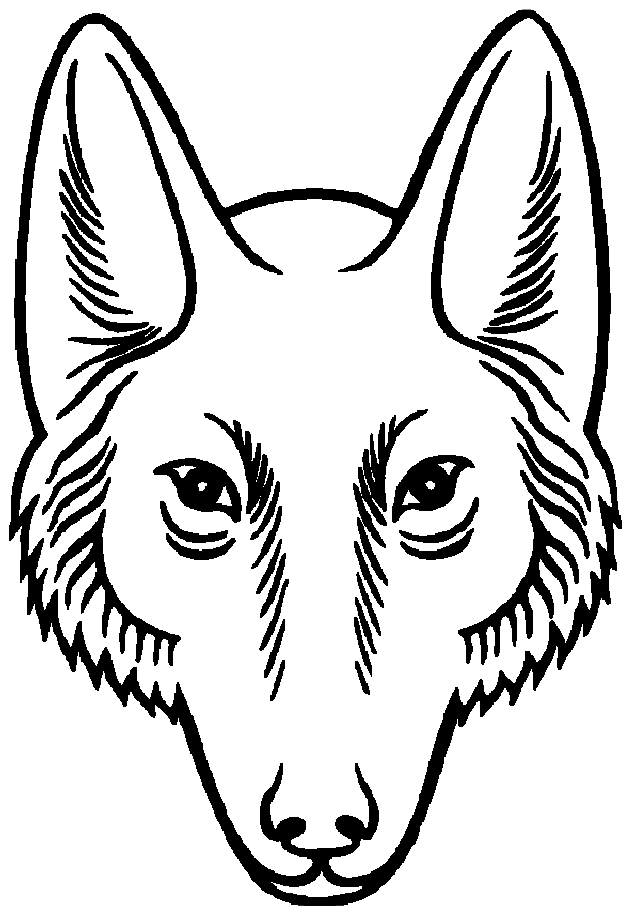
Příloha č. 5 : Znak ISGF

Příloha č.6 : Znak světlušek

Příloha č.7 : Znak vlčat

Příloha č. 8 : Znak vodního skautingu

Příloha č. 9 : Skautský kroj

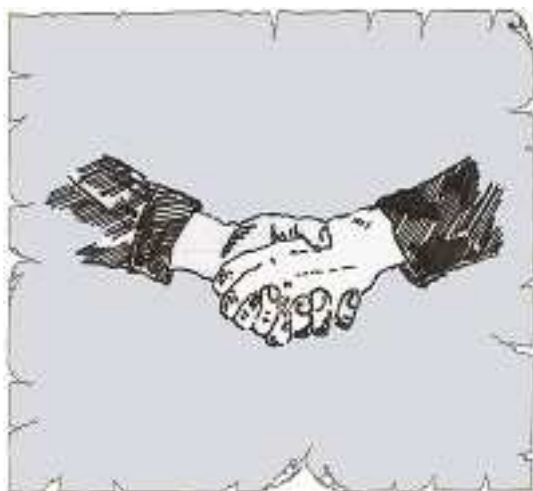
Popis:

1. Znak WOSM/WAGGGS/ISGF
2. Domovenka
3. Stupeň zdatnosti
4. Číslo oddílu
5. Oddílový znak, případně družinový + oddílový znak
6. Slibový odznak
7. Odborky (odborné zkoušky)
8. Státní příslušnost
9. Příležitostné odznaky
10. Označení hodnosti
11. Stupeň činnické kvalifikace/stupeň skautské zdatnosti

Příloha č. 10 : Skautský pozdrav

Příloha č.11 : Skautské podání levé ruky se zaklesnutým malíčkem

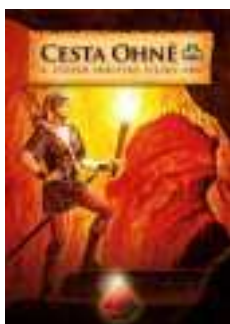
Příloha č. 12 : Cestička světlušek

Příloha č. 13 : Stezka vlčat

Příloha č. 14 : Stezka skautů a skautek

BUĎ PŘIPRAVEN

Krizí může přijít kdykoli a kdekoliv. Víš, co je to krizová situace a jak se v ní správně chovat. Umíš si poradit, protože víš, jak přivolat pomoc. Dokážeš zachovat chladnou hlavu. Umíš se pohybovat v neznámém prostředí (například hory, les, město).

AKTIVITY

- Vytváření si správné přivolání první pomoci (simulovaný telefonát s operátorem). ☑
- Praktický cvičení základní znalosti: krevníci, popálenina, zlomenina, křivice. ☑
- Nakresli na mapě svoji pozici (na turistické znače nebo na ulici).
- Spojení se oblíbené do extrémních podmínek: horko, mráz, zima. ☑
- Víš, kam a jak se sbírat v případě, že se stane vyzvětkem dopravní nehody, dohledu nebo má strach o napadenou. ☑
- Nakresli plánek místa, na kterém se právě nacházíš.
- Projdi tyto cesty v internetové hře Buď připraven (www.budpripaven.cz).

Někde v lese zarytí mámalí vlk a jeden z kůň se začal plácit. Mladík v jeho směru se ho snažil uklidnit, ale kůň se zpěněnou tlamou běžel po lesní pánev dál. Najednou se za stromkou vynořila vlčeva a sežrala ho prosedla. Měl štěstí, dopadl docela daleko. Když se ale pokusil vrátit, se státním klenl zpět. Jedna noha měl zlomenou. Děvčiny se cvrkly kopyt a dívka, kterou doprovázel, u něj zastavila, seskočila na zem a po pár slzech pochopila, co se stalo. Nevěděla, abyste z lesa dvě vlky, utrhla z lesa také několik pruhů a posílala ho vše pro provázem díků.

PLNĚNÍ

Pokud si chceš poradit v krizových situacích, splň dvě vyznačené aktivity a jednu další, kterou si určíš.

ROZHODUJ A JSEM SE PRO TUTO AKTIVITU

	JÁ

ROZHODUJ A JSEM SE PRO TUTO AKTIVITU

	JÁ

ROZHODUJ A JSEM SE PRO TUTO AKTIVITU

	JÁ

CO UMÍM A ZNAM

16

potřebuji: Vědka · Rádce · reČina · Kamarád · Odhazek

17

Příloha č. 15: Otázky pro rozhovor „a“ (žák 1.stupně ZŠ, „ne skaut“)

1) Do jakých dětských organizací a na jaké kroužky chodíš? – Vyjmenuj.

2) Pokud respondent nějaké vyjmenuje: Proč do nich chodíš?

Pokud nikam nechodí: Proč nikam nechodíš?

3) Odkud máš kamarády?

4) Kdo je tvůj nejlepší kamarád? (co spolu obvykle děláte, jaký je, jaké má vlastnosti, co umí)

5) Vyber dvě vlastnosti, které by podle tebe měl mít určitě tvůj kamarád.

(Nabídka: Kamarádský, pravdomluvný, pomáhající, statečný, spolehlivý, veselý)

6) Vyber dvě vlastnosti, které by určitě neměl mít tvůj kamarád.

(lakomý, lenivý, lživý, nespolehlivý, tvrdohlavý, vychloubačný)

7) Máš nějaký vzor, někoho, komu by ses chtěl podobat?

Koho? a) Proč by ses mu chtěl podobat?

b) Co děláš proto, aby ses mu přiblížil?

8) Kdyby ti kouzelná ryбка chtěla splnit tři přání, jedno pro rodiče, jedno pro tebe, jedno pro bratra/sestru (pokud nemáš, vyber si - děda, babička, kamarád...)

9) Na který film se nejraději díváš?/ Který se ti nejvíce líbil?

Kdo tě v tom filmu zaujal?/ Líbil se ti? Proč tě zaujal – co tam dělá?

10) Kterou knížku máš nejraději?

Co se ti na ní líbí?/ Proč ji rád čteš?

Kdo tě v ní zaujal? Proč tě zaujal – co dělal?

Příloha č. 16: Otázky pro rozhovor „b“ (žák 1.stupně ZŠ, skaut)

- 1) Jak jsi se ke skautingu dostal/a?
- 2) Proč tam chodíš, co tě na něm zaujalo?
- 3) Máš kamarády i mimo skaut?
- 4) Chovají se k tobě tví kamarádi skauti jinak, než tví kamarádi „neskauti“?
- 5) Popiš, co to je dobrý skutek.
 - a. Daří se ti dělat dobrý skutek?/ Kdy se tobě daří dělat dobrý skutek?
- 6) Popiš, jak by se skaut nikdy neměl chovat.
 - a. Jaké vlastnosti by skaut měl mít?
 - b. Jaké vlastnosti by skaut neměl mít?
- 7) Kdyby ti kouzelná ryбка chtěla splnit tři přání, jedno pro rodiče, jedno pro tebe, jedno pro bratra/sestru (pokud nemáš, vyber si děda, babička, kamarád...)
 - pro rodiče-
 - pro sebe-
 - pro bratra/sestru-
- 8) Na který film se nejraději díváš?/ Který se ti nejvíce líbil?
 - a. Kdo tě v tom filmu zaujal?/ Líbil se ti?
 - b. Proč tě zaujal – co tam dělá? Je hodný, zlý...
- 9) Kterou knížku máš nejraději?
 - a. Co se ti na ní líbí?/ Proč ji rád čteš?
 - b. Kolikrát si ji přečetl?/nebo někdo...
 - c. Kdo tě v ní zaujal?
 - d. Proč tě zaujal – co dělal?
 - e. Co bys dělal na jeho místě? Zachoval by ses stejně? Jinak?
 - f. Co bys měl dělat/trénovat/co se musíš naučit/jaký musíš být, abys mohl být jako on? Co potřebuješ znát, umět, vědět?
- 10) Proč mají skauti zákon?
 - a. Jaký mají zákon?
 - b. Proč vůbec mají skauti nějaká pravidla?
 - c. Daří se ti tento zákon (skautský- světluškovský, vlčácký) dodržovat?

d. Daří se to někomu v oddíle?

Příloha č. 17 : Otázky pro rozhovor „c“ (rodič „ne skaut“)

- 1) Proč jste se rozhodl/a, že vaše dítě bude chodit do skauta?
- 2) Co jste vše v tu dobu o skautu věděl/a?
- 3) Vidíte skauta na stejném místě, jako např. kroužek výtvarné výchovy?
- 4) V čem vidíte pozitiva toho, že vaše dítě na skauta chodí?
- 5) Co si myslíte, že skaut vaše dítě naučil?
- 6) Zapojuje vás nějak skaut do své činnosti? Jak?(jakkoli)
- 7) V čem souhlasíte s vedoucími vašich dětí ve skautu?
- 8) Pomáhá vám vedoucí řešit nějaké výchovné problémy s dítětem?
- 9) O čem vám doma děti chodící do skauta vyprávějí?
- 10) Jaké typy akcí vaše dítě ve skautu navštěvuje

Příloha č. 18: Otázky pro rozhovor „d“ (rodič skaut)

- 1) Co mi skaut do života dal?
- 2) Kvůli čemu, z toho co vám dal, chcete aby dítě do skauta chodilo?
- 3) Jak vám skautské hodnoty pomáhají ve výchově vašich dětí?
- 4) Způsobily vám někdy skautské hodnoty obtížnější životní situace, než které by nastaly, kdybyste skauty nebyli?

Příloha č.19 : Slohové práce žáků na 1.stupni ZŠ, skautů

Myšoun (4. třída, 2 roky skautka)

Pro mě jsou asi v životě nejdůležitější peníze, protože za peníze si mohu koupit např. barák, oblečení a nebydlela bych jak bezdomovec a rodina, protože mi pomáhá. Taky televize, protože bych se nemohla koukat na pořady.

Mrazík (4. třída, 3 roky skautka)

Pro mě je v životě nejdůležitější rodina a kamarádi, protože se máme rádi a pomáháme si. S kamarády si mohu o všem promluvit a s rodinou taky. Ještě voda a jídlo, protože bychom bez vody a jídla nemohli žít. No vlastně skoro všechno a domácí zvířata taky.

Beruška (5.třída, 5 let skautka)

Pro mě jsou nejdůležitější rodiče, protože mě mají rádi asi ze všeho nejvíc. A taky jsou pro mě nejdůležitější kamarádky, protože potom by se se mnou nikdo nebavil a byla bych smutná. Nejdůležitější je také pro mě můj domácí mazlíček, protože bych si neměla s kým hrát a televize, nemohla bych se dívat na moje oblíbené pořady.

Bobo-uš (5. třída, 6 let skautka)

Bez kamarádů a kamarádek bych asi nepřežila. Protože bez kamarádů bych si neužila takovou srandu. Kdybych neměla kamarády, tak bych se unudila k smrti. Kdybych neměla kamarády, tak bych neměla s kým chodit ven, nebo neměla bych si s kým hrát. (S rodiči si neužiji tolik srandy jako s kamarády). Mamka, protože bez mamky bych byla hrozně hloupá, mamka mě naučila a naučí hodně věcí. A bez ní bych se ani nenarodila.

Koník (5. třída, 6let skautka)

Pro mě je nejdůležitější: maminka, protože mě můj celý život vychovávala. Tatínek, protože ho mám hrozně ráda jako maminku. Kamarádi, protože bez nich je mi nuda. Láska, protože ji hrozně miluji. Díky, Endynka, Denny a Megí, protože to jsou Elišky

štěňátka a Eliška, protože je to můj pejsek. Babičky a dědečka, protože je mám moc a moc ráda a zvířátka, protože jsou prostě nej.

Zmrzlík (4. třída, 3 roky skautka)

Rodina, protože mě má ráda. Kamarádi, protože se bez nich nudím. Bobo-uš, protože si mám s kým povídat a mazlit.

Šamanka (5. třída, 3 roky skautka)

Pro mě jsou nejdůležitější kamarádi, protože si mám s kým hrát, rodina, protože mě má ráda. Jídlo a pití, protože bez toho bych umřela. Dům, protože nechci být bezdomovec.

Uzlík (4.třída, 1 rok skautka)

Nejdůležitější je pro mě rodina. Maminku mám ráda, protože je hrozně hodná, tatínek mě má moc rád a já ho taky. Babička mi moc pomáhá, děda mě při všem vyslechne.

Myš (5.třída, 3 roky skautka)

Moje rodina je pro mě nejdůležitější, ještě pejsek Ferda a Oskar. Kdybych ztratila babičky, tak bych byla taky smutná. Ale pro mě je nejvíc důležité zdraví pro celou rodinu. Maminka mi pomáhá v nesnázích a táta, babičky a Pája mě mají rádi a pomáhají mi.

Příloha č. 20: Příběh pro skupinový rozhovor

Isabelina malá lež

Isabela měla zakázáno dávat psovi Benovi jídlo od jejich večeře, ale udělala to. Když maminka přišla a viděla prázdný talíř, řekla Isabela, že všechno snědla. K večeři měli kuře a Benovi se zasekla v krku kostička. Začal frkat a kašlat a bylo vidět, že se necítí dobře. „Nevíš co je s tím psem?“ zeptala se Maminka. „Ne“ odpověděla Isabela. Maminka se podívala Benovi do krku, ale nic tam neviděla. „Jedl Ben něco, Izabelo?“ ptala se. „Nevím.“ Ben se cítil čím dál hůř, a tak ho maminka vzala k veterináři. Isabela šla s ní. „Co se tomu psovi stalo?“ ptal se doktor a Isabela odpověděla: „Nevíme“. Doktor řekl: „Má něco zaseknutého v krku. Kdyby to byla kost, dokázal bych ji vytáhnout kleštěmi, ale možná je to kus skla a tak ho budeme muset operovat.“

Isabela se rozhodla, že teď musí říct pravdu. Rychle vyhrkla: „Je to kost, vím že ji Ben sežral, protože jsem nesnědla svou večeři a dala mu ji. A už nikdy nechci lhát, protože když řeknete jednu lež, musíte pak lhát dál a dál a nemůžete přestat.“

Isabela začala plakat, ale maminka ji objala a řekla, že ji má ráda, a pak se Isabela rozhodla, že už bude pořád mluvit pravdu.

Příloha č. 21: Svědectví pamětníka

Člověk měl pocit, že má uplatnění a že ten život je fajn a že pro budoucnost, když jsme si to později už jako starší skauti a roveři a i jako později vůdci u oddílu si o tom povídali, tak jsme zjistili, že neznáme lepší výchovný systém na bázi dobrovolnosti, než je ten skauting. Že to má ohromný rozsah, od všech prvků, které v životě člověka potkají, že se naučí, když chce přeseknout větev, suchou, nebo nějaké poleno a mydlí do toho jako „neskaut“, tak se nadře jako kůň, vlastně, protože to neumí. A když mu to vůdce ukáže, že na ten šíp sekát, postupně zleva, zprava, zleva, zprava postupně a hele, ono to pak běží. A tohle všechno jsme viděli, že jo, že nás to párkrát i vyprásklo, když jsme si postavili třeba stan, že jo, tenkrát nějaký podlážky nebyly, a pod úvozovou cestu a přišla bouřka, pak jsme seděli na kotlíkách, protože pod ten stan ta stoka vlítla, že jo. Takže jsme nechávali vodu protéct a přežívali jsme noc. Takže ty vzpomínky na ten skauting jsou výtečné. No a tak nás to jako vzalo a člověk to potom považuje za životní styl určitý a doprovází ho to celý život. Všude zjišťuje, že prostě ty pozitivní prvky skautingu ti někde pomáhají. Ať koukáš na co chceš. Tady třeba co je ta romantika, že jo, myšlená, když ráno se vylezlo a teď vycházelo sluníčko, nějaké ty mraky v tom. A teď se tam ty lesy a ty hory, že jo a mlčelo se. Jen se člověk díval a prostě byla tu i nějaká ta citová výchova, která dnes, já nevím, jestli rodiče nemají na děti tolik čas nebo co, a často chybí pak takovéto obyčejné vnímání krásy kolem sebe. A ono je to potřeba taky pro život, aby člověk dovedl rozlišovat, zlý, dobrý, pěkný, krásný a takovýhle věci, aby prostě člověk chápal. Takže ta romantika byla ve skautingu vždycky preferovaná. Ono to bylo i při těch nočních akcích, třeba když jsme dělali všelijaké prvky toho, abychom nebyli bázlivi, abychom mohli jít na ta tři orlí pera třeba časem, čtyřadvacet hodin někde přežít a nejíst a nemluvit. Takže tohle to všechno nás chytlo a současně přitom člověk nebyl taková třasořítka, protože tady byly i požadavky fyzické. Muselo se naložit na záda, tehdy žádné autobusy ani nic takového nejezdilo, všichni jsme chodili na tzv. túry. Nesli jsme skautskou hůl, to byla taková výzbroj, nahoře byla hlavice nějak vyřezávaná, každý většinou podle nějakého svého symbolu, ona byla vyšší trochu, to co dneska ty všetečkové používají, takové ty hole na opírání dvě, tak to my už tenkrát chodili s tou jednou holí. Dále jsme s sebou nosili každý nějaký nástroj, abychom si

mohli poradit, nasekat dříví a tak podobně, dále nůž, ten si musel umět člověk sám nabrousit. A tyhle ty všechny prvky, jeden ke druhému, udělat ohniště, zavěsit kotlíček, nebo různé věci, vařit třeba v Setonově hrnci a tak dále, pro nás to bylo hrozně dobrodružné. Maminka ti tehdy vrazila talíř s polévkou, abys měl nějaký oběd a to žádné dobrodružství není, ale tadyhle, když si to člověk vaří sám, a i když se nám to někdy připálilo třeba, tak se toho stejně většina snědla-chutnalo to, protože to byla vlastnoruční výroba. Tak všechny tyhle prvky byly výborné. Hry, soutěže. Hra, to byl základní prvek, i pan Komenský už říkal škola hrou, že jo, Baden Powell „, skauting je hra, ne věda.“ a tak dále. A ono se dneska trochu zdá, že ten skauting ujíždí spíš jako do toho stylu školního a učebního. Myslím si, že hrou se dá udělat cokoli. Ať je to skautský zákon, můžu hrát třeba na čísla, lístečky, pexeso nějaké, atd., dá se opravdu vymyslet. My jsme si hry vymýšleli. Mnoho her jsme samozřejmě vyčetli, z časopisů, později jsme si již obstarávali literaturu, Miloše Zapletala třeba, ale ono těch autorů bylo daleko víc. Všechno, co šlo, se hrálo, i když to bylo na pohled otravné, jako školní učení, dalo se to zpestřit nějakou takovou tou hrou. Tím pádem to toho mladého člověka pochopitelně přitahuje, baví, protože každá hra se musí zase vyhodnotit. A každé akce, které jsme měli, se vždy na konci vyhodnocovaly a já už jsem u svého oddílu třeba, automaticky věděl, že když máme družinovou schůzku, nebo schůzku oddílu, či nějakou výpravu, když jedeme třeba na vodě, končí den, sedne se k ohni a povíme si, jak nám ten den vycházel. To bylo velmi důležité pro ty děti. Děti si uvědomily, kdo co udělal špatně. A já jsem si ty poznámky dělal celý den. Večer jsem sednul a říkal jsem: „,Tak jsme tady měli dnes nějaké porušení skautského zákona. Jestli pak víte, všimli jste si něčeho?“ A tak dále. Čili se meditovalo, co jsme udělali špatně a co jsme měli udělat jinak a třeba jsem ani nejmenoval nikoho, on každý celkem jako ví, koho se to týká. Vzpomínám si třeba na Jardu, když snědl něco nedobrého a už nestihl odběhnout z tábořiště. Já ani nejdřív nevěděl, že se to stalo jemu a povídám, no stát se to může komukoli, ale bylo by dobrý, když už se něco takového stane, aby to taky zase uklidil. Protože to je slušnost skautská, když udělám něco špatného, tak to napravím. A on se potom Jarde přihlásil, že to udělal a všechno dal do pořádku. Takovéhle hodnocení, právě, všech těch akcí, třeba i na konci schůzky, že jo, když jsme během schůzky schovávali různé předměty a někdo trochu švindloval. Ukazoval kamarádovi, kde předmět je apod. Ale na konci jsme si o tom všem povídali-takže tenhle prvek jsem

považoval za strašně důležitý, i už jako kapitán u vodáků. Oni si na to zvykli a brali to už seriózně, že jo. A když jsem říkal jo, tamhle jedna holčička nám zahodila kus uzeniny do řeky a přitom tu máme kluky, kteří jsou hladoví jako vlci a rádi by si ten kousek, který ona nechá, vzali. To není dobré, že se to dělá. A oni už věděli, o koho jde, protože si toho všimli a tak si to tak nějak uvědomili a pracovali právě na sobě. A chodil za námi jeden chlapec třeba, který dost porušoval všechny takové ty skautské zákonitosti a když už toho bylo moc, tak jsme na jedné oddílové radě řekli, že ho asi budeme muset vyloučit, protože páchá dost zla. Nakonec jsme ho vyloučili, ale byla to dost výjimečná situace. A ten kluk snad dva, možná tři měsíce nás stopoval, chodil za oddílem a pořád čekal, jestli ho nakonec nevezmeme zpátky do party a zřejmě mu to bylo velice líto. Ale nezvládl se, takže my jsme zase nechtěli kazit ten kolektiv těmi špatnými příklady a tím pádem nakonec zůstal mimo. Nám to taky bylo líto, ale v některých situacích si potom člověk těžko poradí, že jo. U nás bylo například zvykem, že při každé cestě, tempo určuje ten nejslabší. Ti starší remcali, že jo, ale my jsme vždycky říkali, no podívejte se, můžete mu vzít ten pingl někdo, někdo mu můžete vzít ty věci, co táhne a nebo co dostal na starost, ono to půjde trochu rychleji. Ale zase si takhle zvykli respektovat to, že nejsou všichni stejně vyvinutí, všichni stejně silní a že prostě nemohou být sobečtí-aby jen podle sebe určovali, co se bude dít nebo nebude dít. Čili jde o to kolektivní soužití party, kde jeden pomáhá druhému, a uznává, že někdo může, někdo nemůže v určitých věcech. Když třeba byl silák, který táhl pořádný bágel a tak dál, když měl třeba stvořit dva verše nějaké, tak koukal jak tvrdé y, jak jsme říkali a nebyl schopen ze sebe vyloudit dva rýmy třeba. A tenhle ten zas ze sebe vysypal třeba celou básničku. Prostě se učili uznávat, že jsou lidé různého charakteru, že některý umí to a ten zas tohle. A že si ten život nese řadu různých potíží. No a co se týká třeba vlastenectví, a současně toho vztahu k jiným národům, jiným rasám, tak u nás, to vlastenectví v té první republice bylo pěstované moc pěkně. To jsme měli vztah k té zemi, hezký, ke své, ale přitom jsme nebyli žádní takoví, že bychom vzdávali holt jen pro republiku Československou a ostatní na světě neexistují. To tak nebylo, protože skauting sám má internacionální podobu. Takže ten internacionalismus pro nás byla samozřejmost. Barva pleti nebo něco takového, to nás nezajímalo, zajímalo nás, jaký je ten člověk. Jestli jsi černý prevít, nebo černý hodný kluk, tak to pro nás byl ten rozdíl, že jo. No a co se týkalo toho soužití s přírodou, tak to je vlastně základní prvek

v zákonu taky, ochránit přírodu a cenné výtvořy lidské. Protože to přesně se - když někdo něco poničil-tak jsme hned říkali, hele, poničit to šlo dobře, vid', ale teď to zkusíme vyrobit, co to jsi třeba poničil. A najednou se zjistilo, že některé věci vůbec nejdou, že jo, vyrobit, když to byla nějaká soška třeba, nebo něco takového. No a tak vztah k té přírodě, k těm výtvořům, to všechno si ty lidi stačili uvědomovat a pak jinak reagovali na všechny tyto záležitosti.

No a samozřejmě, když už jsme byli pak starší, tak už jsme zase uvažovali trošku z té pozice vůdcovské, nebo kapitánské a už si člověk studoval i nějakou tu literaturu a už si říkal, jak by to udělal a sám vymýšlel, organizovaly se pak už i třeba velký srazy, jako to dělal třeba Johnny, to bylo hezké, takové ty okresní jamboree, kde se sešly všechny oddíly z okresu a okolí a teď se po lesích támhle někde pořádaly různé-třeba byla krásná akce „kdo komu osolí čaj“. Musel se vařit čaj na různých stanovištích a družiny se domlouvaly, aby jejich čaj zůstal sladký a těm druhým to prostě osolily. A ti druzí se zase bránili. Znamenalo to umět se plížit, odlákat pozornost atd. Takže mnoho pěkných vzpomínek bylo z těchto okresních setkání. Pak se většinou sedělo a popovídalo se, udělal se táborák a různé ty výstupy zase, tam se děti učí trošku takovou dramatizaci různých věcí, učí se recitovat. Kdo měl ohromný smysl pro humor, mohl vyprávět i veselé příhody, slušné anekdoty. Tyhle vzpomínky byly moc pěkné, takže jsme u toho vlastně zůstali celý život. My jsem se potom scházeli i za Bolševika, pár těch skalních skautů, tak vždycky jsme se sešli jednou za čas, povzpomínali, pohráli, pozpívali a ty pozitivní výsledky znamenali, že i my musíme, že když přebíráme to žezlo, že se nám to povedlo-ono se nám to povedlo ne moc- v osmatřicátém, když byla mobilizace, tak jsme jako skauti v podstatě tak nějak přebírali strážní službu třeba z mostů a na různých místech, vítali jsme naše vojáky, kteří jeli na hranice apod. V devětatřicátém a ve čtyřicátém nám to uřáli němci. Potom fungovala většina skautů takovým víceméně partyzánským způsobem. Že prostě pomáhali těm pronásledovaným lidem, kteří dělali tu partyzánskou činnost i když my sami jsme ještě nemohli a tak dále, tak v podstatě naučili jsme se šifrovat dvojitými šiframi, protože to byla v podstatě nutnost. Aby někdo nezachytil zprávu kromě nás, že jo. Šifrovací mřížku, krásnou točivou na čtyři směry, jo to se nikomu nepodařilo rozluštit, protože to bylo perfektně vymyšlené a takže i v těchto dobách jsme fungovali dál, no a po válce, to bylo krátké, taky. Zase rok čtyřicátý šestý, sedmý, ještě do toho osmého, já už jsem kantořil na

škole, tam jsem měl fůru kamarádu taky, tam jsme měli zase vodácký oddíl, žádné kánoe tehdy nebyly a tak jsem si nechávali dělat v Týně nad Vltavou, ve slavné české loděnici, pramice, ale to byly hrozné pramice, dlouhé šest metrů, hodně široké, ale šest lidí to pomalu neuneslo. Těžké to bylo, všechno z přírodního materiálu, dřevo i dřevěné kolíky. Ale zas to byl koráb, který se hned tak nezvrhnul. Takže tam jsme pak taky jezdívali na ty túry, na řeky vodácké trochu. Někdy to byla bída třeba s dopravou, tak se to tak nějak různě řešilo. No a už jsme přemýšleli, že taky musíme trochu nějak pracovat na sobě, že jo. Došli jsme tam k závěru, že kolik, asi padesát procent úspěchu skautského systému závisí na těch vedoucích. Když ten vedoucí jako, ne že musí být vědátor, ale aby uměl s těmi dětmi jednat, pedagogické schopnosti nějaké, cit pro řešení problému, že se musí na sobě trochu pracovat a že na tom vůdci oddílu potom závisí i ten úspěch a že ty dětičky, které v tom oddílu jsou, když se jim to takhle zalíbí všechno, tak přitahují své sourozence, přitahují známé děti, a když ubylo dost dětí, tak jsme řekli, heleďte, poohlédněte se po nějakých kamarádech, jestli by neměli chuť s námi spolupracovat, takže s tím nábohem jsme neměli nikdy problém. Já jsem, když jsme končili v sedmdesátém osmém roce, tak jsem nevěděl, co s nimi, už jich bylo asi osmdesát a teď nikdo jako nechtěl odejít. Byli tam už nějakí, já nevím, šestnáct, sedmnáct, osmnáct let, jako roveři, jenže to roving ještě u nás moc neběžel a teď tam byli i malí vlčátka a teď třeba takováhle velká karavana jela třeba po řece. Ale už jsem měl hodně pomocníků, už tam byl Bob, Viki, už tam byli šikovní vodáci, kteří mi dali občas někdy zabrat. Protože ty už uměli tak perfektně jezdit, že já jim říkal třeba na Slovensku, na Hronu po bouřce, tam bylo spousta vývrátů, stromů spadných do řeky, říkám, kluci, tady je to trochu nebezpečné, ty menší děti by se tady mohly někde zaplést do těch větví. Pojedete jako rozvědka, ve předu čtyři na kajaku a když to bude někde nějaké takové vachrlaté, tak píš'alku a my jsme měli asi dvacet signálů skautských (nejen oběd, pozor, zastavit apod.). No a tak jsem je posílal dopředu, no a oni hoši si říkali, tady, to nic není, to je v pohodě. Spadlý strom, ale pod těmi větvemi se dá podjet, takže žádný signál od nich nepřišel. Teď my se tam přivalili, dvacet kánoí nebo kolik a teď jedna díra. Přitom tah té řeky, teď fůra dětí šla pod větve, takže jsme s tím měli dost problémů, dost starostí, takže měli jsme sice šikovné lidi, ale muselo se na nich dost jako pracovat. No, takže výchova nástupců, to je takový hlavní úkol toho vedoucího. Do těch družin těch rádců a zástupců a později, aby někdo byl, kdo tedy převezme ten

oddíl. Protože jak nejsou, tak rodiče ztratí důvěru trochu a jsou zvyklí na určité lidi, kterým věří a to pak jako potom funguje. Nějak, aby potom nebyl chaos takový nějaký, v tom systému, tak jsme uznávali skautské stezky. My si myslíme, že skautská stezka je dobrá věc. Protože se začíná od té nováčkovské a šlo to přes ten první, druhý, třetí stupeň a pořád se zlepšovalo něco. Bylo to obtížnější. Ta skautská stezka dávala vlastně program. To se žádné programy a plány na rok nedělaly. Řekli jsme si hele, tak v tomto roce budou dělat ti malí tohle, tohle, tohle, před táborem se bude vařit, aby se naučili, půjde se ven, uděláme karbanátky. Ty byly později zakázané, protože to maso, jak bylo mleté a navíc není na táboře lednička. S tím my jsme si nikdy moc hlavu nedělali, poněvadž se vždycky vykopal nějaký sklípek. A takže ty stezky nám v podstatě dělaly takový program těch skautíků, od těch nejmenších až po ty největší. Každý si tam něco našel a zkoušky ty se nedělaly zkouškovým systémem, jako sedni si a povídej, to se prakticky, pokud to nějak šlo, udělala i nějaká hra a v ní čtyři, pět lidí, kteří si zahráli na určitou věc, když se mělo naučit třeba, já nevím, střílet z luku, tak že jo, vyrobíš si luk, jaký budeš mít vyrobený, tak budeš střílet a tady máš terč a teď budete spolu soutěžit, kdo se trefí z pěti střel kolikrát. No a tak to byl jako výrobek - luk, splnil, podpis, žádné úřadování. Pak jsme dbali taky na to, abychom se pravidelně scházeli. Týdně družinovy, jednou za měsíc oddílovka a jednou za měsíc výprava. To jsme měli takový skoro nepsaný zákon. V létě, v zimě. To jsme třeba v zimě udělali výpravu na Českou Sibiř a teď jsme tam vylezli na ty hřebeny a oni ty mrňata měli skoro po krk ten sníh, teď jim velcí museli vyšlapávat cestičku, teď se zmáčeli všichni krásně. Tak si musí zase člověk poradit s tím, aby to nějak usušili, tak jsme tam slezli pod tu horu, tam byla čekárna nádražní, topili tam, takže se to tam všechno natáhlo a tam se sušilo. Ponožky, všechno možné, a tak dále. Abychom se dostali aspoň do toho vlaku a dojeli domu ve zdraví. Takže, jak říkám, v zimě, v létě, tahle ta kategorie fungovala pořád, no a jednou za čtvrt roku byly střediskové srazy, to bylo to jamboree, no a pak se také chystalo na ty závody. Samozřejmě se ještě dělali různé další skautské akce kolem dokola, jako byly besídky různé takové, ale to už bylo spíš v rámci okresu, a tam byly všechny ty oddíly a kdo něco uměl, tak předvedl. Snažili jsme se to všechno i zachytit, takže se dělali kroniky, fotograf dělal fotokroniku, fotilo to dobře, dělali se i zvětšeniny všelijaké, do těch kronik se to nalepilo. Ale ono se toho dost po té dlouhé době přerušení poztrácelo. Někteří se odstěhovali, někteří umřeli dokonce, někteří už nevěděli, kam kronika přišla,

někteří je schovali před gestapem, před domovními prohlídkami, i za Bolševika, protože když zjistili při domovních prohlídkách, že to byl skaut, tak hned měl mínus, to prostě ten režim a tohle všechno a skaut dohromady prostě nejde, to nemůže navázat spolupráci. Velké problémy byly i s klubovny, protože ze začátku, v podstatě po těch přerušeních vždycky, staré klubovny většinou byly zničené, nebo je předali někomu jinému, neexistovaly. Takže jsme dělali všechno proto, aby se nějaký plácek našel. Já vím, že třeba na Marešáku jsme upadli do takové milosti, tam byla taková nějaká bouda a měli tam předtím nějaký skládek, tak jsme se tam domluvili, trojka oddíl pěšáci a my jako vodáci a domluvili jsme se spolu a měli jsme jednu společnou klubovnu, žádná elektrika, svítilo se plynovkou. Pak jsme získali jednu klubovnu u řeky, u studánky, takovou dřevěnou chatku. Pak jsme získali pozemek a naplánovali jsme si, že postavíme novou klubovnu, ale oni nám ji zase zlikvidovali, rozpustili nás potom. Takže prakticky jsme sháněli klubovny, jak se dalo. Ale teď naposledy při obnově se podařilo, co mají teď vodáci, to je barák, který jsem dostali od skautského ústředí, ale naši kluci ho museli postavit. Mezi nimi ovšem byli už i stavaři, měli stavební firmu, tak to zase všechno opravili, ty betony udělali. Tak tyhle ty klubovny pro nás byly důležité, ale důležitější je ještě potom taky ten řád v té klubovně. Každý, kdo přijde, tak má nějaká pravidla, povinnosti, když opouští klubovnu, uklidit po sobě, vše vypnout, aby něco nevyhořelo, atd. Čili služby se dělaly.

Co se týká spolupráce s rodiči, tak my jsem čas od času udělali takovou rodičovskou schůzku, celé vedení oddílu, včetně rádců třeba, atd. a tam se pohovořilo o celé té činnosti. Pochopitelně jsme zveřejňovali i kdo kolik získal bodů. Závodilo se mezi družinami, v docházce, v bodovacích úkolech, takže se vyhodnotilo, která družina byla nejlepší. No a u jednotlivců jsme pak říkali rodičům, no tak ten váš skautík tady nadělal bodů, já nevím, třeba tři sta. A otec byl strašně nadšený třeba, i když nevěděl, že třeba byl na dvacátém prvním místě z dvaceti pěti. No tak zase se musí taková ta pedagogická taktika trochu uplatnit, no.

Jinak každý oddíl má nějaké ty svoje tradice, tradice je taky velmi důležitá věc. Automaticky jsme zahajovali pokřikem, vodáckou hymnou, jsme si zpívali. A ty děti to pak tak nějak táhne a do dneška, my jsem měli sraz po čtyřiceti letech vlastně sraz těch, co to všechno ještě přežili. Po těch čtyřiceti letech jsme se sešli a když jsem se díval, tak jsem si říkal, no, marnou práci jsme nedělali. Fakt. Poněvadž jsem viděl, jak se ti lidé

chovají, jak jednají, jak spolu komunikují, co si povídají, co kdo dokázal. I tam bylo několik lékařů, řada vysokoškoláků a i když třeba vysokou nedělali, tak třeba takový Garinča, věčný samorost, to je lesák, pracuje v lese a je to na něm vidět, ten skauting, nedá se nic dělat. To chování vůči kamarádovi, pomoc druhému a přitom je to takový trochu drvoštěp, nepůsobí nijak jemně. Po těch letech jsem tedy usoudil, že ta práce nebyla zbytečná, navíc mi jeden z nich povídá, člověče Same, já, kdybychom do toho skautingu nechodil, tak jsem si snad vůbec nevěděl rady se životem. Mě to provází na každém kroku, celou dobu. A rád na to všechno vzpomínám. A přitom já jsem měl s nimi pak dost problémů, tihle ti starší kluci už potom trochu inklinovali k alkoholu. Takže si člověk musel tyhle věci trochu pohlídat. Takže jsme si říkali v závěru, že ta práce byla výtečná, že ten skauting nechává v lidech hluboké stopy, že ti lidé jsou opravdu lidé, ne lidé v uvozovkách. Takové ty hrozné věci, co se kolem nás dnes dějí a dějí v té morálce, to že by tihle ti skauti asi nedokázali. Je pravda sice, že ta bezohlednost pomůže někomu k majetku, vytuneluje něco, okrade někoho, atd. a žije si zdánlivě strašně spokojeně, ale já si myslím, že ta spokojenost je jenom taková vnější, hraná, že si támhle jede na Seishely, nebo támhle nějaké ty ostrovy atd.

Ale že prostě a dobře nedáme takhle na ty skauty dopustit, že je to dílo, které by se mělo podporovat, i když ta naše vládní garnitura si s tím moc hlavu nedělá. Já jsem mluvit třeba se senátorem Pavlem Eybertem, velkým skautem a vodákem a ještě s jedním z Moravy a oni říkali, člověče, ono je nás tam pár a my nejsme s to v tom kvantu něco zvrátit. Takže jako je to těžké, takže ta vládní garnitura tomu skautingu moc nefandí. A to je chyba, ale oni možná, že to dělají záměrně, protože tihle ti skautipoctiví lidé by v hodně případech překáželi.

No, takže tohle jsou vzpomínky a vyjádření starého skauta, jak se na skauting dívá a jak ten skauting provozoval. Pochopitelně daleko skromněji, než dnes. A co se týká dnešní mládeže, já chápu, že jako je hodně těžké se orientovat. Děti, od toho moru počítačového, od těch her všelijakých, pořád tam mačká knoflíčky, teď se tam perou, bijí atd., je to strašně napínavé, atp. Teď v podstatě se tomu propadá, trochu, už u těch dětí. A dostat je odtamtud jako, já bych je ani nezavrhoval, ono to také může být jedna z her, ty hry na tom. Ale sedět u toho celé hodiny, dny a nejt se podívat, jak třeba rostou kytky na louce, to se ty děti strašně šidí. Ale metodu, jak ty děti dostat od těchto věcí té současné doby, nevím jak na to. Já bych, no zase je jediné přitáhnout nějakou

jinou hrou. A zase tím, že je třeba přesvědčit ti kamarádi, kdyby řekli, hele ty, to bylo prima, my jsme tam měli třeba nějakou noční hru, od táboráku jsme procházeli a bylo to strašně dobrodružné, byl tam nějaký strašák a ten nás vylekal a to je lepší než tady dřepět u toho počítače. Tak takovým způsobem jako jediné přesvědčit ty děti, že by se přesvědčili navzájem, protože rodiče dnes nikdo nepřesvědčí. Asi by to chtělo, aby skauti zahájili ofenzivu ve všech novinách, ono se tam nic skoro neobjevuje v tisku, hrozně málo. Já si myslím, že ten národ je neinformovaný a že by skauti neměli být líní a opustit dojem, že se vnucují a vysvětlovat třeba, začít s tím, co udělali užitečného, nějaké věci, nejenom tu charitu. Povědomí lidí je, že skauti vybírají jen na charitu a tohle by z toho povědomí mělo trochu jako vymizet a mělo by se vidět co všechno ti skauti prostě dělají. Když bude dnes ten střediskový závod, to naše Širokko, tak by měl někdo sednout, chtělo by to malého šikovného redaktora, který by napsal zprávu o tom, co se udělalo, proč se to udělalo, co se líbilo a šup do tisku. O skautingu v televizi a v rádiu taky skoro nic. Sem tam se něco objeví na dvojce, ale to by chtělo taky víc. Jenže to už je spíš práce ústředí.

Tady na té okresní a krajské úrovni by to měl zajistit spíše tisk. Protože skautský tisk se mezi lidmi skoro nedostane, každý si řekne, no tohle mě ani nezajímá, jestli tam něco si vařili a co si tady dělali a tak. Ale takové ty akce různé, které jsou, takové ty prvky, kdy třeba skauting udělal něco užitečného, vyrobili panenky, rozprodávali, třeba šel výtěžek na tu a tu akci a společnost, nebo tam může být nějaký ten zážitek, v zimě třeba na lyžích. Zkrátka by to chtělo aby všechny oddíly dávaly na veřejnost vědět, že skauting tu je, že je to hezký takový životní úděl a zdůrazňovat, že ty děti si tam budou moci hrát, nebo že někdy třeba udělají takovou indiánskou výpravu atd., nemusí to být jen indiáni. A tahle ta romantika si myslím, že děti všech kategorií by chytla. Důležitý úkol pro současné skauty je, aby zveřejňovali tu svou činnost. Ale k tomu jsou potřeba buňky, čili objevit šikovného spisovatelka, malého Foglara, který by to všechno psal. Vždyť o těch pionýrech je častěji psáno než o skautech. To si pak, kdo to čte, řekne že toho dělají víc než skauti. Přitom oni ti pionýři mají spoustu toho programu od nás. Když jsme jim dělali vedoucí. On totiž jako svaz mládeže, jelikož s tím neměl žádné zkušenosti, udělali to moudře, vzali všechny skauty, jako tak trochu na milost, ale musíte nám pomoci, jak to děláte vy, ty vaše výpravy třeba do přírody? Jo, tak jsme měli jet třeba támhle na Kvildu a měli jsme tam týdenní soustředění a školili jsme

pionýrské vedoucí. A školili jsme je skautsky. Všechny skautské znalosti, co jsme takhle měli, tak jsme jim ukazovali, říkali, atd. Různé pokřiky, lepší běžky než-li pěšky, poněvadž se šlo na lyžích, bylo to v zimě a oni převzali mnoho věcí ze skautingu. A uplatňují to a propagují to. Skauti trochu spí, po té stránce jako propagační, bych řekl a to je trochu chyba. A že by mezi skauty nebylo šikovných lidí, to pochybuji, kteří by nedokázali třeba i natočit nějaké ty šoty krátké. Myslím si, že by se našli i lidé, kteří by tomu fandili a kteří by to někam i zařadili. A touhle jedinou cestou by se to mohlo dostat do povědomí obyvatel naší republiky. Jinak si hrajeme na svém písečku, je to hezké, ono nebudeme fňukat, ono je to dobré, za první republiky bylo asi padesát tisíc skautů i se Slovenskem dohromady. V tom osmašedesátém nás bylo čtvrt milionu, ale to byl trochu i politický odpor do toho zahrnutý. Proti Bolševikovi, proti pionýrské organizaci, že jo, tam nás otravují přednášením všelijakých básniček na stranických schůzích. Po revoluci, v těch devadesátých letech to zase narostlo, no a dneska jich je zase kolem těch padesáti tisíc, ale problém je v tom, že je polovička těch starých, dospělých skautů, oldskautů. No a pak je tady kategorie, která dosud nebyla zařazená a to jsme my, asi teda „praskauti“, to je od osmdesáti výš, ale ti už zase vymírají. Nás tady v Táboře bylo šedesát, tak před x léty a dneska už je nás tak dvacet.

Příloha č. 22 : Hasičské desatero

1.Nehledej v dobrovolném sboru hasičském ni zisku, ni slávy, nýbrž jen povinnosti bratrské pomoci v neštěstí.

2.Jsi-li hasičským dobrovolníkem, buď jím celou duší a celým tělem, nemáš-li dobré vůle, nejsi dobrovolníkem a jsi dobré věci na obtíž.

3.Buď obětavý a statečný, ale jednej vždy s rozvahou, zbytečně nevydávej se v nebezpečí a dbej v činnosti hasičské svého zdraví.

4.Jsi-li činovníkem, nevypínej se nad jiné, ale pamatuj, že ti, kteří Tě zvolili, očekávají od Tebe činnosti zvýšenou a všechny přednosti těla i duše.

5.Bratry své považuj za rodné, jsi-li vzdělanější, nepohrdej jimi, ale hled' se jich povznést.

6.Pamatuj, že na hasičském dobrovolníku se žádá povaha přímá, šlechetná a vlastenecká, v pospolitém jednání počestná a vlídná.

7.Užitečnost hasičského zřízení dokazuje se lépe skutky než slovy, ale zájmy hasičské dlužno vždy a všude slušným způsobem hájit.

8.Nevyvolávej ve spolku různic, sporů a pohoršení, ale přičiň se kvůli dobré věci, abys všeliké neshody přátelským způsobem zamezil nebo usmířil.

9.Máš-li na sobě čestný stejnokroj hasičského dobrovolníka, pamatuj, že nevhodným způsobem a chováním nezpůsobíš hanbu jen sobě, ale zařízení, jehož odznak nosíš.

10.Jsi-li členem hasičské dobrovolnosti, pak se tímto desaterem řiď a pak budeš dobrým hasičským dobrovolníkem.

Příloha č. 23 : Slib světlušek

Slibuji, že se budu snažit:

- hledat Pravdu a Lásku,
- být prospěšná své vlasti,
- a zachovávat zákony světlušek

Příloha č. 24 : Dotazník

Předvýzkumný dotazník - kategorie žáci 5.tříd

1. Do jakých dětských organizací a na jaké kroužky chodíš? – Vyjmenuj.

Pokud do některých chodíš, pokračuj otázkou číslo 2.

Pokud nikam nechodíš, proč? (Až odpovíš, pokračuj otázkou č.4)

2. Proč do nich chodíš?

3. Co, z toho, co tam děláte, je pro tebe zajímavého?

4. Odkud máš kamarády? (zakroužkuj vše, co je pravda)

a) ze třídy

b) z rodiny

c) z okolí bydliště

d) z kroužku, organizace

e) od jinud, vypiš:

6. Kdo je tvůj nejlepší kamarád?

a) Proč?

7. a) Oznamkuj tyto vlastnosti podle toho, jak jsou pro tebe důležité, nejdůležitější přiřadíš jako ve škole známku 1, nejmíň důležitou oznamkuješ pětkou. Znamka se nesmí opakovat.

Kamarádský

Pravdomluvný

Pomáhající

Statečný

Usměvavý

- b) Oznamkuj tyto vlastnosti, nejhorší vlastnosti dej pětku, nejlepší jedničku

Sobecký

Lenivý

Lživý

Netrpělivý

Zbabělý

8. Máš nějaký vzor, někoho, komu by ses chtěl podobat?Koho?

a) Proč by ses mu chtěl podobat?

b) Co děláš proto, aby ses mu přiblížil?

9. Co je podle tebe v životě nejdůležitější?

10. a) Který filmový hrdina tě nejvíce oslovil?

Proč?

b) Který hrdina z knížky tě nejvíce oslovil?

Proč?

Předvýzkumný dotazník – kategorie žáci 5.tříd - skauti

1. Jak si se ke skautingu dostal?

2. Proč tam chodíš, co tě na něm zaujalo?

3. Máš kamarády i mimo skauting?

4. V čem jsou kamarádi skauti a „neskauti“ podobní/odlišní? Mají něco společného?

5. Co si představíš pod slovem dobrý skutek?

a) Vykonal jsi nějaký v poslední době? Jaký?

6. Které vlastnosti by skaut v žádném případě neměl mít?

7. Co je podle tebe v životě nejdůležitější?

8. a) Který filmový hrdina tě nejvíce oslovil?

Proč?

b) Který hrdina z knížky tě nejvíce oslovil?

Proč?

9. Vysvětli, co to znamená skautský zákon a co to znamená pro tebe.

10. Vysvětli, co podle tebe znamená část ve slibu: „hledat Nejvyšší Pravdu a Lásku.“